

ЗОРАН ЧВОРОВИЋ
ВЛАДИМИР ДИМИТРИЈЕВИЋ

КЛОВНОКРАТИЈА

СРБИЈА ЗА ВЛАДЕ АЛЕКСАНДРА ВУЧИЋА

Београд, 2019.

Зоран Чворовић / Владимир Димитријевић
КЛОВНОКРАТИЈА
Србија за владе Александра Вучића

Издавач:
Пи-прес

За издавача:
Драгана Пејић-Ранђеловић

Уредник:
Зоран Павловић

Рецензенти:
Бошко Обрадовић
Југослав Кипријановић

Коректура:
Марија Јањушевић

Техничка припрема
Горан Жикић

Штампа
Пи-прес, Пирот

Тираж
200

ISBN 978-86-6023-391-4

Фотографија на корицама: Pixabay, gonzalodago

САДРЖАЈ

ВУЧИЋ БРАНКОВИЋ / УМЕСТО ПРЕДГОВОРА	5
О СРБИЈИ, РУСИЈИ И ЕВРОПИ ИЛИ КАКО НАМ СЕ ДОГОДИЛА РУПА НА БЕОГРАДСКОМ ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ	13
ВУЧИЋЕВА КЛОВНОКРАТИЈА ИЛИ СРБИЈА ЗА ВЛАДЕ ШЋЕПАНА МАЛОГ	47
О МЕСИЈАНСТВУ ЛАКРДИЈАША, ПОНОВО/ НА ТРАГУ ЖАРКА ВИДОВИЋА И МИЛА ЛОМПАРА	65
ШЋЕПАН МАЛИ И ДУХ НИХИЛИЗМА	91
ШЋЕПАН МАЛИ И ТАЈНА БЕЗАКОЊА ИЛИ КАКО ДА ОСТАНЕМО У ЗАВЕТУ	101
О СВЕТИМ ГРАНИЦАМА СРБИЈЕ ИЛИ НЕ ПОМИЧИ СТАРЕ МЕЂЕ КОЈЕ ПОСТАВИШЕ ОЦИ ТВОЈИ (Приче Соломонове, 22,28)	145

ВУЧИЋ БРАНКОВИЋ

/Уместо предговора/

КАКО СЕ ПОСТАЈЕ ВУК БРАНКОВИЋ?

Срби за издајника, упркос савременим историографима који другачије виде улогу зета кнеза Лазара, и даље кажу да је „Вук Бранковић”.

Одакле данашња потреба многих из тзв. „елите” да буду „Вук Бранковић”?

Из жеље да се „безболно” напусти сопствени идентитет, да се постане неко други, коме ће бити „лакше” кад се потчини моћнијем. Завет верности Богу и себи подразумева светосавско живљење „изнад Истока и Запада” (Владика Николај) и светолазаревско сазнање да је земаљско пролазно, а небеско вечно, то јест да се све даје за образ, а образ ни за шта. Само ако је крст страдања частан, народна слобода је златна. Ко није хтео да живи „косовском мишљу” („Нека буде што бити не може”), увек је тврдио да је српски завет ирационалан, а да је бекство од свог идентитета „разумно” и „одговорно”. Рецимо, садашњи председник Србије сматра да у борби против тврдокорног националног идентитета треба користити и пијук - о таквом ставу изврсну анализу је, својевремено, написао Слободан Антонић. (1)

Вук Бранковић, у драми „Бој на Косову” Љубомира Симовића има своју визију, невероватно сличну кукавичко-рационалистичкој визији савремених „еуротичара”, бегунаца од себе и свога. Ево како је Вук излаже светогорском монаху Герасиму, свом рођеном брату:

„Ова соба је велика седам са осам!
 Онај бор је висок тридесет метара!
 Онај во, пред ковачницом, тежак је седамсто кила!
 Над нама је таван за четрес кола сена!

Звоно на торњу у четири издија четири, у седам сати издија седам пута!

Ето шта је моја визија!

Подрум је камени, дуре је дрвено, рукавице су вунене! Змија је отровна, бресква је слатка, пелен је горак! Срба је мало, Турака је много!”

Јудинство се, дакле, увек, маскира у причу о очигледностима.

Оно је клањање очитости.

А очитост спољашње моћи и успеха је најочитија.

Might is right.

ИЗДАО КОСОВО, А НЕЋЕ РУСИЈУ?

Александар Вучић, човек који је издао и продао скоро све што се могло издати и продати кад су у питању Косово и Метохија, заклиње се у оданост Русији. Као, никад он неће окренути леђа нашој браћи. Наравно, озбиљан човек му не верује. Јер, онај ко изда Косово и Метохију, не може бити одан савезник никоме, а нарочито не православној Русији.

Али, како је Вучић постао то што је постао?

Јер, ако се сећамо, то беше онај који не само да је бранио Српство и Косово, него је био заточник и Ирака и Садама Хусеина, о којима је говорио: „Американци нацистичким методама покушавају да империјалистички освоје цео свет и ми смо просто приморани једино и

искључиво да се бранимо. Ни ми, као ни Ирак, не желимо ништа туђе. Ми желимо само своје, своју земљу, свој народ, и желимо да заштитимо суверенитет и интегритет наше отаџбине. Нећемо ништа америчко./.../ Председник Садам Хусеин данас представља симбол отпора америчком режиму. И српски народ се солидарише у потпуности са ирачким народом и разуме патње и муке ирачког народа. Очекујем да ћемо успети да створимо основ за једну јачу и жешћу основу за отпор не само према Американцима него и према њиховим западноевропским слугама. Тај фронт отпора мора да крене широм света./.../ и тај фронт ће се, сигуран сам, ширити, као што се ширио антифашистички фронт у Другом светском рату, тако ће се овај фронт отпора Американцима и њиховој нацистичко-империјалистичкој идеји ширити.”(2, 162-163)

Човек који ово прича да би, свега деценију и по касније, причао нешто сасвим супротно, издао је целога себе. И то је Вучић. Он није постао обичан другосрбијанац, ученик, рецимо, Латинке Перовић. Другосрбијанац је, просто и јасно, духовно увек био и остао човек Запада, који је веровао да су Вашингтон и Брисел светлост света. Али, Вучић је Вашингтон некад називао центром новог нацизма, који осваја земљу по земљу у суманутом походу на глобалну моћ, а сада тај исти Вучић испуњава вољу оних које је звао нацистима.

Заиста—Вучић је издајом Косова и Метохије, маскираном у пут за ЕУ без повратка, сада на страни Империје, ма колико симулирао свађу са својим газдама, који су му дозволили да у „банана Србији” утемељи кловнократију као меру и проверу политичког живота.

Ипак, где су темељи издаје?

ИСТОРИЈА, УВЕК И СВАГДА УЧИТЕЉИЦА

Политиколог Марко Пејковић у свом огледу „Косовски завет и Косовска издаја” подробно анализира поступке који су Лазаревог зета, једног од најугледнијих српских племића, довели до тога да је од народа проглашен издајицом. Пре свега, сматра Пејковић, треба уочити да се Вук Бранковић, кратко време након Видовдана 1389, нашао на страни угарског краља Жигмунда, који је пустошио земље Лазаревића, на које је и сам Бранковић бацио похлепно око.

Шта је још важније од тога? Када је папа 1394. године позвао латински Запад у крижарски поход против Турака, на чело војске је ставио Венецију, чије је грађанство у оно време тражио и добио Вук Бранковић: „Ми поуздано знамо да су многи Византинци, аристократе и интелектуалци, који су тада добили венецијанско или ђеновљанско грађанство, били или отворени паписти – јеретици који су се одрекли Вере, или су заговарали што држу унију са папом./.../Наиме, документа говоре да су венецијански грађани могли да исповедају само римокатоличку јерес, никако Православље, чак ни у тајности! Они Грци са венецијанским грађанством, за које се сумњало да у својим кућама одржавају службе по православном обреду, бивали су тужени суду, а православна богослужења била су забрањена чак и за Грке који нису били грађани Венеције, ако би се у Венецији нашли послом или нуждом (ово је за Грке са стране укинута тек 1577. године, нап. аут.) /.../ То значи само једно – Вук је хрлио у наручје онима пред којима би, у најмању руку – ако већ отворено није исповедио папску јерес - морао да се стиди што је православац./.../Вук је изабрао после битке западно политичко вазалство уз

одрицање од православне Вере, а Лазаревићи турско политичко вазалство без било какве штете по православу Веру. /.../Изиграни су сви који су се ослањали на политичке шеме у којима је папа имао удела. Од руског кнеза Данила Галицког до византијског цара Јована Осмог”(3,124-125).

Дакле, Вук Бранковић се новим путем упутио стидећи се своје вере.

КАКВЕ ОВО ВЕЗЕ ИМА СА ВУЧИЋЕМ?

Има, наравно. И Вучић је променио свој духовни идентитет, због чега се стално позива на Макса Вебера и „протестантску етику”. Та прича о „протестантизацији” Србије је јасна, јер Срби, док год су православни, не могу бити стока којом управљају либерал-капиталисти. Срби, из дубине свог источнохришћанског идентитета, желе нешто друго – свет правде и једнакости, у коме је човек човеку брат, а не вук. А Вучић жели да успостави вучје друштво, под влашћу турбо-капиталиста чијим нечовечним интересима, исказаним преко диктатуре ММФ-а, одано служи.

Србин је, ма како лутао по историји, трајно обележен православном хришћанском духовношћу, која му не да да буде бездушни протестант са трагикомичном догматиком и етиком по којој Бог више воли оне који имају више пара, стечених капиталистичким методама. Зато из јавне свести треба уклонити сваку идеју социјалне правде и једнакости да би „веберовски” капитализам у Србији цвао.(4)

ТУЦОВИЋА СКЛАЊАЈУ, ТИТА ДРЖЕ НА ДЕДИЊУ

У свом огледу о Јовану Скерлићу, „Последњи бард националног романтизма”, у књизи „Стваралац и политика”, Предраг Протић нас подсећа: „У игри коју историја често уме да игра, један од највећих конзервативаца деветнаестог века постао је творац социјализма у Србији. Читаво књижевно дело Светозара Марковића прожето је једним „жалом за старим” временима. Постојао је један миран, спокојан свет, окупљен и везан за задругу, а онда је дошао сурови капитализам, тај свет разорио железницом и још га и даље разара. Треба зауставити ту локомотиву која ће уништити тај свет, и тај конзервиран свет пренети једнога дана у социјализам. Ако се овако интерпретира идеологија Светозара Марковића, онда између њега и Лазе Лазаревића нема неких великих разлика. И код Јакова Игњатовића, коме је Скерлић вратио један део књижевног угледа, постоји нека врста изгубљеног раја. Постојали су стари и нови мајстори, један спокојни свет у којем су живели господар Софра Кирић и преци Васе Решпекта, а онда се нешто десило, банула је катастрофа и стари добри свет отишао је у неповрат. Сeosки зеленаши код Милована Глишића срушили су онај свет у коме су мирно живеле удовица Миона и тетка Деса. Па и модерна српска књижевност у том истом смислу је конзервативна. И код Кочића и код Ђипика, постоји један изгубљени рај. Сви маштају о изгубљеном рају, нико не говори о обећаној земљи”.(5,170-171)

Зато је и уклањање Димитрија Туцовића са Слатвије један симболички гест садашње власти: уклоњен је Туцовић, али је, на Дедињу, остао Броз. Туцовић је, наравно, био социјалиста „лењинско – лењирске мудрости”, устајући не само против Николе Пашића као вође српске бур-

жоазije, него и против извесних националних интереса, али је, и такав какав је, ипак био носилац визије праведне Србије, и био спреман да, на фронту Првог светског рата, погине за Отаџбину. Броз је, „кока-кола социјализмом”, разорио Србе, купујући им душе духовном американизацијом, и припремајући за дејство другосрбијанске јуришнике, данашње НАТО левичаре.

Туцовић је склоњен из јавне свести престонице, а Броз се држи тамо где су га идолопоклоници сместили.

ОДРИЦАЊЕ ОД СЕБЕ И СВОГА

Одрекавши се себе и свога, Александар Вучић је кренуо путем без повратка. Не само да је Србију, преко СОФА споразума, чврсто везао за НАТО, и не само да је доделио позивни број НАТО-шиптарској „држави” званој „Косова”, и не само да нас, ауто-путем, повезује са Албанијом, него је и кренуо у рат против нашег духовног идентитета, секући древне записне хрестове на својим ауто-путевима за Недођију, чинећи од геј параде редовну противпородичну манифестацију и што је најстрашније, претварајући Србију у земљу канцер-капитализма. Ипак, иако се чини да је, сада и овде, свемоћан, Вучић је, постајући Бранковић, себе лишио насушне човечанске основе, и полако се расплињава у историјском небитију, одакле је, као нови Шћепан Мали, и допузао.

Дужност нам је, дакле, да отворимо очи и гледамо како привид ишчежава, сведочећи Истину Завета, да бисмо своју будућност могли да градимо на здравим и истинитим основама.

О ОВОЈ КЊИЗИ

Књига коју читалац има у рукама настала је у два наврата: 2015, када је Александар Вучић на Правном факултету држао беседу поводом откривања бисте Слободану Јовановићу и 2018, када је Александар Вучић био на врхунцу своје кловнократске моћи. Ми се, у овом тренутку, налазимо у Србији која је победила страх и која, у скоро стотину градова, настоји да се из претполитичког врати у политичко стање, непрестано протестујући против Кловна Без Смисла За Хумор и његове политиколIKE кловнократије.

Надамо се да ће наш многострадални народ, који се Христу заветовао Светим Савом и кнезом Лазаром, умети да се ослободи власти новог Шћепана Малог и да остане на путевима својих предака.

Ауџори

Уочи Великој йосија 2019. йодине

УПУТНИЦЕ (Инијернейу йрисийуйљено 17. 12. 2016. йодине)

1. Види: <http://www.fsksr.rs/fond-strateske-kulture/ostalo/veliki-rijuk/>
2. Предраг Поповић, Политичка фукара/ Морални портрет Александра Вучића, Српска радикална странка, Београд, 2011.
3. Марко Пејковић: Косовски завет и Косовска издаја, Свети кнез Лазар, бр. 19-22/2016.
4. Види: <http://www.carsa.rs/zasto-premijer-voli-protestantske-radne-navike/>
5. Предраг Протић, Стваралац и политика, Нолит, Београд, 1972.

О СРБИЈИ, РУСИЈИ И ЕВРОПИ ИЛИ КАКО НАМ СЕ ДОГОДИЛА РУПА НА БЕОГРАДСКОМ ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ

ЗАШТО СЕ БАВИМО ВУЧИЋЕМ И ЊЕГОВИМ РУПАМА

Разлог за настанак овог текста је говор који је Александар Вучић одржао 2. октобра 2015. г. пред студентима Правног факултета Универзитета у Београду, а поводом откривања споменика највећем српском правном мислиоцу Слободану Јовановићу (<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:570463-Prica-o-Rubljovu-i-Djotu>). При том, текст није суштински писан као полемика са реченим говорником и његовим идејним ставовима, јер се он током двадесетпет година јавног рада није показао као човек било какве идејне сталности, доследности и зрелости. Ово је осврт на изречене културолошке и правно-политичке ставове којима се вредносно дисквалификује источноправославна цивилизација, као инфериорнији свет у односу на западну римокатоличку-протестантску цивилизацију. Пошто су изречени од стране првог човека извршне власти Србије, ови идејни ставови стичу додатни атрибут политичког средства у културном рату, у хантингтоновском „сукобу цивилизација”, који империјални Запад већ вековима води.

Додатни разлог за настанак овог текста је избор публике и начина на који су тој публици речени ставови представљени. Званично виђење будућег српског

цивилизацијског избора, дакле не свакодневног политичког избора, Вучић је представио студентима права. Међутим, поруке овог говора упућене су не само студентима који предавања слушају у чувеној „петици“ београдског Правног факултета и који ће по устаљеној традицији, речју самог Вучића, бити регрутовани у врх будуће српске политичке класе, већ свим српским академцима. Начин на који је Вучић представио тему српског цивилизацијског избора, комбинујући овештале негативне пропагандне стереотипе Запада о православној цивилизацији са старим марксистичко-брозистичким тумачењем смисла историје српске културе, државе и права, испод је ранга академске публике. Овакав приступ посредно говори о томе каква знања и духовне видике садашња власт очекује од будуће српске високошколске елите.

ПОПУЊАВАМО РУПЕ У ЗНАЊУ: ВИЗАНТИЈА И ЗАПАД

Да кренемо редом. Под чијим утицајем се у Средњем веку уобличио Србија? Под утицајем православне Византије. Која је држава трајала најдуже у историји Европе? Није Немачка, наравно. Најдуже је трајало Ромејско царство, које су западњаци назвали Византија. Преко хиљаду и сто година. Који је најстарији универзитет у Европи? Наравно, није онај у Болоњи. Око 855. године у Цариграду је основана Висока школа Магнавра, звана Пандидактерион (Свеучилиште). Основао ју је Варда, деда цара Михаила III, са ученим Лавом Математичарем као првим ректором. У ствари, овај универзитет је само наставак школе коју је утемељио још

цар Теодосије II у V веку. Студенти Магнавре, потоњи чиновници, дипломате и војсковође, су изучавали класичне науке – граматику, реторику, философију, аритметику, геометрију, музику, астрономију. Студенти су наставу слушали на грчком и латинском, а поред православног богословља, изучавали су и дела Платона и Аристотела. Универзитет је имао огромну библиотеку. Његови професори били су такви учењаци какви су Свети Фотије Цариградски, аутор „Мириобиблиона”, и Свети Константин – Кирило, просветитељ Словена.

Какав је био утицај Византије на Западу, без обзира што је Запад пљачкашки поробио Ромејско царство после Четвртог крижарског похода? Крајем 14. и почетком 15. века, ромејски цар Манојло Палеолог одлази на Запад да тражи помоћ у борби против Турака. Путује у Венецију, Падову, Фиренцу, Милано, а почетком јуна 1400. стиже у Париз. Двор Шарла VI прима га раскошно, као и Хенрик IV Ланкастер у Енглеској (наравно, помоћ у борби против Турака му не дају). У фебруару 1401. француски двор га одушевљено прима – његов спољашњи изглед и ношња су такви да чак и Бајазит каже да и онај ко не зна да је Манојло цар то би могао да закључи по његовом спољњем изгледу. (Тако је било и са његовим сином, Јованом VIII, који је, за време преговора у Фиренци и Ферари, био под будним оком сликара Пизанела и његових колега, одушевљених изгледом ромејског василевса.) Облачење Манојлово је читав век утицало на моду на Западу. Цар се обраћао француским и енглеским студентима на савршеном латинском.

Иако је Ромејско царство било сасвим осиромашило, Манојло II Палеолог улагао је велики новац у науку. Папа Пије II је говорио да је у његовој младости сваки Италијан, који је хтео да се покаже образованим,

морао да иде на студије у Цариград. Платонова дела настала су крајем V и почетком IV века пре Христа. Њихови најстарији преписи су из X века после Христа. Од настанка Аристотелових дела до њихових првих сачуваних записа прошло је 1400 година. Да нису ти најстарији записи случајно чувани на Западу? Не. Они потичу из православне Византије. Запад је за њих сазнао тек после пада Цариграда 1453. године, када су учени Ромеји добили у Италију и понели са собом ове рукописе. До тада, Запад је углавном користио дела Платона и Аристотела преведена са арапског на латински. Читава италијанска Ренесанса, којој се председник Владе Србије толико диви, незамислива је без избеглица које су из Цариграда, палог под власт Турака, добили у италијанске градове – државе, нарочито у Фиренцу. Марсела Фићина, Пика дела Мирандоле, платонске Академије у Фиренци не би било без ученика византијског неоплатоничара Георгија Гемистоса Плитона, који су из земље Хомера стигли у земљу Дантеа.

ПОПУЊАВАМО РУПЕ У ЗНАЊУ: ИЗ ИСТОРИЈЕ УМЕТНОСТИ

Стара народна изрека каже: „Кад је мајстор за све свако, онда послу није лако”. То се нарочито види на примеру Александра Вучића као тумача западног и источног сликарства.

Вучић креће од поређења сликарства Ђота и Светог Андреја Рубљова, који живе у слично време. Рубљов је већи, он је „Достојевски у сликарству” (несамерљивост иконописа епохе Светог Сергија Радоњешког и психолошко – метафизичке прозе руског реализма 19.

века оставимо по страни). Па ипак, после Ђота, речју Вучића, долазе Донатело, Микеланђело, Тицијан, Рафаел, Леонардо, и други, а после Рубљова нема никог. И ову тврдњу, плод уображеног незнаштва историје руског иконописа, оставићемо по страни, да бисмо нагласили само једно: православни иконопис и западно ренесансно сликарство су ОНТОЛОШКИ различити. Ако ништа друго, премијер у улози историчара уметности (ваљда је и из историје уметности „најбољи студент”, шта ли?) би морао да прочита студије свештеника Павла Флоренског, руског Леонарда, о ОБРАТНОЈ ПЕРСПЕКТИВИ православне иконе, која свет приказује из видног поља Царства Божијег, а не из видног поља овог света, што чини западњачка ренесанса. Фреске и иконе Цркве од Истока нису пуке илустрације Светог Писма, којима се за моделе узимају грешни и непреображени људи овог света, него „откровење у бојама”, како је о томе писао Рус, кнез Евгеније Трубецкој.

Вучићево запањујуће незнање види се у чињеници да он Белог анђела из Милешеве, који није никаква засебна слика, него Свети архангел Гаврило који женама мирносицама јавља Благу вест о Христовом Васкрсењу, доводи у везу са ренесансом, које није могло бити у доба Светог Саве, кад је настао милешевски фрескопис, јер иста почиње век и по касније. Наш „најбољи” историчар уметности, Александар Вучић, нуди нам и своје ново „научно откриће” – да фреске из епохе милешевског фрескописања зраче „оптимизмом” у односу на фреске каснијих епоха. Где је то прочитао, не зна се. Јер, после ове епохе, имамо чудесне фреске у Сопоћанима из доба Уроша I; величанствени фрескопис моћне Милутинове епохе, од Краљеве цркве у Студеници до Грачанице; фреске Богородице Перивлепте на Охриду;

да и не говоримо о фрескама у Манасији, пуним мужевне снаге и исихастичке усредсређености, насталим у доба Светог Стефана Високог.

ВИЗИЈА ИЗ РУПЕ: СРБИЈА КАО ХИПЕРМАРКЕТ, А НЕ ИКОНИЧНА СРБИЈА

А. Вучић фреске и иконе доживљава као рекламне плакате за оптимизам, што се види из његове тезе да су ренесансни сликари приказивали живот онаквим какав он може да буде, и да су, како он вели студентима права у Београду, „лепи, једри, мишићави ликови на ренесансним сликама и скулптурама”, насталим у доба куге и ратова у Европи, у ствари својеврсни европски „wishfull thinking”, типа ритуалне формуле из Кустуричиног дебитантског филма „Сјећаш ли се Доли Бел”, која гласи: „Свакога дана, у сваком погледу, све више напредујем”?

Каква је Вучићева визија Србије? Он машта о Србији као хипермаркету, у коме „прекодирани” Срби непрестано раде и троше, да би плаћали порез, и били вечни робови мултинационалног капитализма.

Милешевски анђео би, по Вучићу, требало да, из 12. века, буде плакат вучићевског либерал-капиталистичког оптимизма. Павел Бусалајев, познати московски иконописац и члан истраживачке групе „Иконичност”, бавио се својевремено истраживањем савремене рекламе, показујући како маркетинг-мајстори отимају свете слике и појмове да би их користили за своје интересе. Бусалајев истиче да он рекламу и икону не посматра толико у историјској перспективи, колико као семантичке системе и информационе кодове. Зато није нимало случајно да реклама, пи-ар (public relations) и

брендинг (робно маркирање) цветају у областима негда хришћанских култура; то јест, по Бусалајеу, „савремени масмедији граде виртуелну стварност на истим законима на којима се заснива семантички простор Цркве, из простог разлога - другачијих закона нема”. Творци масовне културе, који настоје да створе наопаки систем вредности, морају да крену од чињенице да је Црква у току столећа разрадила симболички језик, појмљив свим њеним члановима - од Европе до Азије, од Африке до Сибира. То је јединствени сакрални језик. Простор иконе, храма и Литургије изливао је духовну енергију у спољашњи свет: капеле, литије, крстови на раскршћима, називи улица - све је било под благословом Цркве. Сакрално је присуствовало у свим тренуцима људског живота, подсећајући човека на Вишње, Непролазно. А предели Русије обасјни храмовима? Сетимо се Солжењициновог записа о „путовању низ Оку”: „Путујући сеоским друмовима Средње Русије лагано почињете да схватате у чему је кључ руског пејзажа, који смирује човека. Он је - у црквама. Истрчале су на брдашца, успеле на брегове, као царице беле и црвене су изашле на широке реке, дижу витке, на све могуће начина изрезбарене, звонике изнад сламнатог и каменог сивила и већ из даљине, из велике даљине климају главама једна другој, оне се из села удаљених усмеравају пут неба јединог. И ма где да луташ по пољима или ливадама, далеко од људских насеобина, никада ниси сам: над зидом шуме, над високим стогом или над хумом увек ће те посматрати булка звоника или из Горње Лавецке, или из Лубича или из Гавриловског”.

Уместо храма, средиште савременог насеља је банка или хипермаркет. Савременом маркетингу није доста да роба буде препозната - њен „бренд” (робна мар-

ка) мора да се усади у подсвест потрошача, и он, али и друштво, треба да буду „лојални” бренду. Бренд мора да има харизму, да потрошачу намеће вредности.

Бусалајев каже: „Неки експерти тврде да су задаци бренд-менаџера, који покушава да помоћу „литургије хипермаркета” задрже душе у бескрајном „празнику потрошње”, слични задацима духовним. У сваком случају, један од водећих стручњака у датој области, Самвел Аветисјан, на питање новинара часописа „Експерт” да ли је бренд-менаџер нешто као месија, скромно одговара: „Више пастир, духовник, колико год то цинично звучало. И данас човек који, прошавши поред цркве, недељом иде у ИКЕА, решава, у суштини, исте психотерапеутске проблеме”. Ето, то је контратрадиција у најчистијем виду”.

Бусалајев објашњава појам контратрадиције: „Контратрадиција настоји да створи привид господарења истим оним силама и методама какве поседује права духовна традиција, и зато покушава да освоји „простор свештеног”, радо користећи у том покушају елементе сакралне уметности. За разлику од искрене духовне заблуде, контратрадиција је начелно вештачка, она иде на свесно кривотворење пројава духовног живота. Контратрадиција је многолика: то је био и покушај стварања култа богиње разума у Француској за време револуције, и псевдорелигиозност комунистичког система и неопанизам нацифашизма. У наше доба то је, пре свега, стварање општепознатих симбола потрошачког друштва. Механизам је прост. Да би се повисио друштвени статус неког брэнда, доводе га у однос с највећим земаљским вредностима; ако ни то није довољно, дају му космичко значење. Следећа етапа - надкосмичко значење, причасност духовном свету, и бренд тако постаје сакрални објекат”.

Бусалајев наводи пример рекламе за пиво „Балтик”: „Рус позива странца на пиво, и странац је одушевљен; затим се истиче да га пију и у Енглеској и Америци (недостижни узор); на крају, на небу блиста пивара с фирмом „Балтик”. Последњи ниво рекламе за пиво (да, за пиво!) је узвик: „То је пробој! То је откровење! „Балтик” је - твој свет без граница!” Откровење заиста уклања границе човековог битија; и човек ускоро почиње да мисли да ће га пиво привести познању смисла живота.”

Савремено брендирање има и псевдосветотајинску улогу. Бусалајев вели: „Људи на подсвесном нивоу очекују празник, и кад виде „иконостас” билборда који образују јединствени градски простор и бајковиту псевдолитургијичност хипермаркета, они то усвајају као норму живљења. Сав систем савремених масовних комуникација усмерен је на то да човека увуче у простор контратрадиције и да му измени свест”.

Некад је реклама само обећавала празник, а сада, у свету брендирања, вештачки празници потрошње стално су у игри.

Мултинационалне компаније желе да створе „рај брендова”, свет илузорне праневиности у којој се све може купити, без обзира на цену. (То је, наравно, рај за магарце, описан у Колодијевом „Пинокију”. Али ко данас озбиљно схвата бајке, једну од најозбиљнијих књижевних врста?) Бусалајев нема илузија: „Апелујући на људске душе, корпорације покушавају да наступе у улози антицркве (грчки префикс „анти” не значи само „против”, него и „уместо”). Наметнути сваком осећање непрестане усхићености („одушевљење је заразно”), осећање поседовања натприродних стварности - то је главни циљ корпорацијске религије; шире речено - религиозне контратрадиције. Сада се више не продаје

роба, него робна марка (бренд) као лик, који је, с једне стране, кадар да обезбеђује добит корпорацији, а с друге помаже да се „репрограмира” свест модерног човека”. Одатле реклама у којој компјутер постаје извор кисеоника, а банкарска картица добија ореол.

Црква човеку у својој Литургији нуди освештање свих пет чула: пред очима је иконостас и одежда свештеника; уши слушају умилно појање; њух осећа мирис тамјана и воштанице; укус се преображава у додиру са Светињом Причешћа, нафором, водицом; усне додирују крст и иконе приликом целивања. А контратрадиција мултинационалних корпорација жели да сваком чулу човековом понуди неку виртуелну стварност. Ако изабереш „прави” бренд, ти мењаш и себе и свет.

Лажни рај се ствара јер богатства нема за све. За убогу руљу има, међутим, ДОВОЉНО слика богатства, успеха, среће, довољно „рајских брендова”, довољно реклама и билборда.

У таквом свету, свету псевдо-храмова хипермаркета у којима се служи псевдо - литургија („заједничко дело”) потрошње, и у коме су билборди наметљиви лажни иконостаси, прозори у смрт и ништавило, иконостас у храму је свенеопходан да би човек, гледајући лепоту васкрслих у Првоваскрслеме, одморио и телесне и душевне и духовне очи, да би, макар на тренутак, заплакао сузама блудног сина који се, у далекој земљи потрошачког друштва, као слуга најсуровијег капиталисте, чија је добит свака душа сломљена „ђаволском брзоплетошћу” апокалипсе, као онај ко се храни рошчићима брендова, барем понекад сетио да има Оца на небу и Очевину у Горњем Јерусалиму. Ако немамо иконостас у храму, имаћемо га на билборду. Ако не постанемо живе иконе живе Цркве, бићемо брендови онога који, попут

своје гогољевске инкарнације, Чичикова, купује мртве душе. А зар Вучић није само србијански Хљестаков, већ и србијански Чичиков? Зар је случајно што се у Србији, између осталог, влада путем ријалити програма?

КОНВЕРТИТ УПАДА У РУПУ ЛУТЕРАНСТВА: ИЛИ КАКО ПРОТЕСТАНТ ТУМАЧИ СРПСКУ ИСТОРИЈУ

Да би показао да је научио лекцију својих англосаксонских НАТО господара и њихових немачких „извршилаца балканских радова”, „најбољи” студент права међу србијанским конвертитима, Александар Вучић од почетка своје владавине се позива на протестантске ЕУ вредности и књигу Макса Вебера о протестантизму као темељу капитализма. У свом говору на Правном факултету, он је јасан – после Мартина Лутера, чак и сликари, попут холандских, враћају се много више „ка реалности и озбиљности и траже само неупоредиво већи рад” (ма шта то значило!).

А како србијански протестантизам гледа на српску историју? Ево примера. Домаћи протестант, Милош Богдановић, у својој књизи „Проклетство нације”, пориче било какву светост Светог ђакона Авакума пострадао од Турака на Стамбол капији после Хаџи Проданове буне 1814. Он каже: „Запазимо да он не велича Христову личност, већ саму хришћанску веру. Запазимо и то да ђакон Авакум не пева о Божјем карактеру, него о карактеру своје нације, што је такође другачије од, на пример, апостола Павла који уздиже Христову личност изнад заједнице светих: „Јер ми не проповедамо себе, него проповедамо Исуса Христа, Господа наше-

га” (Друга Кор. 4,5). На крају Авакум говори осветничке речи: „Скоро ћете и ви долијати...”, што је такође типична одлика непросвећених пагана, сасвим супротна Христовом учењу о љубави и благосиљању непријатеља/.../ Авакумово страдање се веома разликује од, на пример, страдања Исусовог ученика Стефана, који страда не због неке оружане побуне, већ због тога што браћу позива на покајање. У Стефановом последњем говору централна личност је Бог који је показивао љубав према јеврејском народу и који је од тог истог народа одбачен. Стефанове последње речи стављају у први план Христову личност и откривају дух љубави и праштања према онима који га каменују/.../” Наравно, увек треба да будемо опрезни кад протестанти тумаче Свето Писмо, јер га они пречесто тумаче *pro domo sua*. Обратимо пажњу на речи које је Свети Стефан упутио Јеврејима који нису примили Месију, Господа Исуса Христа: „Тврдоврати и необрезани срцем и ушима, ви се свагда противите Духу Светоме; како оци ваши, тако и ви. Којега од пророка не протјераше оци ваши? И побише оне који предсказаше долазак Праведника, којега сада ви издајници и убице постадосте, ви који примисте Закон наредбама анђелским, и не одржасте”. Свако писмен може да види да Првомученик Христов представницима СВОГ народа каже да су ТВРДОВРАТИ, НЕОБРЕЗАНИ СРЦЕМ И УШИМА, као и да су ИЗДАЈНИЦИ И УБИЦЕ Спаситеља. Речи Светог Авакума Турцима да ће „скоро долијати” личе на учтивост у односу на речи Стефановог праведног гнева. Да и не говоримо о томе да речи Светог Авакума да је СРБ ХРИСТОВ и да се, због тога, РАДУЈЕ СМРТИ, јер је Христос смрт победио, управо указују на средишње место личности Господње у исповедању Авакумовом, као и у Стефановом. Православна Црква је,

и то је сасвим јасно, Црква Авакумова управо онолико колико је и Стефанова. А протестанти Цркву немају. Они немају да покажу своје мученике за веру Господњу, какви су били српски попови и калуђери кроз векове.

Већ поменути протестант Милош Богдановић, у својој књизи „Проклетство нације”, подвиг Светог Вукашина Јасеновачког сматра изразом гордости. По њему, начин на који се Вукашин обратио кољачу није хришћански: „Од мученика Вукашина из херцеговачког места Клепци, усташе су тражиле да гласно викне: „Живео поглавник Анте Павелић!” иначе ће га убити. ПОСЛУШНОСТ ЗАХТЕВУ НИЈЕ ЗНАЧИЛА ОДРИЦАЊЕ ОД ХРИШЋАНСКИХ ПРИНЦИПА, ВЕЋ ПОСЛУШНОСТ ИСУСОВИМ РЕЧИМА О БЛАГОСИЉАЊУ НЕПРИЈАТЕЉА (подвукли аутори). /.../Овакав пример страдања није био у стању да у срцу непријатеља побуди љубав, јер ПОБУДЕ ОНОГА КОЈИ СТРАДА НИСУ ИЗРАЗ ЉУБАВИ ПРЕМА ХРИСТУ (подвукли аутори) и одбране хришћанских начела, већ су израз повређеног гордог ја. Христов дух опхођења према непријатељу је сасвим супротан. Он је показивао љубав и према онима који су га плували у лице”. Богдановић не уочава да је старчево обраћање усташа присним „Дијете” исто што и Христово благосиљање непријатеља, кога је демон обузео и навео на злочин. Вукашинов небески мир и благосиљање убице били су усташа најстрашнија казна – он је ускоро полудео.

О чему је овде реч? Зашто Богдановић и Вучић лице један на другог? Вучићево позивање на протестантизам није нимало случајно - протестантизам је најповршније хришћанство, секуларизам маскиран у веру, карикатуралан у извесним својим облицима, попут калвинизма, који тврди да Бог више воли оне који су економски успешнији, што је најјадније учење које се у

историји вере у Христа појавило. Премијер Србије би хтео да „прекодира” свој народ, да га поведе у нигдину конвертитства, јер зна да, док год је у Србима жив православни косовско–лазаревски архетип („Земаљско је за малена царство,/ а Небеско увек и довека”), дотле постоји опасност да ће се тај народ придружити великом устанку човечанства против антихристовског Новог светског поретка. Ево шта о томе каже историчар М. Ковић: „Косовски завет и још старији култови Светог Саве и Светог Симеона вековима су били главни извори посебног, премодерног идентитета српског народа, оно што их је разликовало и од најсроднијих, суседних народа. У „Слову о кнезу Лазару” патријарха Данила III, написаном само неколико година после Косовског боја, пронаћи ћете већ цео Косовски завет. Или у ономе што 1530. српски сељаци причају Бенедикту Курипешићу, дипломати на пропутовању кроз Босну и Стару Србију. Травнички везир 1806. пише у Цариград да Карађорђе и његови одметници са собом стално носе „књиге” о кнезу Лазару, прете да ће као и он са војском изаћи на Косово. Он дословно каже да је Лазар „велики подстрекач буне у њиховом разуму”. Ми се, дакле, сусрећемо са бескрајно занимљивим феноменом, вековним трајањем Косовског завета, култа и предања у сећању једног народа, у једној примарно усменој култури. Он мења своју форму, али његова суштина је хришћанска и њу упорно чува Српска црква. У потоњој, елитној српској култури, у две слободне српске државе, најсавршенију уметничку форму Косовском завету дали су Његош и Милан Ракић. /.../ Свети кнез Лазар био је „велики подстрекач буне” и „у разуму” Гаврила Принципа. /.../ Био је ситног раста али чврсте грађе, ћутљив, али човек од акције. Документи са суђења приказују га као средишњу личност

завере и атентата. Сву одговорност преузимао је само на себе. На ислеђивању, суђењу и у тамници, на мукама и у болести, на самрти, држао се необично одлучно и храбро. Био је и остао наш видовдански јунак и мученик, прави изданак српске историје”. Јер, и српски протестант Богдановић и протестант у покушају Вучић оптужују народ коме биолошки припадају за борбено – саможртвену православну веру, која проговара, на различите Христове начине, и кроз Светог Авакума и кроз Светог Вукашина. Срби морају бити конвертити који слушају своје англосаксонске и немачке господаре и – квит! Зато се и Богдановићу и Вучићу српска мученичка историја привиђа као једна огромна рупа.

РУПА У САКСИЈИ ИЛИ „РЕД, РАД И ДИСЦИПЛИНА”

А. Вучић је прво открио рупу у саксији – да морамо да будемо вредни и радни и поштујемо правила; затим је открио да ми, Срби, морамо да се учимо тим правилима и марљивости од (нарочито протестантског) Запада. Као, ми смо нерадници, па нас он уводи у ред. Као, ми никад нисмо били домаћини. А наравно да није било тако.

Србија је била домаћинска земља, која је, кад су је напали папско-протестантски Германи у Првом светском рату, знала шта брани, о чему је, у својој сјајној књизи „Дани и године”, писао српски ратник и дипломата Радоје Јанковић: „Зар наша мирисна поља и наши кићени брегови да постану тевтонски?!.../ Зар да се сневеселе прела и обетине, да умукну гајде и двојнице и да се у колу никад више ватрено не поскочи? Да нам се снужде уштап и младина, да планинска врела буду без

састанка, и да се уместо народне песме зацари притајени ропот?...Зар наши крепки људи да постану излишни у свету и животу? Никад!...Жетелац да се јада у своје руковети; љубав да се изопачи у разблуду, и да погну главе наше богомоље. Нас да гурну странпутицом, да нам уоброче школовање, да живот пуштају да капи тамо где би могао реком тећи?...Несрећници, нису ни појмили на шта су подигли руку!...У гробље из сахрањених држава хтели су да унесу младу и свежу Србију; орлу да даду неба кроз решетку!...Народу, који је ускрсао о својој жилавости, о својем круху и својим храпавим песницама!... Идемо кроз Шумадију, кроз освештано огњиште народних слобода. Не водите странца на другу страну. Проведите га зеленом Шумадијом недељом око литургије. Дајте му млека са павлаком, и нека разговара са нашим сељанима. Ништа му не показујте. Лепоте говоре саме. Мирише земља, као мајчино недро. Отавом биркају задовољна стада. Пољима опојно дише нана, и жути се волујско око, а по баштама упорно гледа у сунце верни сунцокрет. Младеж вас стидљиво погледа, а девојке обарају очи. Старци вас смирено поздрављају и прилазе да чују вести са бојишта, а на вратницама оних задругарских шумадијских домова стоји старица чиста као нафора. /.../ Исто као и наши стари, са раздељком у коси и зулуфима спреда, шири се господствена Шумадија, умивена и очешљана. Најлепша и најслободнија земља! Груда, где се зародила снага и слобода!.../.../Видокруг се непрестано мења. Шири се преко благих увала; онда настају косе, брегови, најзад осамљени ћубасти грмови; а у сивој даљини шумовита планина, мистично позађе где живи расни мит, или се сањиво проткива бајка...А насред Шумадије, као крин на уснама, као круна на челу, стоји величанствена црква на Опленцу/.../

Као света страћара бди краљева задужбина над народом који ратује за слободу и за словенство. Бди, теши га и куражи са оне светле висине, по којим је уждио слободу Карађорђе...Још мало па ћемо прећи Колубару. /.../ Настаје делокруг војске и захват далеког топовског звука/.../Аустрија је једном за свагда хтела да уништи независност Србије. Једина земља која се томе одупирала братски и заштитнички била је Русија, иста она Русија којој је владика Стратимировић писао, поводом првог српског устанка у Шумадији: „Да, нема народа у поднебљу који би толико волео и тако био расположен према Русији и њеним владарима као Срби!” Са том словенском, радосном надом на души растајемо се са Шумадијом и приближујемо се Ваљеву.”

Ту и такву домаћинску Србију хтели су да униште преци данашњих Вучићевих савезника из Берлина, али су у томе коначно успели тек Титови комунисти, које је плаћала Америка, и без којих би лажни патриота и ЕУ конвертит А. Вучић био немогућ. Јер Титови Срби, од Коче Поповића, преко Ранковића и Крцуна, Петра Стамболића и Драже Марковића, до данашњих другосрбијанаца припремили су терен за појаву човека који жели да пресазда Србе по обрасцу „радног, вредног и марљивог Запада”, оног Запада без чијеј империјализма не би било ни Првог, ни Другог, а ни Трећег светског рата у најави. Господин је заборавио – нису Срби и Руси извршили геноцид над америчким Индијанцима и аустралијским Абориџинима; нису Срби и Руси стрелали немачке ђаке 1941 - 1945, по принципу сто Немаца за једног убијеног Србина или Руса; нису Срби и Руси бацали атомске бомбе на Хирошиму и Нагасаки... Све је то био „вредни, радни, марљиви” и пљачкашки, колонијалистички и глобалистички Запад.

А што се рада тиче, Срби никад нису били МАНИ-ЈАКАЛНИ РАДОХОЛИЧАРИ, јер рад за њих није апсолутна вредност. Ми не живимо да бисмо радили, него радимо да бисмо живели. Уосталом, да видимо шта су о нашем човеку говорили странци: „Српски сељак боље схвата НАЧЕЛО УЗАЈМНОГ ПОМАГАЊА но становници средње и западне Европе, који, ништа не знајући о њему (српском сељаку), као да верују да су толико изнад њега”, каже Џон Маколи Травелијан у 19. веку. „Сви Срби у аустријским и маџарским земљама имају много лукавости, природне духовитости и притворности, сељаци НИСУ ТАКО ГЛУПИ И БУДАЛАСТИ као у осталим земљама/.../Народ више воли да ленствује и бедно живи, него да ради и живи добро/.../А кад неки радник ради три дана у винограду и заради форинту, четвртог дана се неће вратити на посао, него ће остати код куће и ленствиовати док му траје зарађени новац”, вели 1777. немачки писац Фридрих Вилхелм фон Таубе о Србима. А зашто је било тако? Зашто три дана раде, па не раде? Управо зато што СРБИН НЕМА КУЛТ РАДА КАО ТАКВОГ, НЕГО РАДИ ДА БИ ЖИВЕО И У ЖИВОТУ УЖИВАО. Он није западни робот.

И још нешто: Вучићева прича о нашем привредном препороду по диктатима ММФ-а је обична ЛАЖ. Ко год је слушао ММФ, уништио је себе и своју привреду, заувек. Сетимо се шта о томе вели бивши амерички „плаћени економски убица” Џон Перкинс, чија је књига објављена и на српском језику: „Најважнији задатак за економског плаћеног убицу је да открије све оне земље Трећег света које имају ресурсе за које су заинтересоване америчке корпорације (узмимо пример нафте), затим тим земљама Светска банка или њој сличне институције дозвољавају огромне позајмице. Али, новац не иде ди-

ректно у ту земљу. Он пре иде америчким компанијама које граде моћне фабрике, индустријске комплексе или предузимају друге грандиозне инфраструктурне пројекте у тој земљи. Од тога имају користи локалне богаташке фамилије једнако колико и америчке корпорације, али то не помаже и већини популације, која је сувише сиромашна да користи струју, није обучена довољно да ради у новој индустрији и која фактички остаје да живи ван тог економског система. Земља, наравно, завршава тако што упада у огроман дуг који не може да измири. Тада ми економски плаћене убице идемо назад у ту земљу и кажемо: „С обзиром на то да не можете да платите своје дугове, дајте нам оно од чега живите – продајте вашу нафту, по ниским ценама, нашим нафтним компанијама. Или нас подржите својим гласовима у УН – у или пошаљите своје трупе да подрже наше у Ираку.” У неким ситуацијама у којима ми нисмо имали успеха, агенти – шакали, били су послати да сруше ту владу или елиминишу оне лидере које економске убице нису успеле да подмите. То се мени догодило у Панами и Омар Торихос је био убијен као резултат тога. Ако би и шакали подбацили, онда иде америчка војска – као што је случај с Ираком./.../ Већ сам поменуо на који начин Светска банка и њене сестринске организације функционишу у читавој овој причи али треба додати да, једном када се земље задуже, Међународни монетарни фонд им нуди додатну финансијску помоћ. У извесном смислу, то је смањење дуговања али тек онда када се држава или државе сложе да продају своја добра и друге ресурсе страним компанијама и да приватизују јавни сектор. Последица тога је да те државе потпадају под ту светску империју”.

Вучић је слуга Империје, који Србију предаје Империји. Зато он прича причу о томе како ми, Срби, ни-

смо марљиви, и како то тек треба да постанемо – вероватно као робови туђина у сопственој земљи. То је стари метод пропагандиста неолиберализма – да убеди жртве да су кривци, јер, тобож, нису довољно „марљиви”. Али, срамота је причати студентима права Универзитета у Београду такву јефтину причу канцер – капитализма, и заклањати се притом Слободаном Јовановићем. Није то заслужио Слободан Јовановић.

ХОД ПО РУПАМА „НАЈБОЉЕГ” СТУДЕНТА ПРАВА: ИЛИ ВУЧИЋЕВА ПРЕДСТАВА СРПСКОГ И РУСКОГ ПРАВНОГ РАЗВИТКА

За Александра Вучића, кога је декан С. Аврамовић по неким само њему познатим критеријумима прогласио најбољим студентом Правног факултета у Београду (З. Чворовић као генерацијски исписник А. Вучића, зна најмање двојицу студената Правног факултета у Београду који су проглашавани студентима генерације, а не зову се Александар Вучић), српски и руски државноправни развитак пре Обреновића и Петра Великог су једно, углавном безвредно, ништа или прецизније, Вучићевом речју, „немала рупа”. Велика ништавна рупа с обзиром на Вучићев еталон ваљаног и успешног државноправног устројства, који је пронађен у државноправном моделу западне римокатоличке, а нарочито протестанске цивилизације.

Сходно изабраном еталону, епоха Савиног Законоправила и Душановог законика према времену европеизоване обреновићевске Србије изгледа само као неуспешни покушај, јер нам се у Средњем веку, „пружила шанса да направимо тај корак напред, што

се види и у фрескама”. Пропуштена шанса немањићке епохе садржана је у чињеници да је средњовековна Србија створила аутентични православно-византијски државно-правни модел, уместо да се у потпуности утопи у државноправни модел супериорне западне цивилизације. И тако је из угла Вучићевог идеал-типског обрасца српски државноправни развитак прошао кроз три фазе: фазу покушаја, фазу рупе и фазу европодражавајућег прогреса. Немањићки период припада фази покушаја, епоха од деспота Стефана Лазаревића до Коце Милоша припада фази рупе, време од Милоша до Милана Обреновића је доба европодражавајућег прогреса, а епоха од краља Милана до А. Вучића, у којој смо се против државно-правне европеизације из епохе Обреновића „жестоко борили и томе супростављали” припада поново фази развитака означеној као рупа. Једном речју, ако занемаримо немањићки покушај, српски државноправни развитак био је једна „немала рупа”, осим у време Коце Милоша, Михаила и Милана Обреновића.

По Вучићу, руску цивилизацију до Петра Великог карактеришу само ретки, изузетно талентовани појединци, чија је случајна појава посредни доказ да је и руски државноправни развитак до Петрових реформи био опет једна „немала рупа”. У Вучићевој историјско-идеолошкој перспективи Срби и Руси су се увек налазили у мраку „рупе” када су градили државноправни модел на вредносним темељима свог духовног завичаја – православне цивилизације. Док су на светлост дана излазили када су копирали западни државотворни модел. По томе што западни државноправни развитак посматра као непрекинути прогрес, а аутентични државноправни развитак православног Истока оцењује као безвредну

регресију, као и по томе што у некритичком и апсолутном преузимању западног државотворног модела проналази универзални лек, Вучић није новина у српској политици. Тачније, његови ставови су бледо и регресивно подражаваће (с обзиром на епоху и с обзиром на личност) ставова деветнаестовековних српских напредњака и краља Милана да „Србији не остаје ништа друго него постати модерном европском државом или изгубити сваки *rason d'être* свога самосталнога опстанка”. Оваква слепа и безалтернативна опчињеност западноевропским правним установама код Вучићевог идола Милана била је добрим делом и производ његове неуротичне коцкарске природе.

ШТА ВУЧИЋ НИЈЕ РЕКАО СТУДЕНТИМА ИЛИ РУПА У ПРАВНОИСТОРИЈСКОМ ЗНАЊУ „НАЈБОЉЕГ” СТУДЕНТА ПРАВА

Окупљени у „петици” београдског Правног факултета, којима се А. Вучић обратио у друштву једног искусног правног историчара (декан С. Аврамовић) и једног правног историчара у покушају (деканов ђак, министар Н. Селаковић), остали су ускраћени за неке од најважнијих истина о српском и руском државноправном развоју. Укратко:

– Византијска држава је током највећег дела Средњег века била једина организација достојна имена државе, са јединственом организацијом власти, јединственим правним поретком, стајаћом војском, школованим чиновништвом и пореским системом. У Византији идеја права никада није била потиснута крвносродничким или сталешким принципом;

– Византијска држава је служила као узор православеним Србима и Русима када су отпочели са изградњом крштене државности. Право на православном Истоку није пролазило, како је то давно тврдио Англосаксонац Гибон, кроз вишевековно праволинјско опадање и замирање, већ се узлазном линијом развијало и то уграђивањем престижног византијског правног наслеђа (које је преношено заједно са царском круном) у српско и руско право, Душанов законик и руске Судебнике и Уложеније цара Алексеја Михаиловича. Тако су, примера ради, висока начела законитости и судске независности посредством византијских Василика стигли до чл. 171. и 172. Душановог законика, а одатле у чл. 1. Судебника цара Ивана Грозног (Силног) и најзад у чл. 1. X главе Саборног Уложенија цара Алексеја Михаиловича.

– О престижу средњовековне српске правне мисли у европским оквирима за добронамерне довољно говоре речи пруског државног историографа, професора Риса: „Стефан Душан издао је 1349. један законик, који се међу средњовековним споменицима ове врсте ванредно одликује. Из њега дише најплеменитији и најблажи дух”. Како је приметио чувени Никола Радојчић после ових „искрено преосећаних и отмених речи... није било лако писати, како су то Немци и Мађари често чинили, да су Срби од вајкада сурови варварски ратници и скитачи”. Професор Радојчић није ни могао да наслути да ће се једног дана таква „храброст” родити у његовом народу.

– Да ни руска држава допетровске епохе није представљала никакву европску правну периферију сведоче ондашњи бројни преводи Великокнежевског Судебника и Уложенија на латински и европске језике. Тако је после С. Херберштајновог превода Судебника

убрзан рад на чувеној немачкој кодификацији *Constitutio Criminalis Carolini*. О степену развитка руског права допетровске епохе врло упечатљиво говоре одредбе Саборног Уложенија од 1649. у којима су инкриминисани различити облици злоупотребе службеног положаја, нарочито они код којих се као потенцијални извршилац јавља судија који одуговлачи судски поступак (*волокиџа*). Следствено, стандард суђења у разумном року, преко потребан данашњем Србијином правосуђу, није никаква ексклузивна творевина западног права.

– Западне германске државе, после вишевековног периода државног малолетства у коме је крвнороднички принцип доминирао над идејом права, доживљавају упоредо са културном и правну ренесансу. Као и културна и правна ренесанса је омогућена византијским мисаоним и кадровским потенцијалом. Правна ренесанса на Западу полази од византијског законодавства, пре свега од Јустинијанове кодификације. Кодификаторско дело светог цара има везе са паганским римским правом онолико колико и ондашњи крштени Византинци, који су себе називали Ромејима, са далеким прецима из периода Римске Империје. Осим у Дигестама, у Кодексу и Новелама (делови Јустинијановог *Corpus iuris civilis*) доминира право обликовано у хришћанској атмосфери ране Византије. Византијско право, на којем је као на универзалном правном основу („опште право”) требала да се изгради универзална папска, а потом и западна царска власт, ватиканска курија је прекрстила у римско право. На исти начин на који су и цариградске скулптуре и небројене мошти из византијских манастира постале својина Венеције.

– Ни током турског ропства и терора, за чију дужину Срби могу првенствено да се захвале „високо кул-

турним” Енглезима, српско правно наслеђе није престало да живи. У турским канунима често се срећу одредбе кривичног и рударског права састављене по узору на право немањихке епохе. Да је непрекинута нит српског правног живота била очувана и у време ропства, сведоче не само бројни преписи Душановог законика, већ и прве правне норме Карађорђево Србије (тзв. Закон протe Матије Ненадовића) које су израсле из права немањихке епохе, Савиног Законоправила.

– Само се у западној вештачкој пропагандној представи руске историје европејац Петар Велики јављао као некаква самоникла биљка посађена потентном руком западне цивилизације на дивљој руској земљи. Супротно томе, руски државноправни развитак не представља, како примећује К. Кавелин (који као опонент славјанофила не може да буде осумњичен за национални субјективизам), „безобличну гомилу бесмислених, ничим повезаних догађаја, већ, напротив, уређено, органско, разумно развијање живота, увек једног, као што је сваки живот, увек самосталног, чак и у време и после реформи”. Отуда су прегнућа Ивана Грозног и Петра Великог органски повезана, јер се између осталог, како примећује Кавелин, нико није борио тако жестоко против бојарске самовоље као ова двојица руских владара. Русија није морала да чека XVIII век и Петрову реформу да се преко западног посредника упозна са идејом права, већ је идеју права примила од најузоритијег творца Византије, као део њеног цивилизацијског круга, пре свега преко рукописа Савине Крмчије (Законоправила) крајем XIII века. Из наводног мрака допетровске епохе сјаји библиотека цара Ивана Грозног, уништена у беспоретку Смутног времена, са делима Цицерона, Папијнијана, Улпи-

јана, са Јустинијановом кодификацијом, Теодосијевим кодексом и Василикама.

– У уређењу нововековне Србије као правне државе водећу политичку улогу одиграла је ондашња Русија, а не западноевропске државе чији су правни системи служили као узор деветнаестовековној Србији. Овај апсурд је објаснио чувени аустријски министар, гроф Метерних, приметивши да је представник либералне Енглеске у Србији био главна потпора апсолутистичких тежњи Коџа Милоша. Насупрот томе, установа Савета, као тела које ће ограничити Милошев апсолутизам и тиме посредно поставити клицу уставне власти у Србији, дошла је на инсистирање руске дипломатије. Доцније, парламентаризам, уведен у Србију чувеним Уставом од 1888., није био творевина еврофилских напредњачких кругова окупљених око краља Милана, већ Пашићевих радикала, као најрусифилскије партије у српској политичкој историји. Док је Аустро-Угарска, као представник ондашњег европског клуба држава на Балкану, подржавала Миланову репресију против сопственог народа у Тимочкој буни и спољнополитичку авантуру против православних Бугара, дотле је царска Русија давала снажну подршку Пашићевим радикалима у настојањима да се Србија демократизује, а народ постане стварни „извор и утока свеукупне” власти. Јер, док су се проаустријски (=проевропски) напредњаци залагали за цензитарно (имовински ограничено) бирачко право и дводомни парламент, дотле су Пашићеви радикали били борци за опште право гласа и једнодомни парламент. Све по мери схватања где се налази упориште власти, код туђина или у сопственом народу.

– По европским критеријумима право и слободe су резервисани за грађане метрополе, а не за нижера-

зредне домородце балканских колонија. Отуда је и данас сулудо очекивати да ће ЕУ у процесу придруживања од Србије направити правну државу. Супротно, пошто је правна држава неодвојива од суверености, треба очекивати потпуно урушавање правног поретка. О савременим двоструким европским аршинима, за метрополу и за колоније, најилустративније сведочи подршка западних татора тзв. косовске независности професору крагујевачког Правног факултета, Ивану Чукаловићу, оптуженом у афери „Индекс” за корупцију, да постане судија тзв. Уставног суда тзв. Републике Косова и Комисије за полагање правосудног испита у истој НАТО творевини (http://www.gjk-ks.org/repository/docs/ivan_cukalovic_srb.pdf?phpMyAdmin=jHkxek15EPd3sC-%2CexFpB9Vr7R3; <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Iz-afere-Indeks-u-Ustavni-sud-Kosova.lt.html>). За ЕУ корупција није препрека, већ одлична препорука за субверзивни рад против своје државе. Као што Вучићевој западњачкој правној свести не смета чињеница да један, за корупцију оптужени, професор још увек ради на државном Правном факултету у Крагујевцу и тзв. Уставном суду тзв. Републике Косова. Јер, је његова свест припада колонијалном моделу, у коме се не суди „према правилима, већ према примјерима”.

– Неспорна је чињеница да се правна свест данашњих генерација Срба не налази на узоритом нивоу народа који је из колективне свести говорио „ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинога”. Међутим, узроци таквој правној свести нису у односу данашњих Срба према порезу, већ у стању које влада у српском правничком образовању и српском правосуђу. Јер, како тврди и А. Вучић, Срби порез нису плаћали Турцима, пошто ниједан народ на свету никада није добровољно

плаћао окупацију, већ само сопствену народну државу, у којој вршиоце власти слободно бира и ефективно контролише. Невољно плаћање пореза од стране данашњих Срба посредно говорио о томе да Србијини бирачи власт „изабрану” у постпетоктобарској окупацији не сматрају својом, већ туђинском. Уосталом, зашто би порески обвезници плаћали неког ко не полаже рачуне пореским обвезницима-бирачима, већ белосветској плутократији оличеној у ММФ. Насупрот томе, најбољи доказ је да криза правне свести код данашњих Срба производ урушеног правничког образовања и правосудја јесте проглашавање уставоубице А. Вучића за „најбољег” студента београдског Правног факултета, као и то што оптужени у никад судски окончаној афери „Индекс” несметано предаје на једном државном правном факултету и истовремено ради у правосудној сепаратистичкој власти тзв. Републике Косова.

РУПОМОЉАЦ

Владимир Соловјов, у својој последњој, можда и најважнијој, књизи „Три разговора”, наводи случај руске секте „рупомољаца”. Они су, наиме, у наступу метафизичког нихилизма копали у зидовима својих кућа рупу, и онда као мантру понављали формулу: “Рупо моја, избо моја, спаси ме!” Тако и Вучић понавља мантру о Европској Унији која, као ни смрт, нема алтернативу. И хвали се нашим ставом према Европској Унији – тобож, он оде пред њих, и – покаже ко је и шта је: „Данас се изненаде у Европи кад одем на састанак и они очекују да ћу да кукам и да тражим паре за мигранте, да тражим паре за нашу економију. /.../Изненаде се зато што

им никада не тражим ништа”. (Осим њихове чаробне „памети и знања”, али то је, наравно, нематеријално). Стари мајстор манипулације нас, као и увек, обмањује: чињеницу да га Европска Унија понижава, и да му никад не даје ништа опипљиво, а нарочито не новчану поддршку посусталој и од Империје окупираној Србији (он у Бриселу има много мање угледа од било ког доследног другосрбијанца), он претвара у своју „компаративну предност”. А ствар стоји као у вицу о папучару, који у друштву каже: „У мојој кући зна се ко је газда. Ја лупим шаком по столу, и дрекнем: „Жено, брже ми дај ону течност да оперем судове!” Зато се мантра „Рупо моја, ЕУ моја”, наставља, до бесвести.

РУСИ И МИ ИЛИ ЈОШ ЈЕДНА РУПОМОЉЧЕВА ПРИЧА СА РУПОМ

Вучићева визија нашег данашњег пријатељства према Русији своди се на две ствари – нисмо увели санкције Русији (свака част, то је стварно за похвалу!) и подигли смо највећи споменик Цару Николају Другом у Београду. У доба кад НАТО Империја спрема велики рат против Русије то је само смоквин лист на голотињи Вучићевог режима, који је, низом конкретних поступака, од суштинског одрицања од Косова и Метохије до трчања у НАТО путем СОФА и ИПАП споразума, показао да у великом „рату светова” није на страни мултиполарног света који се рађа, а за који се боре Русија, Кина, Индија, Иран, Сирија, земље Јужне Америке, него да и даље верује у своју „евроатлантску” мантру, и да се везује за, све безизгледнију, вашингтонско–бриселску будућност. Довољно је подићи споменик Цару Никола-

ју у Београду – и то је све! При чему Вучић, на њему својствен начин конвертитског лукавства, студентима Правног факултета вели да је Николај Други „макар формално, и због Србије, ушао у Први светски рат” – иако зна да је ушао *СУШТИНСКИ*, јер Русија, у том тренутку, за рат није била спремна!

Да је Вучић државник, а не политикант, он би знао с ким морамо да будемо, као што то зна наш велики књижевник, Милован Данојлић, који је децембра 2011., на скупу у Бањалуци „Русија и Балкан у савременом свијету”, између осталог рекао: „Срели смо се у давно време, још онда кад је један руски калуђер навео Растка Немањића да се замонаши не одвративши, при том, поглед од земних потреба свога народа и своје државе. И у најглувљим раздобљима историје ћирилска слова, посејана од Бихаћа и Владивостока, држала су везу између нас. Пушкина, Гогоља, Толстоја, Достојевског и Чехова читамо као домаће ауторе; српски реалисти су незамисливи без руских узора, и Светозар Марковић без Чернишевског; Мајаковски је био барјак наших левичара, а Јесењин, у Пешићевом преводу, водећи песник сентименталне, народњачке бојемије. Русија је наш природни духовни простор, свеједно да ли га препознајемо у њеним великим писцима и мислиоцима, на платнима Кандинског, у музици Чајковског и Римског Корсакова или у филмовима Андреја Тарковског. Вековима тако далека, и тако блиска, она је све што данас имамо у свету, што нам недостаје. Велика Мајка понекад превише рачуна са нашом способношћу да се сами сналазимо у бурама и вртлозима, прецењује нашу памет, то јест нашу снагу, без које памет не вреди много. Она нас штити и кад нас, обузета својим бригама, не види и не чује. Толико смо блиски да нас понекад одбија та безизлазна,

неизлечива близина. Русија нас разуме и кад нас не види, а не види нас увек, јер смо одвећ мали, превртљиви и својеглави. На питање које поставља један Чеховљев лик из приче „Шведска шибица“: „А Срби се побунили опет! Не разумем, шта им то треба!“ могли бисмо, данас, овако да одговоримо: Бунећи се, показујемо да смо живи. Подсећамо да нас, иако смо мали као дечак из Кочићеве приче „У међави“, још негде има. Нека Бог чува Русију, па макар нам никад никакву помоћ не посла. Она нас штити својим постојањем, благословеним пространством. Деда моје супруге својевремено је сасвим озбиљно изрекао речи које, по мерилима нашег обичног света, изражавају суштинску повезаност два народа: „И Руси су Срби, само што немају крсну славу.“

АЛИ ЗАБОГА, КАКВЕ ТО ВЕЗЕ ИМА СА СЛОБОДАНОМ ЈОВАНОВИЋЕМ ИЛИ ЈОШ НЕКЕ РУПЕ У ИСТОРИЈСКОМ ПАМЋЕЊУ РУПОМОЉЦА

Поводом 27. марта 1941, Слободан Јовановић је био јасан: „У овако великим историјским кризама као што је ова наша мала политичка мудровања не вреде. Ту сваки народ треба да слуша глас своје савести, - глас свог историјски изграђеног карактера. Данашњи Срби могу бити сигурни да се нису огрешили о успомену својих предака и да нису осрамотили своје српско име, када су се у овој светској кризи одупрли завојевачким плановима Сила Осовине“.

Има ли овај став дубоке свести о историјским дужностима и предачком завету везе са Александром Вучићем, који би највише волео да будемо једри, буцмасти и дебели као отужно-слаткасти анђелчићи Ренесансе

виђене из жабље перспективе балканског провинцијалца заслепљеног дљеском Запада, који је за ту визију „буцмасте” Србије спреман да изда Косово и Метохију, згази Устав, прода Србију и сваког њеног грађанина у робље западне плутократије? Наравно да нема.

Зато, и само зато, овај текст је упућен како студентима права у Београду и Србији, тако и свима онима који су свесни да је Србија вечна док су јој деца верна!

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. Младен М. Станковић, Последња византијска царица, Предањеске студије, Београд, 2010.
2. Георгије Сфранцес, Хроника/ Пад Византијског царства, Предањеске студије, Београд, 2010.
3. Ирина Јазикова, Богословље иконе, <http://tolmach.org/Zbornik%20tekstova%20o%20ikoni.pdf>
4. Павле Флоренски, Иконостас, Логос, Београд, 2014.
5. ЛИТУРГИЈНОСТЪТ И ПЕРМАРКЕТОВ/ Интервју с иконописцем Павлом Бусалаевым (<http://www.pravoslavie.ru/guest/4653.htm>)
6. Милош Богдановић, Проклетство нације, Еден, Нови Сад, 2012.
7. Милош Ковић, Гаврило је за Запад терориста – <http://www.novosti.rs/вести/насловна/друштво.395.html:498269-Ковић-Гаврило-је-за-Запад-терориста>
8. Џон Перкинс, Био сам плаћени економски убица, <http://www.geopolitika.rs/index.php/sr/intervju/102-bio-sam-placeni-ekonomski-ubica>
9. Милован Данојлић, Русија – наша далека мајка, Печат, 196/2011.
10. Такви смо ми Срби / Све српске снаге и слабости прир. Слободан Ивошевић, ауторско издање, Нови Сад, 2002.

11. Владимир Соловјов, Три разговора, Градац, Чачак, 2015.
12. Савременици о Слободану Јовановићу (прир. Јовица Трукуља, Маринко Вучинић), Службени гласник, Правни факултет Универзитета у Београду, Београд, 2009.
13. Радоје Јанковић, Дани и године, Магелан Прес, Београд, 2013.
14. Марко Павловић, Српска правна историја, Крагујевац, 2005.
15. Константин Кавелин, Взгляд на юридический быт древней России, Государство и община, Москва, 2013.
16. Зоран Чворовић, Уложеније цара Алексеја Михаиловича (докторска дисертација, дактилографисано), Крагујевац, 2013.

ВУЧИЋЕВА КЛОВНОКРАТИЈА ИЛИ СРБИЈА ЗА ВЛАДЕ ШЋЕПАНА МАЛОГ

О ПОВОДИМА ЗА НАСТАНАК ОВОГ ТЕКСТА

Данас је Видовдан 2018, дан кад се Христом и кнезом Лазаром види све у нашој историји. Данас је дан када треба почети да се, опет и опет, мисли о нашој историјској судбини у доба када су, како рече Свети мученик Цар Николај Романов, „свуда издаја, кукавичлук и превара”.

Потписници ових редова, од почетка Вучићеве власти, баве се постушцима овог несрећног човека који свој народ и себе води у пропаст без васкрсења. Заједно смо објавили и анализу његове „мали Перица” визије наше културне и духовне историје (1), као и низ ауторских чланака на ту тему. Ипак, дубоко смо уверени да се о Вучићу и даље може и мора говорити, јер он није само политичка, него и мистичка појава. И то управо у свом лакрдијашком виду. Зато је и настао наш оглед о Вучићу као лажном цару Шћепану Малом.

У тексту који ћете имати пред собом има тешких речи и болних увида, и оне се понајвише односе на човека који је на себе преузео срамну улогу издајника Косовског завета, „прекројитеља” српске историје, „изменитеља” свести нашег народа. Због тешких речи и болних увида овде је нужна једна ограда. Молимо читаоце да имају у виду: аутори огледа су православни хришћани који сваком човеку, па и Александру Вучићу, не желе никакво зло, него вечно и непролазно добро – спасење у Христу. А пут ка Христу и спасењу (како Вучића, тако

и самих нас, наравно) води кроз покајање као преумљење и свецелу обнову ума и срца, кроз напуштање наопаких путева на које смо стали.

Ипак, како се то може повезати са тешком речју која је, овим чланком, упућена на његов рачун и на рачун његових сеиза и вазала? Зашто, као православни хришћани, нисмо рекли благу реч, реч која не виче и не прозива за издају?

О томе је, својевремено, један од нас рекао: „Добро, зашто сам писао овакав текст, пун огорчења и сарказма? Зато што је то, наравно, крик: да се боље види и чује. Сахрањују нас дупке, третирају нас као највеће дебеле, а Срби ћуте и надају се да ће им лажљиви покварењаци на власти донети неки бољитак. Наравно, и то сам сто пута рекао, да бих волео да николић, дачић и вучић постану Николић, Дачић и Вучић и да, у последњи час, покажу да су људи, макар оставкама, не желећи да издају Косово и Метохију који су олтарски простор Српског Храма, место где се срећу небо и земља, Царство вечности и наша свакодневица. Наравно да бих волео да тројац којим кормилари Вашингтон престане да плови ка бездану, и да ови несрећници, од кловнова какви су сада, постану Срби, макар у покушају. Наравно да бих волео да им кажем: „Честитам, господе! Показали сте да у себи имате бар нешто од завета Лазаревог, бар нешто од наших светих предака!“ Овакве грубости у претходном тексту покушај су (свакако, узалудан) да се, како рече Мајаковски, у дебело ухо забоду нежна реч - света реч: Косово. Овако ћу писати и говорити јер немам никаквог другог начина да посведочим да је у току невиђена издаја и продаја, не само Косова, него свега нашег. И зато, овде и сада, небу и земљи, вичем: „Издајници, зауставите се док још није касно!“ За крај, Његошева

молитва, кратка и свесдржајна: „Помоз’ Боже, јаднијем Србима!”. И наравно, упозорење блаженопочившег патријарха Павла - Бог ће помоћи, ако буде имао коме да помогне.”(2)

За Вучића, за нас, за сваког човека пре Богом, до последњег даха има наде. И та нада, понављамо, води кроз покајање. Зато је овај текст позив на покајање и преумљење. И Вучића, али и оних који су га писали. Јер, како је рекао Достојевски, сви смо криви за све. Да смо ми, као личности и као народ, бољи, све би било боље. И Бог би слао кнеза Лазара и Карађорђа, а не Вучића. Јер, како је записао Свети Анастасије Синаит у свом делу „О недостојним властодршцима”: „Бог у Свом Закону каже: „Даћу вам пастире по срцу вашем” (Јер.3,1). Из овога је очигледно да су властодршци, који су достојни части коју носе, од Самога Бога уведени у своје звање. Други пак властодршци, који су недостојни свога звања, уводе се у њих по Божијем допуштењу, или по Његовој светој вољи због недостојности народа над којим владају. /.../ Када је Фока Тиранин постао цар и када је уз помоћ свог првог министра отпочео са крвопролићима, живео је у Константинопољу неки монах, човек светог живота и велике синовске храбрости пред Богом. Из једноставности своје душе, он се овако молио Богу: „Господе, Господе, зашто си нам дао оваквог цара?” Како је у многе дане понављао исто ово питање, удостојио се Божијег одговора: „Зато што нисам могао да нађем другог горег од овог.”

Хришћанин, усталом, по речи Николаја Берђајева, не живи као тужилац, него као оптужени. Надамо се да ће читалац ову нашу ограду разумети.

ЧЕМУ СМО СЕ НАДАЛИ?

Потписници ових редова припадају оном поколењу српског народа које се нашло у вртлогу историје, у прелазном периоду између титоистичког „кока-кола социјализма” и дивљачког неолибералног капитализма који потапа спрат по спрат живота. Имали смо благослов Божји да смо стекли образовање и увиде које нам је давала епоха у којој смо рођени (бејасмо млади оних бурних осамдесетих година прошлог века, када је кренуло храбрије мишљење, ново издаваштво, борба за слободу у Удружењу књижевника Србије и на трибинама у Београду, када се размахала студентска штампа и када смо ушли у читаонице наших библиотека да бисмо дошли до, између осталих, предратних издања Берђајева и „Идеја” Милоша Црњанског). Од почетка смо били политички активни – мада не у ускопартијском смислу. Веровали смо у обнову Српства са образом, и надали се да ће се остварити идеја Владике Николаја о трајној изградњи народне куће на три највеће вредности нашег народа („Без Бога ни преко прага, без Краља – ништа не ваља, без Дома – судба Содом”, говорио је Владика Николај). У томе нисмо били сами – томе су се надали и многи наши исписници. (3) И много пута смо варани и обмањивани, и много пута смо губили наду да ће се у Србији икад ишта променити, и много пута нам се чинило да немамо снаге за борбу. Колико је енергије потрошено на узалудности... А шта је кључни узрок?

УЗРОЦИ НАШИХ ПОРАЗА

Својевремено је Бошко Обрадовић написао текст „Удбашко праунуче или Тајна историја породице која влада Србијом”. Од тада је прошло много година, а ствари су се мало или нимало промениле.

Тај текст стоји пред читаоцем као подсећање.

Нема другог објашњења зашто се ништа не може и не сме променити у Србији већ две деценије. Разлог је дефинитивно тај што овом државом већ њених 65 година влада истом Породица. Ко не познаје тајно функционисање ове Породице, тај не зна суштину владавине над Србијом већ много више од пола века. Из ове Породице до наших дана репродукују се главне друштвено-политичке снаге које зајоседају све водеће функције у нашој држави. Они су на свим руководећим местима у политици, економији, култури, медијима... Ван Породице нема социјалног успеха, позиције, моћи, власти. Зато у Србији није и неће бити промене док са историјске позорнице не буде склоњена Породица, управо она која је увек корак испред историјских промена. Зато је главно питање свих питања за Србију данас – шта удбашка Породица планира да понуди као алтернативу самој себи у будућности?

Како је све почело?

Родоначелник ове породице ујахао је у Београд 1944. године, зацаривши се као Нова Власти, иако овај терористички режим није био избор српског народа већ наших зајадних савезника.

Прво што је учинио родоначелник Ослободилац било је зајоседање виле на Дедињу. То је тренутка фор-

мирана је Црвена буржоазија и основана Породица. А онда је почео вишедеценијски систематски терор, заштрашивање, цензура, отимачина, цепање српских земаља, језика, Цркве, нације... и парадоксално и невероватно – сарадња ове Породице са НАТО-пактом и обавештајним службама и амбасадама разних зајадних земаља.

Ова Породица је створена у брајској крви, а њени зајадни спонзори до дана данашњеј нису је оставили без подршке, и зато се она не може и неће повући без великих историјских интереса.

Породична историја

Најстарији син ове Породице, по неписаном породичном наследном праву, постао је социјалистички директор великих државних фирми. Рођен, одрастао, школован, припремљен, постављен од старане Породице - предациван је пошом са једној на другој директорско место, стекао све везе и искусва владања које Породица деценијама развија. Шта је за њега било да на време промени политичке доје и да, према Породичном договору, крајем осамдесетих постане опозиција социјално-економској трансформацији нашеј друштва спрема и природно био први који ће фабрику на чијем је челу, пошто је из директоровања извукао све што је могао, најпре уништити, па пошом приватизовати и на приватизацији се појавити као Нови Власник.

Од кључалне политичке функције у социјализму преко ноћи стиже се до власника крујној кључала у демократији. Још је најбоље да се синови на време поделе на две старане, па један у режим, а други у опозицију,

један у шајкуне, а други у пољитичаре. Обојица крујни кайишалисти и пољитичари, Нова дуржоазија, итрају се сйраначких йротивника и бесйрекорно чувају један дру-йої и заједничкої им оца Породице.

Унук као алйернайива Оцу и Деди

Док се ми носимо са Оцем и Сином ове Породице у комунизму, социјализму и йосйсоцијализму или новој демократији, Породица школује своју унучад на Зајаду. Док нас йола века уче шйа све не ваља на Зајаду, сво-ју децу школују уйраво йамо. И йо не само они који су дийломатйски йредсйавници наше државе у иносйран-сйву, неїо и бројни чланови Породице у Србији шаљу своју децу на школовање у најйресйижније свейске уни-верзйиетейе. И, неверовайном случајношћу, у истйориј-ском йренујку када срйски народ одбацује социјализам и окреће се зайадним демокрайским вредностйима – йо-јављују се наши људи, сйручњаџи који су школовани на Зајаду и који најбоље йознају начине како да изађемо из кризе, и ми их, наравно, йозивамо да нам йомоїну и йреузму власй у своје руке. Њихови унуци йако йосйа-ју демокрайска ойозиџија и алйернайива сойсйвеним очевима и дедовима, Нова Власй која долази на њихово месйо, разуме се, изнова йо Породичном доїовору и чува-јући све Породичне йајне. Унуци и синови дивших кому-нисйа, нових демокрайа и шајкуна, насйављају власй Породице над Србијом.

Поседно је дирљиво када данас видимо да је на власйи у Србији цела Породица на коалиционом окују: Деда, Синови и Унуци. Ко је йомислио да је ово њихово истйоријско финале и врхунаџ йосле коїа нема куда даље, йај нишйа није научио из ове Породичне истйорије и не йознаје Породицу.

Шта иланирају у овоме часу?

Колико људи су се до сада трансформисали у алтернативе самима себи? Колико су нас људи преварили предствљајући се као неко нов и различит од претходних?

Пре неки дан ухватио сам себе у крајњој неозбиљности и несвестици. Колико дуго размишљам и ишем о удбашком политичком изоришту у Србији, а нисам размишљао о најобичнијој чињеници: они који су се до сада толико људи усешно преодукли, камуфлирали, маскирали – зар у овом часу не спремају нову улоу, зар немају спремну нову идеолошку преодуку, нову друштвену камуфлажу, нову политичку маску?

И то је заиста питање свих питања за све оне који озбиљно мисле да Србију мењају: шта иланира Породица и која спрема да онуди као алтернативу? Где се данас школују Породична праунучаг? У Русији? Кини? Венецуели? Истанбулу? Бразилу?

И која спремно врдују међу нама да уђе у Породицу?

Да ли то први људи у последњих седам деценија можемо бити корак испред Породичних иланова?

Онај ко не рачуна са овом озбиљном Породицом и њеним илановима о будућности Србије наћи ће се и сам, као толико људи у новијој историји, као део Породичног илана за ново освајање већ деценијама држане свевласти у Србији.

Не желимо да будемо део Породичног илана! Али, који је њихов илан?(4)

Тако је то било: УДБА је, деценијама пре распада СФРЈ, припремала своју позицију и своју опозицију. Кад је требало да распад крене, речено је онима који су радили за Службу: ти си четник, ти си партизан, ти си монархиста, ти републиканац, ти патриота, ти грађаниста...И игра је почела, и траје до данас.

ОВА ЕПОХА И ДЕВЕДЕСЕТЕ

Зато нас Вучићева епоха подсећа на претходне епохе. Рецимо, подсећа нас на деведесете године прошлог века у Србији. Својевремено је српски хришћански интелектуалац, Матеј Арсенијевић, објавио есеј „Између иконе и секире / Теолошко – политички записи о србском питању” (5). У њему је, између осталог, описана ситуација која је у Србији настала почетком ратова који су водили у распад СФРЈ. Арсенијевић је уочио да имамо „први пут, у новијој србској историји, рат Државе који није саборно прихваћен као Бој, по први пут не успева мобилизација због неповерења народа у Државу (канцерогено испреплетану са структурама идеолошке власти), по први пут Држава, оптужујући сопствени народ за „издају”, не може да обезбеди минимум логичке слоге за одбрану себе саме /.../ Срби, у западној Славонији, на пример, по изјавама компетентних сведока (епскопа СПЦ), осећају се изданима полуодговорношћу политике која је, и поред упозорења, па и фактичког стања, одбијала да, у име утвара, сагледавајући реалност (распад Југославије) антиципира, мнијући у перфекту, каснећи за историјским часовником, срљајући инацијски увек са једном једином варијантом, нестратешки и кратковидо, од данас до сутра, негативно водећи политику, бирајући од два зла оно мање” (5, 12) Било је то доба у коме је, по Арсенијевићу, дошло до тога да се „злупотребљава небо и земља, народна несрећа, Православље, национална прошлост и вредности” и у којој је „створена атмосфера пукости у којој је све могуће и дозвољено”. То је, по њему, доба у коме су оцеубице расправљале о очинству, и у коме је, захвајући лажним вождовима, народ почео да се мири са Злом у се-

би: „Све је ово пропраћено ескалацијом како духовног (преко медија, штампе, јавних иступа и скупова) тако физичког и политичког насиља што у крајње неповољној ситуацији међународног политичко – економског бојкота Србије, а у метежу правног и јавног безакоња, пљачке, лажи, информативне блокаде и терора, једног беговског односа власти према народу, те изнутрашњег саморазарања псеудо–демократије у анархију државе немоћне да заштити своје грађане и интересе” (5, исто). Оно што је почело деведесетих, данас се завршава.

КАКО ЈЕ ВУЧИЋ ПОСТАО МОГУЋ?

Много је било српских разочарења без којих не би било Александра Вучића. Много и премного.

Прво је био Слободан Милошевић. *Ко њо синоћ, ко њо синоћ, кроз Тојолу њрође? Није Ђорђе, није Ђорђе, не може да дође, он је Слобу, он је Слобу њослао на роду...* Тако се певало, во времја оно...Заиста, веровали су му многи: први је устао у одбрану Срба на Косову и Метохији, укинуо титоистичке аутономије Војводине и Космета, дозволио веће слободе мисли и изражавања, дозволио јавно изражавање вере у Бога...Али, када је требало декомунизовати земљу, ослободити је тешког наслеђа и оптерећења револуционарих безакоња, он то није учинио. Напротив – што је дуже владао, то је рециклирана комунистичка прича његове супруге, Мире Марковић зване Југословенска удружена левица, била све јача. Трагично отишавши хришћански мислилац Небојша М. Крстић, тих дана је, у часопису „Круна”, писао: „Савез комуниста - покрет за Југославију (сада у вампирској корпорацији ЈУЛ) и Фондација за управља-

ње миром и кризама Бориса Вукобрата тренутно јесу за Србство најопаснији експоненти политичког пројекта „Нова Југославија”. Ове две, до сржи левичарске (прва у идеолошком а друга и у онтолошком смислу) формације, главни су носиоци монструозног теоријско-практичког пројекта који у име „мира и демократије” Србима треба дефинитивно да онемогући праведан повратак сопственом Имену и Имању, то јест Србском Отачаству. Иако делују са различитих идејних и методолошких позиција, ове две противсрбске формације ипак имају исти циљ и јединствене политичке жеље: по сваку цену спречити државотворно васкрсење распетог Србства. И СК-ПЈ и Вукобратова Фондација јесу својеврсни политички танкери напуњени најгорим могућим идеолошким отпадом; то су бродови који могу успешно пловити једино на таласима југоносталгије. Без југоносталгије они су само најобичније политичке крнтије приковане на дну историјског океана. Најуспешнију и најтачнију дефиницију југоносталгије налазимо у једном оштроумном политичком есеју г. Драгоша Калајића: „Југоносталгија је специфична психо-политичка болест коју подстичу агенти и медији у служби Новог светског поретка ради слабљења ослободилачког и државотворног покрета србског народа. Реч је о једном облику политичке неурозе који се површно манифестује носталгијом за животом у пропалој Југославији”.

Одрећи се себе у самозаборавау порекла и стремљења значи прикључити се бесловесном крду југоносталгичара који гракћу и грокћу на свако прегнуће државотворне обнове Србства.”(6,10)

Уз све то, земља је патила и страдала од велике пљачке – ко не памти хиперинфлацију, Језду и Дафину, тајкунске хорде које су се баш тада формирале? Ми-

лошевић је, по сили околности, 1999. године кренуо да брани Косово и Метохију од НАТО убица, али је иза себе имао издају Книнске Крајине. Пред крај своје епохе успео је да одржи говор о томе шта чека земљу кад он оде са власти (7), али је пре тога дозволио својој олигархији да до краја оголи и обоси народ и доведе га до гнева, па је изгубио позицију коју је до тада имао. Дакле, кад причамо о овом добу, не сме се заборавити да је Книн пао у Београду(8), а да је народ пао у беду и незнање који су довели до 5. октобра 2000.

А 5. октобар 2000. нудио је, на први поглед, демократску обнову Србије и свеобухватни препород привреде. Мислило се да ће бити могућа Србија верна себи и својим традицијама. Ипак, била је то трагична илузија: Динкић, Ђелић, реформе, приватизација... Лаж до лажи и превара до преваре... Преговори са Европском Унијом вођени су илузијом званом „Још Мало Па Ђемо Тамо”, а дошло је до слома народа и државе, и живот је изгубио битку са смрћу, што се пре свега видело у области демографије.(9) Испало је да је 5. октобар само тријумф Западне Империје чији је коначни циљ, прикривен бриселским новогovorом са шајкачицом, нестанак овог народа, древног, хришћанског, европског (10)

Војислав Коштуница је, по мери својих сила, покушао да заустави пропаст, али није успео. Борис Тадић је, да би уништио конкуренте – радикале (познате по кафанском четништву из филмова Вељка Булајића, мада је међу њима било и има и трезвених и часних родољуба), скупа са западним обавештајним службама створио Српску напредну странку, у којој су Томислав Николић и Александар Вучић почели да глуме месије спремне да учине све за напаћени народ. (11) Од почет-

ка, сугерисали су својим бирачима да су они, у ствари, исти они „радикали” као некад, само варају Запад да би донели што више добра нама и нашој ствари.

А народ? Народ је кренуо за Вучићем јер му је било доста лажи домаће евроунијатске елите, која је, у име ЕУ вредности, лагала и пљачкала. О томе је својевремено, после избора 2014, писао Слободан Антонић: „Напредњачки бирач, будући да припада доњој и ниже-средњој класи, када је на изборном листићу заокружавао број 1, без сумње је хтео да покаже шта осећа према “тајкунима и политичарима који су све упропастили”. Управо те поруке – да се бира “између владе Вучића и владе Мишковића”, као и да тајкуни и политичари и даље “хоће да униште нормалну, пристојну и модерну Србију” – биле су средишње теме напредњачке кампање. Но, имајући у виду и неуспех странака које су се залагале за укидање “солидарног пореза” – а њега је у кампањи, на крају, само Вучић бранио – очигледно да је “мали, обичан човек” гласајући за напредњаке показао и шта мисли о лекарима, судијама, професорима, државним службеницима, инжењерима... Дакле, о свима из овдашње више-средње класе, који су за њега само део исте арогантне, паразитске и корумпиране друштвене елите. Зато је 16. март датум још једне наше “популистичке револуције”. Вучић је због “антибирокарске реторике” већ поређен са раним Милошевићем. И заиста, постоји мноштво сличних елемената. Ту је оштра критика политичке елите (као да сâм критичар није већ више деценија њен саставни део). Затим, ту је експлозија нереалних обећања – ономад “привредни препород” и “шведски стандард”, а данас “драматично смањење броја незапослених” и “Београд на води”. Коначно, ту је и партијска свита безобзирних медиокритета, којима су

пуна уста “реформе система”, док под тиме, у пракси, заправо подразумевају само то да “када *ми* преузмемо власт, све ће бити боље.”(12)

А Вучић је, као слугерања Запад, учинио све оно о чему Борис Тадић, ЕУФил и грађаниста, није смео ни да сања – јер се плашио патриотског дела јавности. За време Вучића, стигао је противуставни Бриселски споразум и наступила је суштинска издаја Косовског завета. Срби су остали без Севера Косова и Метохије. Уведена је граница између Србије и Србије. Захваљујући Вучићу, легализована је геј парада као свакогодишња манифестација противпородичне политике. Вучић је, на Видовдан 2017, на место премијера у Влади Србије довео активну заговорницу противпородичне идеологије политичког хомосексуализма, Ану Брнабић. Свуда се уводе закони који озакоњују ЕУ незакоња. Парламент је постао карикатура слична друмским крчмама после поноћи. Вучић је смутљивце попут Гашића, Малога, Стефановића, Вулина и сличних поставио на на кључна места у друштву. Тако је настала његова кловократија, која и данас траје као власт кловна без икаквог смисла за хумор. У доба кловократије, народ је схваћен само као гомила будала којом се бескрајно може манипулисати. Појава Вучића, понављамо, није пука политичка појава. Она је, суштински, мистичка. Он је, после Броза, правог претече антихриста, фарисчна верзија Шћепана Малога, доведена да нас одведе у мрак са пет жутих крака.(13) Зато смо писали овај текст. Да Видовданом видимо.

РАЗМИШЉАЊЕ СЛОБОДАНА АНТОНИЋА

У једној од анализа Вучићеве владавине, Слободан Антонић се сетио Шћепана Малог, и врсно, како само он уме, показао сродности једног књижевног и једног политичког лика. Антонић је, између осталог, поставио питање које се тиче наших менталитетских заблуда:

„Нема ли ту ипак – после сви наших колективних искустава из протеклих деценија – још нечег, дубинског и ирационалног? Није ли ту, можда, присутна и једна инфантилна жеља да се *још једном ѿверује* и да се још једном буде део *великој ѿдухвајћа Великој човека*?

Недавно нас је *Владимир Димићријевић* подсетио на случај Шћепана Малог (владао 1767–1773). Шћепан се појавио у Црној Гори као руски цар Петар III, да би на свенародном збору на Цетињу, 17. октобра 1767, био изабран за Господара. Његош описује како су старешине и народ кренули за Шћепаном (“сва је земља њему поврвјела / са поклоном и са колачима / доходе му дари небројени”), иако је владика Сава упозоравао на опрезност. Но, Шћепанове присталице “узму владици Сави седамдесет волова, подијели их народ”. Шћепан је такође придобијао људе говорима против тада владајуће црквене хијерархије (“јербо среће није у народу / којим капа руководи црна”). Отуда је Шћепанова власт делом била и врста популистичке револуције. Сам Шћепан је, барем како га Његош приказује, био располућен. На једној страни стојала је вера у сопствену спасилачку мисију (“Може бити да сам ја месија / доведени руком невидимом / да зла ова листом утаманим / да неправде разрушим олтаре / да подигнем и окруним правду”). На другој страни, био је свестан да се у темељу његове власти крије неистина (“Сад ако се народ освијести / и

погледа бистријем очима / какве лажи из прста испосах / какве д'једе навукох на њега / не мари ме врћи под гомилом"). Ипак, вера у сопствену мисију надвладала је рад савести ("Држ' се лаже, старе узданице / држ' овако како си почео / нека буде свашто на свијету / биће жњетва боља од посјева").

Наравно, Шћепанове мане излазе на видело – пре свега његов кукавичлук (овако се изговарао да не иде у рат с Турцима: „Управља бих војском уређеном / али горском управљат не знадем / која нема топа ни коњиках / ни познаје уредну команду”). Но кад год погреша, Шћепан “плаче како младо дијете, пада на кољена и моли народ да га убију”, па му разнежени народ опрашта. Али, када из Русије дође кнез Долгоруков и раскринка самозванца, Шћепан јавно све призна (“Ја сам управ родом Далматинац / племеном се зовем Раичевић”), те кнез даде да се затвори. Ипак, Шћепанова свита подбуну народ који навали на тамницу и Шћепана ослободи. На крају, један симпатизер Турака, како би обезглавио Црногорце, убија Господара. И тако се оконча ова необична прича.

Тако видимо народ који иде за вођом и поред свих вођиних мана – па чак и онда када је јасно да није тај за ког се издаје – само ако вођа пред народом *призна* своје грешке и падне на колена. То је заправо слика једног колективног “епског менталитета” (Димитријевић) који покушава да се снађе у задесима модерног света. Гурнут у велике догађаје, у брзе струје светске историје, народ који је без ширег историјског искустава наставља да се држи познатих, али све мање примењивих образаца. Он не изграђује модерне институције, већ има потребу за ауторитетом и вођом, а онда ту потребу задовољава на прилично наиван и инфантилан начин. Чини се да је

нужно доживети још једно рђаво историјско искуство како би се извршило “рашчаравање света” и како би на стварност коначно могло “погледали бистријем очима”. Тако је било у време Шћепана Малог. Изгледа да је исто на делу и данас.”(12)

УПУТНИЦЕ (Инијернейу ѿрисиуиљено 27. јуна 2016. ѿдине)

1. <http://www.ceopom-istina.rs/politika-i-drustvo/vuchi-i-rupa-na-beogradskom-pravnom-fakultetu/>).
2. <http://fakti.org/serbian-point/kritika-vlasti/marsali-alek-pasa-je-novi-edvard-kardelj>
3. <http://borbazaveru.info/content/view/5417/31/>
4. <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/udbasko-praunuce-ili-tajna-istorija-porodice-koja-vlada-srbijom.html?al>
5. Матеј Арсенијевић, *Између иконе и секире / Теолошко – ѿолиѿички зајиси о србском ѿиѿању*, Логос/ Часопис студената Православног богословског факултета у Београду, 1/1992.
6. Небојша М. Крстић, *За Србсѿво без Јуѿословенсѿва*, Збиља/ Часопис за културу, уметност и друштвена питања, 199-200-201-202, Београд, 2012.
7. <http://www.telegraf.rs/vesti/politika/1667321-jezivo-prorocanstvo-milosevica-evo-kako-je-sloba-srbima-pre-15-godina-proreкао-crn-u-sudbinu-koja-ih-je-danas-zadesila-video>
8. <http://www.krajinaforce.com/dokumenti/KJPUB.pdf>
9. <http://www.fsksrub.ru/fond-strateske-kulture/ostalo/demografski-slom-srbije-i-mogucnosti-obnove-razmisljanje-na-rusevinama/>
10. <http://www.fakti.org/srpski-duh/srbijom-je-5-oktobra-zavladao-kvinsliski-kult-klanjanja-atlantskoj-imperiji>
11. <https://srbin.info/2016/04/17/vikiliks-boris-tadic-i-miki-rakic-po-nalogu-cia-napravili-naprednjake/>
12. <https://www.vreme.com/cms/view.php?id=1183024&print=yes>
13. <http://borbazaveru.info/content/view/1362/1/>

О МЕСИЈАНСТВУ ЛАКРДИЈАША, ПОНОВО/ НА ТРАГУ ЖАРКА ВИДОВИЋА И МИЛА ЛОМПАРА

О ЛЕГИТИМНОСТИ ОВАКВОГ ЧИТАЊА ЊЕГОША

Да ли је легитимно користити књижевно дело какво је спев „Лажни цар Шћепан Мали” Петра Другог Петровића Његоша зарад читања политичко - метафизичке стварности у којој живимо?

Песник који је геније (а Његош је највећи песнички геније у Срба) изриче реч која превазилази пуку литерарност. О генију Иван Иљин каже да „живот народног духа налази у стваралаштву генија свој концентрисани и зрели израз... Геније преузима и носи бремене свога народа, бремене његових несрећа, његових тражења, његовог живота... Генију је дата моћ за којом су чежнеле и ради које су се мучиле читаве генерације у прошлости, и из те моћи исходи и исходиће духовна помоћ и радост читавих генерација у будућности. Он учи своју браћу духовној победи, он им показује како они сами могу постати духовни победници. Стваралачко достигнуће генија указује пут онима који воде полустваралачки живот; њима предстоји само да усвоје ту творевину и то стваралаштво, да се уметнички поистовете с њима и у том васпостављању они ће наћи за себе ону духовну слободу без које би били осуђени на чамотињу... Геније ставља свој народ пред лице Божије и изговара за њега и у његово име символ његове предметне вере, његовог

созерцања, знања и воље. Тиме он открива и учвршћује национално духовно јединство, оно велико духовно „Ми”, које означава саму суштину Отаџбине. Геније је онај стваралачки центар који обликује духовни живот и довршава духовно стваралаштво свога народа”.(1,155) Његош је, понављамо, геније српског народа. Зато његови спевови нису само књижевна дела, него и кључно сведочење истине нашег заветног идентитета. Као и „Луча микрокозма” и „Горски вијенац”, „Лажни цар Шћепан Мали” нам се даје као начин на који можемо читати стварност у којој смо се обрели.

РЕЧ ЖАРКА ВИДОВИЋА

Велики српски историософ, Жарко Видовић, у својој студији „Његош и Косовски завет у Новом веку”, истиче да спев „Лажни цар Шћепан Мали” није пуко „историческо збитије”, него „драмска појава лажног завета (2,87): „Као што је Антихрист опасан по томе што узима на себе лик Христа, а Сатана опасан по томе што га Прародитељи нису разликовали од Архангела, тако је и Шћепан Мали, за разлику од правог заветног цара, светог цара Лазара, иконе Косовског завета, „лажни цар”, лажни пророк који је завео чак и патријарха Пећког, последњег патријарха, Василија Јовановића Бркића, несумњиво искрено верника!”(2,87) По Видовићу, у историји нашег народа није довољна само вера лишена преображености у историјску свест Косовског завета. Зато што није имао историјске свести, патријарх Василије се саблазнио о Шћепана. Ако се изгуби заветна косовска визија, то, у Срба, значи и губљење православне вере. Само игуман Теодосије Мркојевић има историјску

свест која види превару, јер он зна да је за Србе много мања опасност у голом насиљу које се над њима врши, а много већа она која потиче од лукавства непријатеља који желе да нам одузму духовну самосвест: „Његошеви игумани – Стефан у *Горском вијенцу* и Теодосије у драми (трагикомедији) *Лажни цар Шћејан Мали* – говоре из тога духовног искуства: литургијског, поетског, заветног косовског. Тим искуством они посматрају свет и тако тумаче историју (као надвреме). То искуство им је мерило за процењивање свег што људи чине и треба да чине да би били у историји. Тим искуством знају смисао који се не губи, чак, ни у (иначе бесмисленом) свету. По томе искуству и поступају” (2,145).

Сатана је, како каже Видовић, пре свега Лукави; пре но што над Србима буде спроведен геноцид, они морају бити успавани лажју – а та лаж их лишава умног чувства и заветне свести (јер, управо по Видовићу, историјске свести нема без свести о злу.) Свим несрећама у потоњем Његошевом спеву претходи Шћепанова превара коју народ и главари прихватају. Као што је Шћепан Мали демонска пародија заветног цара, тако је и народ у последњем Његошевом спеву карикатура оног народа каквим је приказан у „Горском вијенцу”. Коло у „Шћепану” није коло из „Вијенца”, које се води око цркве и следи владику Данила на путу уздицања ка Духу: оно је „фолклор”, коло ласкања лажи и смутљивцу. Жарко Видовић зато каже: „У *Шћејану Малом* проблем нису потурице ни распра с њима, него површност и спољашњост епског схватања које не може да се уздигне до завета, па зато ни до историје и нације. Игуман Теодосије, чувар манастирске мудрости, у сукобу је и са главарима, и са народом и са руским послаником, књазом Долгоруковим” (2, 88).

Турци такође више нису проблем. Они су упали у чамотињу и деморалисани су. Више не верују у своју моћ и не надају се у победе. Зато је „Шћепан Мали”, по Видовићу, спев о губљењу вере код Турака, али и нестајању заветне свести код Срба. Баш због тога се Његош дуго колебао око штампања свог дела – осећао је узнемиреност због тога што мора да сведочи да се Србима опет ближи слом ако испадну из заветног служења Богу и образу Божјем. Није довољно то што су Турци изгубили вољу за животом ако Срби у борби за слободу нису понесени вером и заветном свешћу. По Видовићу, „појава Шћепана Малог (ма како се он звао до дана данашњег) је много штетнија и срамотнија него „трпија” у Турака и окупатора...”(2,89)

ДЕМОНСТВО ЈЕДНОГ ЛАКРДИЈАША

У књизи „Његошево песништво”, Мило Ломпар се ликом Шћепана Малог бави у огледу „О демонству лакрдијаша”. Ломпар указује на чињеницу да је вечна потрага за месијом људска особина, а месије се јављају углавном у доба потреса и револуција. Потрага за месијама проистиче из хилијастичког осећања историје и свести о провиденцијалности историјских збивања: рај на земљи, месија на трону. И Његошев Шћепан Мали је плод хилијастичких очекивања. Не зна се откуда он долази, и нема имена – неименљив је, а ипак чекан.

Његоша, сматра Ломпар, обузима „осећање нелагодности”(3, 269) због појаве Шћепана. И насловна страна на којој пише да се дело објавује „у Југославији”, које нема на видiku, симболична је. По Ломпару, „у именовању Југославије препознајемо једно *joш-не*. У причи

о Шћепану Малом постоји, пак, једно *више-не*. Тако реч *не*, као реч на чијем дну сија ништавило, представља исходиште у којем се срећу супротносмерна кретања времена” (3, 271).

Оно што чуди је слепило огромног броја људи пред Шћепаном: „Постоји, дакле, нека истина о Шћепану која нас подстиче да се зачудимо над толиким слепилом бројних људи који су различитог порекла, култура, интереса, али и та истина припада *чудновайџосџии*” (3,271). Лажни цар, каже Ломпар, празни позорницу по којој почињу да корачају сабласти: „Има неке језиво – блажене лакоће и неодговорности у његовом доласку, испуњеном свирком диплома и громогласним певањем” (3,277) Прошлост је схваћена као припрема за хилијастичку будућност: „Весели се, праху Немањића, Немањића и Гребелановића, / јер ће ваше круне засијати / као јарко сунце на истоку”. Доласком у Црну Гору, Шћепан поздравља слободу, као да та слобода припада баш њему и припрема баш његов долазак.

По Ломпару, Шћепан није луда зато што у њега нема аутоироније и зато што је амбициозан; није лудак јер не иде у страшни ризик. Он је, дакако, лакрдијаш, који „не гони на смех него претвара хероје у будале” / (3,278). Ту сви постају будале, али, „ако су сви будале, нису сви будале на исти начин” / (3,278). Шћепан је мали, мали као демонолик малености. Умањивањем његовог лика долази до „спајања ништарије и Бога” / (3,290). Он није романтичарска варалица, него утвара, којој верује чак и патријарх Василије. Када је Шћепан утвара спојена са правом вером, онда патријарх бива „симболички близак са саблашћу”, постајући „сабласни патријарх” / (3,293). То је разлог, по Ломпару, због кога је Црква „неумитни део симболизације лажног цара: она је метафи-

зички темељ лакрдијаша. У томе је како његов демони-зам, тако и његова саблазан”/ (3,296).

По Ломпару, Шћепан, „иако почиње као смели самозванац, као човек који показује један страховит циљ стремљења, корак од ничега ка трону и ка неограниченој сили, учинак вере у себе самог и учинак вере других, он опстаје као неодговорно и страшљиво биће”/ (3, 297).

Због тога је, сматра Ломпар, Његош „далекосежно преместио одговорност на народ”. То је учинио тако што је „питање о појединачној одговорности претворио у питање о заслепљености, о фантазији и фанатизму, колико о жељи, толико и о манипулацији”/ (3,300). Народ се претвара у „гомилу будала” – али „то својство народа проистиче из онтолошких својстава човека као будале”(исто).

До чега долази? „Сви прихватају његово царско достојанство, он влада на начин који никоме не смета, нема ни тихих гунђања која прате сваку владавину”(3,301). Само млади ђакон, будући Свети Петар Цетињски, одбија његов дар – цефердар. Зашто је, како сматра Ломпар, „лажни цар директни удар у предање” (3,302), и то одсудан? Ствар је много сложенија него што на први поглед може да се учини: **„У томе је основна вештина лакрдијаша: није најважније колико нас он увесељава, него то што он – са оне стране сваке веселости или туге – изазива непрестано осцилирање смисла”**(3,302).

Шћепанова девиза: „Нека буде свашто на свијету” је „везана за распрострањавање сабласних моћи” (3,303).

Игуман Теодосије, који покушава да народ одврати од Шћепана, доживљава пораз, схватајући да не мо-

же ништа да учини: „Будале су људи од старине,/ будале ће остат` довијека”, каже он, покушавајући да нађе узорке идења за лажним месијом. Зато игуман Теодосије стаје у позицију луде, свестан да, по Ломпару, „луда не може учинити ништа за будале које следе лакрдијаша” (3, 289). Игуман, дакле, има „памет скепсе, ироније и резигнације”, што је „памет луде и њена несрећна свест” (3, 309). То је „памет повлачења пред сабласним” (3,303-304). Мудрост младог јерођаконa Петра, будућег Светог Петра Цетињског, који се не оглашава речју у Његошевом спеву, али одбија цефердар из Шћепанове руке, јесте **мудрост непристајање на сабласно**: „Петар већ као младић прозире сабласно” (3,304), вели Ломпар. До какве је промене у Његошевом свету дошло? Ево закључка: „На врхунцу херојске метафизике, у „Горском вијенцу”, постоји и онај који може да дарива цефердар, као владика Данило, и онај који може да га прими, као Вук Мандушић. У херојском свету који је населио лажни цар онај који дарује цефердар нема никакве везе са метафизиком херојства, јер је раскинута свака веза између њега и цара, па онај који треба да прими дар има нечувену слободу да га одбије” (3,305). Управо одбијање сабласног дара указује на свеца. Свети Петар, као онај, који је, по Ломпару, *сам њре себе*, једини може да разобличи сабласт: „У врхунском часу сабласне власти, у апсолутном часу хилијастичко – историјске ситуације, остаје само овај светац да одбије дар, али и да покаже оног чији се дар мора одбити. То није неки случајни пролазник, неки вешти корисник ситуације историјских околности, нити неки непоћудни узурпатор, него је то дух лажи, саблазан у лику малености” (3,306). Као што је Шилер рекао за свог лажног Димитрија – он је „кловн” који игра „злу опсенарску игру” (3, 309).

Попут Симона Мага, Шћепан је *шарлаћан* и *дијабол*. Успео ја да обмане и на покорност наведе све, па и игумана Теодосија: „Али, он није успео ни да обмане ни да дарује онога у коме живи предање” (3, 307), каже Ломпар, зато што је Свети Петар Цетињски „егзистенцијални чувар предања” (3,308). Јер, *свештац* увек одбија *лакрдџиаша*. Свети Петар, по Ломпару, чува метафизику насупрот антихристу, али је у датом тренутку историје немоћан да спречи његово дејство. Демонизам малености указују на чињеницу да злато и страх воде ка моћи; где су злато, лаж и страх, ту је и антихрист.

Легитимисање лажног цара било је вишеструко: 1. на основу руског царског достојанства; 2. на основу лаври Немањића; 3. на основу главарских интереса; 4. на основу ничега. Почео је као руски цар који је преживео атентат и добегао међу Црногорце, позвао се на славну прошлост Срба, главари су схватили да помоћу њега могу да манипулишу народом, а народ, чак и кад је сазнао ко је, остаје уз лажног месију на путу своје пропасти.

Шћепан код Његоша као да долази из будућности, каже Ломпар. На насловној страни пева посвећеног сабластима помиње се Југославија. Сам Његош је 23. априла 1849. године Меду Пуцићу писао: „Ја сам се у почетку нешто надао, него засад видим да је југословенство идеална ријеч која само празнијем гласом лијепо звучи” (3, 317) По Ломпару, „постоји сабласна празнина Југославије, нема никакве стварности у којој би се то име могло препознати, она је име нечега што нема своју ствар” (3, 317). Зато је Шћепан Мали оличење онога што ће Србе снаћи за време Југославије и после ње, док год буду ошамућени југословенством, које је, како рече Владика Николај, пркос Богу и Светом Сави.

ШЋЕПАНОВА МАНИПУЛАЦИЈА ДАНАС

На Интернету већ одавно кружи текст о десет правила манипулације масама који се приписује Ноаму Чомском. Сва та правила Вучић вешто користи да би владао Србијом. (Њих смо навели курзивом, а испод је наш коментар.)

УПОТРЕБА НЕВАЖНОГ

Пажњу јавности и преусмеравајте са важних проблема на неважне. Презајосливи јавности и ошавом небитних информација, да људи не би размишљали и стијекли основна сазнања у разумевању света.

Зато се Србијом влада помоћу таблоидних новина и „ружичастих” телевизија, које спајају неспојиво у настојању да људе одврате од размишљања и здравог разума. Ево две насловне стране Вучићевих таблоида на Видовдан 2018 – обе су латиничне, и на обе је налепљена иконица Светог кнеза Лазара. Прва насловница: „Ексклузивно/ Досад необјављена документа: Овако је Карлеуша избегла убиство (Певачица пре 18 година правим чудом преживела када је екипа Душана Спасојевића репетирала аутомате на аутомобил у ком је била); Угрожена светиња/ Потоп на Хиландару; Награда за ТВ Пинк/ *Задруга* најбоља у Европи; Откривамо: како је убијена Јелена – Нова оптужница – Зорану прети 40 година робије” (стравична је, заиста стравична, прича о убиству певачице Јелене Марјановић, која се по таблоидима развлачи дуже од годину дана само да би одвукла пажњу са огромних проблема Србије, прича која понижава све што је људско у нама и око нас). Друга насловница: „Председник на војно – полицијској вежби „Заједнички удар 2018 – Вучић: Србе више нико неће смети да убија!”, Југославија би у Русији играла финале; Ана Кораћ: Убила бих Слобу да

ми је муж; Београђанин описао сукоб са Дарком Костићем: Ухватио ме за пенис, па попио нокаут! (Младић Б. Ш. (22), један од двојице који терете модног креатора за напастовање, изјавио да му је Костић прво дао кокаин, а онда пипао његов полни орган)". И све то, наравно, на Видовдан, и све то у Вучићевој Кловнократији.

СТВАРАЊЕ ПРОБЛЕМА

Та метода се назива и „проблем-реаговање-решење”. Треба створити проблем, да би део јавности реаговао на њега. На пример: изазвати и преносити насиље са намером, да јавност лакше прихвати ограничавање слободе, економску кризу, или да би се оправдало рушење социјалне државе.

Зато Вучић сваког дана ствара проблеме, пре свега окренут популацији која му највише верује – пензионерима и „луппенпролетерима”. Једног дана прича о повећању пензија, другог дана да рат на Косову само што није; једног дана најављује инвазију америчких рушитеља, другог дана глуми Тита кога све државе на свету одушевљено прихватају. Док његови медији пљују по Соросу, он се виђа са Соросом и његовим сином. Срби имају најјачу војску и полицију на Балкану, али Американци и Шиптари спремају „Олују” на Северу Космета, а ми нећемо смети да интервенишемо. Свака опозициона делатност је плаћена од Америке и ЕУ, и треба је спречити, али Вашингтон и Брисел су наши партнери.

ЛОШЕ НА КАШИЧИЦУ

Да би јавност пристала на неку неприхватљиву меру, увидити је истейено, „на кашицицу”, месецима и

јодинама. Промене, које би могле да изазову ошћор, ако би биле изведене најло и у крајњом временском року, биће сироведене јолићиком малих корака. Свети се иако временом мења, а да то не буди свест о променама.

Нико није учинио више за противпородични покрет наопаких „ЕУ вреднота” него Александар Вучић. Прво је сасвим легализовао и легитимизовао геј параде (4), затим је на чело Влада Србије довео демонстративну учесницу геј параде, Ану Брнабић (5), а онда увео низ противпородичних закона, чији се разобличитељи, попут професора др Бранислава Ристивојевића, изводе на суд, да би им се забранило да говоре о томе. (6) У Вучићевој Србији се спрема разорни Закон о родној равноправности, док је законска регулација тзв. „насиља у породици” просто тоталитарна.(7) За то време, Вучић глумата неког ко брине о демографији и биолошкој обнови свог народа.

РАЗБЛАЖАВАЊЕ НЕПОПУЛАРНОГ

Још један начин за припремање јавности на непопуларне промене је да се најављују мноо раније, унапред. Људи иако не осеће одједном сву тежину промена, јер се претходно призивавају на саму идеју о промени. Сем тога и „заједничка нада у бољу будућност” олакшава њихово прихватање.

Управо се тако ради са причом о Косову и Метохији. Њих је, по Вучићу, изгубио још кнез Лазар, а не он Бриселским споразумом. (8) Зато се треба предати: јачи (НАТО Тачи) тлачи. Али, то мудријашима који ће изаћи на изборе да подрже кловнократију не сме да се каже директно, па Вучић стално глуми паћеника који чини све да би Косово одбранио. Тако је, кад је припремао

издају у Бриселу, мучио своје тело спавајући на патосу. (9) Он ће, уосталом, и издати Косово само да би „нашој деци било боље”. Наравно, култ будућности је његова највећа лаж, коју је, другим поводима, разобличила Симона Веј, позната француска списатељица и филозоф: „Будућност нам не доноси ништа, не пружа нам ништа, ми јој морамо дати све да бисмо је изградиле, морамо јој дати сам наш живот. Али, да би се дало, мора се имати, а ми немамо други живот, другу снагу, осим блага наслеђених од прошлости, која смо сварили, примили у себе, поново створили. Од свих потреба људске душе нема животније од прошлости.”

ДЕЧЈИ ЈЕЗИК ЗА ОДРАСЛЕ

Када се ограслима обраћамо као кад се њовори деци, њосијжемо два корисна учинка: јавносиј њојискује своју кријичку свесиј и њорука има снажније дејсијво на људе. Тај сујесијвни механизам у великој мери се корисији и њриликком рекламирања.

Инфантилизација јавне свести, о којој је својевремено писао Мило Ломпар (10), и даље се спроводи, али не као ослонац на младе, него као ослонац на оне који су довољно подетињили да му верују(11) и којима се Вучић представља као њихов напаћени син што чини све за њих, али га „зле чике” нападају. Логика бирачког тела Александра Вучића сажета је у реченицу једне несрећне старице која је рекла: „Он мора да нам узме да би нам дао”. Уопште, Срби су све сенилнији народ, чија је просечна старост 44 године. То се одражава на њихов политички избор.

КРАТКИ СПОЈ ЕМОЦИЈА

Злоупотреба емоција је класична техника, која се користи у изазивању крајкој циља, ирициком разумној просуђивања. Критичку свест замењују емотивни импулси (бес, страх, итд.) Употреба емотивној реицира омоћућава ирисицику несвесном, ја је касније моћуће на њом нивоу сировести идеје, жеље, бриге, дојазни или иринуду, или њак изазвати одређена њонашања.

Зато се у владавини Србијом толико користе ријалити програми, који су вешто прављени тако да изазову потребне реакције. О дејству ријалити програма код нас говорила је медиолог Невена Миљановић – Петковић: „Посредством телевизије патријархално друштво нагло прелази на сасвим друге обрасце понашања. То условљава друштвену конфузију, траже се нови идентитети, чине се разни покушаји да се превреднују ставови. Посебно је проблематичан утицај телевизије у нашем друштву које није имало вредносни континуитет услед сталних ратова и ломова колективног идентитета. С друге стране, телевизији као модерној васпитачици много помаже то што смо навикнути да усвајамо наметнуте вредности па смо пријемчиви за оне које нам она нуди. /.../ Узроци популарности хиперреалних садржаја су лоша друштвена и економска ситуација, незапосленост, клонуће духа, страх у погледу будућности, сиромаштво, недостатак перспектива и вишак слободног времена. Препуштање виртуелном свету чини се далеко лакшим од анализе сопственог живота, било кроз индивидуално промишљање, било кроз комуникацију са људима. Медијска хиперреалност представља компензацију за недовољно вредновање или личну неоствареност. Међутим, последица претераног погледа кроз прозор хиперреалности је губитак контакта

са стварношћу./.../ Рекла бих да је у питању исконски нагон за посматрањем туђих живота, то је нешто што постоји у свакоме од нас, у мањој, или већој мери, без обзира на расу, културу и време. Медији својим садржајима успешно манипулишу овим нагоном користећи га у сврху профита па се он често третира као синдром новог доба, а у ствари је исконски. Гледајући ријалити програме, ми поредимо себе са учесницима и тако стичемо утисак надмоћи, док смо у стварном животу оптерећени осећајем инфериорности. На тај начин стварамо илузију сопствене вредности и лажне самозадовољности. Проблем изостанка властитог идентитета, односно идентитета лишеног вредновања тражи се кроз идентификацију са псеудопознатом особом коју медији намећу као узор./.../ Пре свега, постоје читави тимови психолога који се баве избором учесника. Бирају се карактери који доприносе динамици. С друге стране, иако намеравају да покажу одређену слику о себи, структура ријалити програма тражи инстинктивно, ту они престају да буду личности и постају само марионете. Из карактера учесника извлачи се најекстремније понашање, учесници се наводе да пређу емотивне и психичке границе, конфликтним карактерима намећу се режирани сукоби, а све то ради занимљивости, односно гледаности. Ријалити емисије имају разоран ефекат на иначе крхку психичку равнотежу учесника, њихов интегритет, самоперцепцију и индивидуалне вредности. У овим програмима учесници се не излажу у некој од вештина и улога (нпр. певачкој, играчкој, глумачкој, водитељској...) већ огољавају целу личност. Међутим, излагање интима анонимној маси на увид, пресуђивање, бирање или одбацивање, веома је ризикантан подухват за учеснике./.../ Компаративна анализа наших учесни-

ка и учесника из других земаља показала је да код нас још увек преовлађују колективни дух, уз који иду ода-ност вођи и сервилност; спремност на велико трпљење, словенска меланхоличност, плаховитост, екстремност, комплекс више вредности, разметљивост, али и посто-јање табуа по питању мањина и непопуларних сексуал-них опредељења (упркос инсистирању режије да изгра-ди лажну толеранцију приказивањем ових учесника). Поткултура турбо-фолка као локална специфичност која представља укрштање патријархалног менталитета и нових стремљења – гламура, хедонизма и заводљиво-сти и спектакла нашла је свој одраз у стандардизованим ријалити програмима. /.../ Данашње време карактерише неомеђеност јавних и приватних сфера и дисциплина. Банализација политике, естрадизација и холивудиза-ција јавних наступа политичара уочљив је тренд. Овај тренд сразмеран је интересу јавности за тривијалне ствари из приватног живота политичара који се чини важнијим од његовог програма. Политичари попут ри-јалити учесника покушавају да скандалима и сукобима дискредитују противника. Поједини политичари су чак и учествовали у ријалити програмима (Ненад Чанак, Марјан Ристичевић), а скупштински преноси увелико се посматрају као ријалити шоу.

У нашем друштву политика је свеprisутна – од дискурса учесника који користе реторичке политичке вештине, до учешћа одређених политичара у ријалити програмима и забавним емисијама. Тако стичемо лажни утисак да утичемо на матрицу политичких збивања, а у ствари смо се само насмејали шали политичара у забав-ној емисији или смо шармирани хедонизмом другог у ри-јалити емисији, док нам битни догађаји промичу. Спеку-лише се да је ријалити формат *Велики брaй* био један од

првих социјалних експеримената на Балкану чији је циљ био да се открије профил омиљеног лика по мерилима масовног аудиторијума који је истовремено био и бирачко тело на изборима 2008./.../ Све док не будемо имали услове за квалитетан живот и садржајно провођење слободног времена бићемо предмет медијске идиотизације. Када будемо могли да више путујемо и посећујемо културне манифестације и када будемо имали времена да се, уместо егзистенције бавимо личним напретком, тада ће медијски утицај на нас бити занемарљив, а наш немерљиво велики. А ово је, признаћете, утопија!”(12)

НЕЗНАЊЕ ЗА СИРОМАШНЕ

Сиромашнијим слојевима њреба онемоућити ириситиуј механизмима разумевања манипулације њиховим ириситанком. Квалиитет образовања нижих друштвених слојева њреба да буде шито слабији или исидо иросека, да би њонор између образовања виших и нижих слојева осџао неиремоситив.

Систематско разарање образовања у Србији има за циљ заглупљивање народа, који мора да буде спреман да у доба кловнократије за туђе газде „шљака” за плату од 25 хиљада динара месечно, и да носи памперс пелене на радном месту, да не би ишао у клозет. (13) Зато се уводи тзв. „дуално образовање”, а ниво и квалитет наставе падају, при чему власт просветаре понижава стално и до краја. (14)

ВЕЛИЧАЊЕ ГЛУПОСТИ

Јавност њреба њодситицаити у ирихваиџању иросечностити. Поџредно је убедити људе да је (ин, у моди),

*йожельно биїи ілуй, вуліаран и неук. Исїовремено їре-
да изазиваїи оїїор їрема кулїури и науци.*

О ријалитијима смо већ довољно рекли. Ако се томе придруже „образовне институције” за добијање доктората преко ноћи, ето пуне слике. (15) Наравно, ту је и подробен приказ понашања разних звезда и звездица, чије просташтво постаје опште наслеђе јадног народа од детињег узраста.

УСАЂИВАЊЕ КРИВИЦЕ

Треба убедити сваког йојединца да је само и искључиво он одговоран за соїсївену несрећу, услед оскудної знања, оїраничених сїособносїи, или недовољної їруда. Тако несїуран и йоїцењен йојединац, оїїерећен осећајем кривице, одусїаће од їражења їравих узрока свої йоложаја и йодуне їроїив економскої сисїема.

Зато Вучић непрестано ружи Србе као ленштинске које неће да се баве бизнисом, заостале у прошлости, неспремне да се суоче са изазовима епохе, лишене „протестантске етике” рада, итд.(16) То је само трик слугерање неолибералног капитализма. Али, он само вешто користи самокритичке стереотипе који већ дуго постоје у нашој колективној свести („Ми, Срби, баш смо никакви! Погледај како раде ови на Западу! На улицама ниједног папирића, нико не седи у кафићима преко дана, сви су на послу! Како наши могу да раде кад оду у иностранство, а овде неће”, итд.) Нико, међутим, не анализира чињенице – рецимо, да је наша привреда уништена у доба транзције да би Србија била предана у руке странаца и тајкуна, и да у Србији има веома мало послова од којих може нормално да се живи.

ЗЛОУПОТРЕБА ЗНАЊА

Брз развој науке у последњих 50 година ствара рачунарску инфраструктуру између знања јавности и оних који га поседују и користе, владајуће елите. „Систем”, заслугом биологије, неуробиологије и практичне психологије, има пристојну најредно знању о човеку и на физичком и на психичком плану.

Вучић је учен како да манипулише, и он то користи веома вешто. Дуго је припреман, и сада употребљава оно што је научио.(17) Ипак, његова глума је шмира, и он је заиста клоун без смисла за хумор кога свако интелигентан одмах може прозрети и презрети.

REPETITIO EST...

Да поновимо.

Вучићев „шћепанизам” има низ елемената, међу којима су и:

1. Претварање српског заветног поклича из „Вијенца”: „Нека буде што бити не може” у клоновско спрдање из „Шћепана”: „Нека буде свашто на свијету”.

2. Коначно обогашивање Србије у колонију помоћу клоновског лагања и пренемагања да распродајом своје земље у ствари обнављамо Титову Земљу Дембелију.

3. Непрестано повлачење смисаоно противстављених потеза, чији је циљ збуњивање и слуђивање народа: на једној страни Шћепан ће дизати споменике херојима са Кошара, а на другој продавати Косово и Метохију за које су они гинули. Запад допушта Вучићу да све то ради јер је Запад увек прагматичан – он у ви-

ду има само коначан циљ, а не тиче га се како ће Вучић остварити оно што је обећао.

У изврсној књизи „Криза/Корисни идиоти и колапс Србије” (обавезна лектира за сваког ко жели да се озбиљно суочи са епохом), Љубомир Кљакић нас подсећа да је „носилац империјалног суверенитета” данас „трансационална „супер класа”, СВЕТСКИ САВЕЗ МОЋИ у коме либерална олигархија САД има одлучујућу улогу./.../Неопходну унутрашњу кохезију и стабилност режима „меке” окупације и ЛОКАЛНОГ САВЕЗА МОЋИ који га лојално спроводи, обезбеђују особе којима се због њихових нарочитих личних својстава додељују НОМИНАЛНО главне улоге. То су КОРИСНИ ИДИОТИ светског корпоративног поретка”. Реч је о „идиотима” у изворном, античком значењу грчке речи: онима који се суштински не занимају за судбину заједнице којој припадају. Локални поредак под влашћу Империје је, по Кљакићу, поредак КОРИСНИХ ИДИОТА, то јест „некомпетентних и морално недостојних који се успоставља, одржава и којим се управља на штету заједнице, јавног интереса и општег добра”. И зато, по аутору студије „Криза”, „свака застава под којом наступају корисни идиоти, јесте ЛАЖНА ЗАСТАВА”. (Улазак у ЕУ, борба против корупције, старање за „европске вредности”, итд, итсл.) И додаје Кљакић: „Овдашњи КОРИСНИ ИДИОТИ легитимишу се свакодневно као ватрени заступници пропагандних слогана о врлинама света без алтернатива, дакле о врлинама мртвог света./.../Свака ВЛАСТ КОРИСНИХ ИДИОТА демонстрира безрезервну лојалност једино према врху хијерархије корпоративног савеза светске моћи и то само зато што је примарно лојална према властитим личним или групним амбицијама и интересима”.

А како Империја регрутује „корисне идиоте”? Путем КОНВЕРТИТСТВА. Најуспешнији су они који су плънули на себе, своје речи и своја дела, и постали неко други. Кљакић наводи случај Тонија Блера, који је за живота променио толико маски да му се лице више не препознаје – „од младог троцкистичког марксисте и америчког стипеднисте, ватреног американофила, либералног фундаменталисте и крсташа корпоративне империје,“ америчке пудлице” и ратног злочинца до пребега из англиканске у католичку цркву и њуејџерског идеолога јединствене светске религије”...

4. Запад је довео Вучића „патриоту” јер са “грађанистом” Тадићем није могао да оствари своје намере. Зато је Вучић, кога неки још увек памте као борца за границу Карловац – Карлобаг – Вировитица, и неког ко је своју кућу нудио као сигурно уточиште Ратку Младићу, и могао да спроведе све оно што Тадић није могао.(18)

5. И Његошев Шћепан и Вучић се позивају на Русију и своје руске везе – Шћепан је дошао у Црну Гору као „руски цар”, а Вучић тврди да смо одани пријатељству са братским руским народом, иако је то само привид, јер су њему Турци браћа колико и Руси.(19) Али, док у Шћепаново време руски кнез Долгоруков разобличава лажног цара, данашњој Русији, којој „горе” границе, од Украјине до Северне Кореје, важно је да у Србији има врапца у руци (Вучића, који им, бар за сада, не уводи ЕУ санкције, и не иде – бар званично! – у НАТО), него неког „опозиционог” голуба на грани, за кога се не зна у ком правцу ће кренути кад су односи са Москвом у питању. То је разумљиво, као што је и за сваку похвалу начелна подршка Русије одбрани суверенитета Србије и права српског народа на опста-

нак. Наравно, Вучић користи „руску везу” за додатно слуђивање народа: док у Београду пева хор „Александров”, маршира геј парада. (20)

6. Вучић је око себе окупио и „патриоте” (типа Марка Атлагића), али је имао и симпатије извесних ветерана грађанизма, који одлично знају шта он у ствари ради. Зато га, повремено, подржава баш Весна Пешић. (21)

7. Наравно, Вучић се да разумети само у контексту компрадорства српских „елита”. О томе говори Слободан Рељић: „Резултати компрадорске власти нису ништа мање поразни на политичком плану. Иван Крастев (Иван Крџев) налази да су „балканске демократије политички режими у којима су гласачи слободни да мењају владе, али су врло ограничени у мењању политике. Било какав притисак одоздо аутоматски је окарактерисан као 'популистички', а зависност од Запада унапред и неупитно диктира да се „демократизација схвата као прилагођавање стандардима Европске уније”. Аустријски аутор Ханес Хофбауер (Hannes Hofbauer) ће то директно назвати „колонијализам Европске уније”. Тако се живи с парадоксом да „међународни фактор”, без кога демократизација не би имала гарантни лист, „не види ништа лоше у томе што партије добијају изборе играјући на карту популизма, а владају играјући на карту ММФ-а” (Крастев, 2004: 29). И „међународни актери... не кажњавају елиту због кршења обећања датих бирачима, већ их, напротив охрабрују да то ураде. Међународна заједница кажњава владе које не испуњавају обавезе према ММФ-у, али није заинтересована да утврди до које мере политичари испуњавају обећања дата бирачима” (Крастев, 2004: 30). А како би „међународни актери” и могли а да не очекују овакво понашање компрадора. Многи извештаји америчке амбасаде из Београда, а које

су касније објављени на чувеној глобалној електронској огласној табли познатој као „Викиликс”, то недвосмислено показују о већем и истакнутом делу српске политичке елите, али за потребе овог есеја задржаћемо се на примеру који показује како је Србији имплементиран – човек који је стигао и до места премијера. У књизи америчког аутора Николаса Кралева (Nicholas Kraley) *Друџа америчка армија – Служба сињих њослова САД и дипломатија 21. века (America's Other Army: The U.S. Foreign Service and 21st Century Diplomacy)* некадашњи амбасадор у Београду Камерон Мантер (Cameron Munter) прича како је одлучио да због некооперативности удаљи из власти српског премијера Војислава Коштуницу. Наиме, Мантер приповеда како је фебруара 2008. кад су САД довеле Косово до проглашења самосталности уследило велико незадовољство у Београду што је после митинга резултирало и паљењем америчке амбасаде. Амбасадор Мантер, „ратник” те „друге америчке армије”, одлучио је – да радњама које свакако не спадају у нормално мирнодопско понашање представника стране владе у земљи која му издаје акредитиве о гостопримству – „осигура одлазак премијера” и да је „најбоља освета да овај изгуби следеће изборе” који су се одржавали за мање од пет месеци. Мантер је утврдио да је „кључ за слабљење Коштуничиних шанси за реизбор 2008. одузимање подршке СПС, на чијем је челу некад био бивши председник Србије Слободан Милошевић”. И Ивица Дачић је „обрађен”. Дакле: „Преокренули смо га и од њега направили про-Европљанина. Нисмо га платили, само смо га убедили. Оно што је он стварно желео био је међународни легитимитет. Испословали смо да Запатеро (José Luis Rodríguez Zapatero), тадашњи шпански премијер и Јоргос Папандреу (George Papandreu)

dreou), будући премијер Грчке, који су у то време водили Социјалистичку интернационалу позову Дачића у посету током које су га нахранили и напојили. И рекли су му да ће му одобрити улазак (у Социјалистичку интернационалу) уколико се прикључи проевропским снагама, што је он и учинио. И забио је нож у леђа Коштуници”, причао је Мантер, очигледно задовољан постигнутим. Николас Кралев изводи закључак: „Мантер се осветио: Коштуничина партија је изгубила изборе. Дачићева партија се није придружила Социјалистичкој интернационали, глобалној организацији партија левог центра, али је он постао заменик премијера а онда четири године касније и премијер.” (Kralev, Nicholas (2012) *America's Other Army, Foreign Policy*, 13. 09. 2012)”(22)

У том смислу, Вучић је Шћепан Мали са „бефелом” Империје.

УПУТНИЦЕ (Интернету приступљено 29. јуна 2018. године)

1. Између Чеке и Гестапоа/ Иван Иљин и васкрс Русије (приредио Владимир Димитријевић), Catena Mundi, Београд, 2014.
2. Жарко Видовић, Његош и Косовски завет у Новом веку, Алтера, Београд, 2013.
3. Мило Ломпар, Његошево песништво, Српска књижевна задруга, Београд, 2010.
4. <https://www.in4s.net/vladin-biro-prelomio-gej-parada-cese-odrzati/>,
5. <https://www.espreso.rs/vesti/beograd/74733/ana-brnabic-za-espreso-ovo-mi-je-prva-gej-parada-u-zivotu-video>
6. <https://stanjestvari.com/2018/06/26/antonic-opsluzujuca-inteligencija/>

7. <https://www.vidovdan.org/aktuelno/mihailo-alic-sta-donosi-zakon-o-rodnoj-ravnopravnosti/>; <http://www.nspm.rs/kuda-ide-srbija/nasilje-u-porodici-i-nasilje-nad-porodicom.html>
8. <http://dnevniurnal.com/neverovatno-vucic-nisam-ja-izgubio-kosovo-nego-knez-lazar/>
9. [https://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-u-briselu-sam-tri-sata-spavao-na-podu-i-rekao-dacicu-da-nista-ne-potpisuje/mdn2wer\)](https://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-u-briselu-sam-tri-sata-spavao-na-podu-i-rekao-dacicu-da-nista-ne-potpisuje/mdn2wer)).
10. <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/titoizam-i-sekularno-svestenstvo.html?alphabet=c>
11. https://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2018&mm=05&dd=24&nav_id=1396531
12. <http://www.geopolitika.rs/index.php/en/intervju/868-2015-12-31-11-36-22>
13. <https://www.danas.rs/ekonomija/ne-daju-im-da-idu-u-toalet-teraju-ih-da-nose-pelene/>
14. <http://www.vladimirdimitrijevic.com/images/e-knjiga/skolokaust.pdf>; <http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/Bela%20knjiga%20o%20reformi%20škولства.pdf>; <http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/Obrazovanje%20u%20Srbiji%20danas.pdf>; <http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/ko%20i%20kako%20vrednuje.pdf>; [http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/Koliko%20koštaju%20iluzije\(2\)\(1\).pdf](http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/Koliko%20koštaju%20iluzije(2)(1).pdf); [http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/CIP%20\(1-408\)%20VELIKI%20ŠTRAJK.pdf](http://www.unijasprs.org.rs/images/slike2013/CIP%20(1-408)%20VELIKI%20ŠTRAJK.pdf)
15. <http://mozgoderina.tumblr.com/post/168385267996/diskvalifikovanje-misljenja-bodrijar>; <https://fedorabg.bg.ac.rs/fedora/get/o:7566/bdef:Content/download>; <http://mozgoderina.tumblr.com/post/173408711852/sajber-gomila-vuksanovic>; <http://mozgoderina.tumblr.com/post/158842324157/na-klik-misem-od-kraja-kulture>.
16. <http://www.koreni.rs/vucic-bezocno-ruzi-svoj-narod/>
17. <http://www.koreni.rs/vreme-manipulacija-tehnike-vladanja-aleksandra-vucica/>; <https://magacin.wordpress.com/2014/10/29/шта-нас-чека-после-путина/>

18. <http://www.geopolitika.rs/index.php/sr/pogledi/704-obmana-o-statusnoj-neutralnosti>; <http://media.hereticus.org/2017/11/Hereticus-1-2-2016.pdf>
19. <https://www.vaseljenska.com/politika/vucic-turci-su-nam-braca-koliko-i-rusi/>
20. <http://www.telegraf.rs/vesti/beograd/2969414-spektakl-kod-hrama-svetog-save-cuveni-hor-aleksandrov-peva-za-beogradjane-pod-otvorenim-nebom-video>; <https://naslovi.net/2018-06-23/vecernje-novosti/gej-parada-u-centru-grada-hoce-pred-maticare/21861508>
21. <https://www.blic.rs/vesti/politika/vesna-pesic-vucic-bolji-od-opozicije/52y9nyl>
22. http://www.maticasrpska.org.rs/letopis/letopis_495_1_2/reljic.pdf

ШЋЕПАН МАЛИ И ДУХ НИХИЛИЗМА

Његошев „Лажни цар Шћепан Мали” је непријатна књига. Она споља личи на „Горски вијенац”, али оно што у „Вијенцу” изговарају мудраци и јунаци, у „Шћепану” изговарају варалице, будале и преварени. Зато је Мило Ломпар, у својој незаобилазној студији „Његош и модерна” (Филип Вишњић, Београд, 1998. године) записао: „По тишини која га окружује, ово дело радикалније изазива племенски дух од „Луче микроkozма”, али га, услед *ейске йрейреке*, наш дух не опажа” (Његош и модерна,9). Зато је та књига дуго времена остајала или нетумачена, или је тумачена споља, дводимензионално. Шта је у Његошевом потоњем драмском спеву најмучније од свега? Чињеница да лажни цар изговара заветну Лазареву реч: „Вољех царство земно изгубити/ но небесно да изгубим царство”. По Ломпару, „обнова косовске формуле у устима лажног цара открива неку *двосмисленост* у „Лажном цару Шћепану Малом”. /.../ Јер лажни цар спаја смисао своје формуле са косовским смислом”. (Исто, 23) Реч је, наиме, о „заstraшујућој и апсурдној близини завета са истином лажног цара”. (Исто) (1)

Шћепан Мали се ЗАКЛЕО да је од Истине, а „лажно поприма значење истинитог *ѿек* изицањем заклетве, јер би онтолошко претапање било немогуће да не постоји аутентични херојски патос у заклетви” (Исто, 29). (2)

Ту је и Шћепаново поигравање са Русијом, којој је он, тобож, био цар, а сада је дошао међу Црногорце да њима влада. Ломпар каже: „Нема поистовећења између

њега и Русије, јер је он *као* Русија, али није Русија. Ко испуњава пуноту ове неједнакости? Они, јер се заветују и Русији и њему” (исто, 29). (3)

На власти, Шћепан Мали ће подићи седам великих кула у спомен седам бојева Црногораца са Турцима, јер ти споменици ће „подсећати на хероје *истио* колико и на лажног цара” (исто, 31). По Ломпару, „само у херојском добу на које пада, *невиђен*, сумрак богова, *би-ва иронично* омогућено да лажни цар подигне споменик витезовима” (исто). (4)

Ко је Шћепан Мали? Он је, пре свега, самообманути несрећник, али који верује у своје послање. Његова самообманутост је, по Ломпару, у дубинској сагласности са херојством, јер се тобожње високо порекло преваранта спаја са његовим ниским пореклом у „парадоксу лажног цара”. Иако је он, како каже Ломпар, само „преварант који остварује произвољност сопственог егзистенцијалног импулса” (исто, 32), ипак је и некакав цар. (5)

Уместо „самоубилачког апсурда... позитивног нихилизма... упорног негирања стварности и очевидности” (Андрић) унутар трагичног решења које врхуни у усклику „нека буде што бити не може”, сва решења извиру из непознате нихилистичке отворености искуства које оглашава лажни цар: „нека буде свашто на свијету”“ (исто, 34). (6) Оно „што бити не може”, које подстиче на херојске подвиге и самопревазилажење, постаје „свашто” клоункратије.

Патријарх Василије Јовановић Бркић приказан је у Његошевом спеву као добронамерни наивац који легитимизује лажног цара дарујући му коња, витешко знамење, као да је пред њим прави цар. Ломпар о томе вели: „Долазак лажног цара могао би се схватити као тренутни плод политичке вештине, историјске потребе

и светске манипулације, као инцидент у херојској судбини, да патријарх, као метафизички кључар косовског завета, не помера смисаони нагласак са политичких и идеолошких момената на метафизичке основе Шћепанове објаве./.../ Патријарх је, дакле, онај лик који ће, *йрви*, успоставити везу између доласка лажног цара и Божјег учешћа у том доласку”(исто, 82).

Шћепан све време себе легитимизује као месију: „Може бити да сам ја месија,/ доведени руком невидимом”, каже он. Ломпар уочава: „У том часу патријарх, *ко би груји*, устаје на ноге и чита „Слава в вишњих Богу”. Није устао у часу кад је Шћепан говорио *само* о богу, већ је запечатио онај час када се лажни цар неодступно повезао са смислом божјег дејства у земаљским пословима” (исто, 86).

Зашто је патријарх Василије у Његоша тако наиван? Зато што песник, по Ломпару, показује како „слом вредности које оличава патријарх не може извести из негативности човека, већ он настаје *ујркос* његовој наивности и поштењу, чак захваљујући њима, јер је то епохални, а не индивидуални, суноврат” (исто, 88). Зато, „у часу кад прионе уз цара, патријарх постаје неко ко „све више почне лудовати”/.../”(исто, 88). У часу кад „херојска одлука постаје одлука лудака”, Ломпар каже да „патријарх постаје *лакрдџиаш*”(исто, 88-89). А шта то значи за Србе? Ево шта: „Ако патријарх може бити лакрдџиаш, онда и лажни цар бива могућ као цар. Никакво турско зло, по Караман-паши, не може објаснити патријархово страдање зато што је „патрика велика будала”.(исто, 89). Кад чује за победу Црногораца под Шћепановим стегом, патријарх Василије се чак онесвести јер је, како каже Ломпар, „слобода којом су стигли до победе иста слобода којом су прихватили лажног ца-

ра” (исто, 92). Игуман Теодосије Мркојевић са благом иронијом каже: „Он је сада на свету столицу/ у престо-ну лавру Немањића”, јер „овај патријарх, који је видео надискуствени пропламсај у лажном цару, мора сањати метафизику прошлости, па зато што из те прошлости и гледа, он у сну „гледа цвијет српски за Душаном” (исто, 92-93). Мркојевићева иронија с тим у вези „жигоше патријархово наивност која не види да је херојство садашњице нечим невидљивим одвојено од метафизичког смисла прошлости” (исто, 94). Долази се до тога да у четвртом чину драмског пева патријарх ћути, претворен у пуког статисту, зато што он, као метафизички лик, по Ломпару, „почиње лудовати да би постао луђи од самог лудовања, па онда присвојио славу лакрдијаша који не прича обичне, већ нарочите лакрдије, и, одсудно, постаје велика будала/.../ Претворио се у *средство* Шћепанове лажи, једно од оних средстава које је лажног цара учинило великим човеком, јер се није ни саблазнио над открићем лажи у четвртом чину, иако је бар то, као страсна и религиозна природа, могао учинити. Док ћути, он не осећа колико беше подлегао замци демона, ни ти трагично доживљава свет који је ту замку омогућио, не осетивши да је свако деловање осуђено на пропаст, али не само зато што би доследни метафизичар тек тада био изазван да делује упркос нади у успех, већ зато што је он *вредносно* дисквалификован пре него што заћути” (исто, 99). Са патријархом се збива нешто опасно, упркос његовим најбољим намерама: „Припадају му и поука, и кумљење, и крст, јер је патријарх, али дела на начин вражије силе. Патријарх који је део вражије силе, али је још увек, у њиховом свету, и патријарх – представља онај *ипарадокс* – у срцу апсурда – на којем почива лажни цар”. (исто, 175)

Не може се рећи да народ није крив зато што верује лукавом обмањивачу какав је Шћепан: „Индивидуална мотивација, и присиљеност, јунака да лаже, поклапа се са колективном мотивацијом, и спремношћу, да верују” (исто, 103). (7)

Постоји нешто судбинско у појави лажног цара јер „из света који јамчи нову истину као истину лажног цара произилази *ирелевантност* сваке херојске истине” пошто је „судбина херојства је, да на његовом крају, причу о њему светом разноси лажни цар” (исто, 107). (8)

С друге стране, у народу има и оних који му не верују, али се покоравају: „У цара се није морало веровати, ако се он не оспорава” (исто, стр. 108). Чак и игуман Теодосије Мркојевић, који од почетка зна ко је Шћепан, на крају бира симулирани свет лажног цара јер не може да се одупре притиску своје хипнотисане пастве. Ипак, пошто му само то остаје, Мркојевић се подсмева Шћепановој претенциозности, која залази чак и у теологију: „Ал` нијесам до сада знавао/ да си такви богослов дубоки”. (9)

Још једна тамна тајна Његошевог пева растајни се када схватимо да Шћепан симулира цара, цар симулира Бога, а „изабраност” заведеног народа је у томе „да гину за лажног цара” (исто, 113). По Ломпару, „ако, пак, херојство завршава у лажном цару, онда оно није херојство, већ будалашење” (исто, 116). Јер: „На делу је лакрдија: лажни цар посматра хероје као објекте своје манипулације. Не чине они себе смешнима, као примитивни, већ цар, кобни лакрдијаш, као што је и Нерон био лакрдијаш /.../ ствара њихово смешно постојање: напрегнуто очекивање оне узвишености, коју у њиховој уобразиљи оличава цар, ствара слику њиховог грандиозног ништавила” (исто, 119). У том смислу, „ни Шћепанов кукавичлук, ни деловање света не утичу на виђење цара кад на-

род, нужно и несвесно, као хипнотисан и механички, иде стазом лажног цара” (исто, 121). (10)

Шћепаново доба је доба кад „ништарија предводи херојство” и кад „народ не помишља да се сам претворио у циновског и многоглавог папагаја” (исто, 122). Што су гусле у „Горском вијенцу”, свету хероја, у пост-херојском свету последњег Његошевог спева је папагај који говори реч: „Цар”. Лажном месији једно време све иде од руке. Његош уочава: „Све му свира по његовој ћуди,/ жели лажи овој угодити” (исто, 125).

Зашто је, ипак, један јуначки и заветни народ пристао уз Шћепана? Разлози су, надам се, епохални: „Они прихватају: са свим последицама: погибљијама, лакрдијашењима – лаж цара зато што ступају у нихилизам света, па је веровање само стадијум тог ступања/.../пристају на лажног цара јер је дошао нихилистички час њихове судбине, и не могу, и да хоће, да се одупру епохалној лажи” (исто, 137).

Уз све то, „потпуна равнодушност спрам идентитета цара, „ко је да је” (IV, 631), припада нарастању релативизма који се, кроз афирмацију лажног цара, стапа са политичким прагматизмом, индиферентним у односу на истину, но брижним за целисходност: „он је нама добар”(IV,631)” (исто, 154). Народ ће остати уз Шћепана чак и када сазнају, јер им то јасно каже руски изасланик, кнез Долгоруков, да он није никакав руски цар. На тај начин, „када поново прихвати Шћепана, народ демонстрира своју слободу, лишену некадашње харизматичности јунакових особина. То је слобода да се прихвати ништарија. То је слобода за ништавило” (исто, 157).

Зашто су главари за Шћепана? Из разлога вулгарно прагматичних. Јер, они кажу: „Народ се овијем именом/окреташе како желијасмо”. Шћепан има харизму која је

манипулативно употребљива, а, како је писао Макс Вебер, харизматска власт је необична, и противстављена је бирократској и патријархалној власти. Ипак, како уочава Ломпар, главари само изражавају унутрашње расположење народа: „Када идеална и материјална заинтересованост следбеника и промотера лажног цара посегне за рационализацијом у виду народног јединства и слоге, она не уноси нешто спољашње у народ, већ одговара иманентним захтевима народа .../ Не могу, наиме, следбеници и промотери лажног цара да преусмере збивања, кад народ *йоново* – иако зна све о лажи – прихвата цара. Њихова манипулација је само одговор на манипулацију коју народ захтева”. (исто, 158)

То је доба када се служење херојском имену претвара у службу лажном цару, пошто „цео народ вољно пријања уз очевидну и спознату лаж”(исто, 164). Тако долази и до раскида са Русијом – љути су на кнеза Долгорукова који разобличава Шћепана као лажног цара: „Поновна сцена са руским кнезом дефинитивни је обрачун са руском димензијом њиховог постојања. То је парадоксални обрачун, јер није диктиран ни метафизичким, ни историјским разлозима, већ одбраном лажног цара”(164). Дешава се радикална промена у односу са земљом којом су до тада живели: „Русија се, одједном мотри са дистанце, посматра се као авет, нешто са чим не само да нису истоветни, већ им је, чак, и туђе. Немоћ руских мотивација, као симболичка и практична, показује да Шћепан није ни постао њихов владар зато што је био руски цар, већ је постао руски цар зато што је био лажни цар”(165). Шћепанова харизма постаје јача од симбола Русије, који је до тада био неприкосновен.

Светина се радује кад Шћепан изађе из тамнице, чиме, по Ломпару, тријумфују апсурд и гротеска, јер је

мудри народ оног кола из „Горског вијенца”, бивши народ херојске меморије „неповратно потонуо у амнезијску радост због идентитета који је пронашао у лажном цару”(167), па се све завршава у нихилизму фарсе који прождире свет. Не само њихов свет, наравно.

Историјски реализам, који је знак трезвености и разума, постаје вулгарни политички прагматизам, који истину, морал и обичаје проглашава пуким конструкцијама само због једног – да би све чињенице свео на тренутне политичке интересе. Лишен значаја као личност, Шћепан је, по сили светскоисторијских околности, ипак харизматска појава којој се не може одолети. Тако се, каже Ломпар, лажни цар рађа из духа апсурда. У овом спеву, по Ломпару, сваки очајан и пламени гест, свака реч, и огорчена и резигнирана, „почињу да личе на клоновско опонашање”(193). Победа лажног цара чамотињу света чини очевидном. Јер, да би уопште постојао лажни цар као цар, Бог Који је Истина мора да умре и уместо њега треба да се зацари некакав бог који је лаж. Лажни бог даје лажног цара. Иако је лажан, Шћепан има силу да окупља следбенике, и тако се збива оно што је Ниче звао парадоксом „крајње свирепости” – „Бога жртвовати за ништавило” (227).

Баш такав какав је, утваран и непостојан, лишен чак и „злочиначке племенитости нарави”, Шћепан открива ритам епохе у којој „побуњеника замењује лакрдијаш”(232).

Али шта ће бити после Шћепана Малог? Његошев увид је у томе што он зна да после смрти метафизике и херојства наступа доба „огољеног, безузрочног и незаустваљивог убијања”.(190) Вера у Шћепана плаћа се високом ценом пропасти.

УПУТНИЦЕ (Инџернејџу џрисујџуљено 7. јула 2018.)

1. <https://www.espreso.rs/vesti/politika/168137/poludece-zbog-ovog-snimka-kompilacija-kako-je-vucic-pre-10-godina-govorio-o-kosovu-a-kako-sada-je-hit-na-fejsu-video>; <https://www.youtube.com/watch?v=chFXt-ugRE>
2. <https://rs.sputniknews.com/analize/201705291111364836-Vucic-predsednik-inauguracija-Miroslavljevojevandjelje/>
3. <http://mondo.rs/a725792/Info/Srbija/Vucic-za-Itar-Tass-Srbi-vole-Rusiju.html>; <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:713575-Lavrov-Srbi-vole-Rusiju-i-Rusi-vole-Srbiju>; <https://www.intermagazin.rs/vest-koja-je-odjeknula-vucic-saopstio-putinu-odluku-rusija-razocarana/>; <http://www.telegraf.rs/vesti/politika/2893224-srbi-smatraju-rusiju-najvecim-prijateljem-ali-bi-decu-poslali-na-zapad-evo-koliko-njih-bi-podrzalo-strane-vojne-baze-u-srbiji>
4. <http://www.alo.rs/vesti/drustvo/vucic-otkrio-spomenik-heroju-sa-kosara/111309/vest>; <http://kremlin.rs/2017/04/09/премијер-потврдио-србија-ће-подићи-сп/2/>
5. <https://www.kurir.rs/vesti/politika/2866407/diktatorova-zurka-vucic-glumi-rimskog-cara-veliku-zabavu-placaparama-koje-je-uzeo-penzionerima-citajte-u-kuriru>
<https://www.espreso.rs/vesti/politika/159827/car-je-go-svelazi-aleksandra-vucica-koje-je-uspeo-da-nam-proda-video>
6. <http://studiob.rs/faktor-plus-gradani-srbije-najvise-veruju-crkvi-pa-vucicu/>
7. <http://www.alo.rs/vesti/aktuelno/vucic-deca-da-se-ugledaju-na-srpske-vojnike-i-heroje/122162/vest>
8. <http://www.carsa.rs/vucic-se-odrekao-pravoslavlja-presao-u-protestante/>
9. http://www.rtv.rs/sr_lat/politika/vucic-za-tri-godine-uradio-sam-koliko-i-tito-u-bivsoj-jugoslaviji_714052.html
10. <http://desnamisao.blog.rs/blog/desnamisao/kolumna/2009/12/22/politicki-nihilizam-i-srpski-nacionalni-identitet>

ШЋЕПАН МАЛИ И ТАЈНА БЕЗАКОЊА ИЛИ КАКО ДА ОСТАНЕМО У ЗАВЕТУ

БЕЗАКОЊЕ У СРБИЈИ

Живимо у држави у којој је могуће да се Уставни суд прогласи ненадлежним за оцену противуставног Бриселског споразума (1), али оцењује статут једне школе у унутрашњости, која је забранила ученицима са укором наставничког већа да иду на екскурзију – и оценио да је та статутарна одредба противуставна. У тој држави суди се редовном професору права Универзитета у Новом Саду, Браниславу Ристивојевићу, због става изнетог у тексту објављеном на Интернету, и забрањује му се да критикује идеологију политичког хомосексуализма(2), а одборник опозиционе странке у Чачку, Александар Танасковић, добија четири месеца затвора, условно на годину дана, јер је, са неколико папира, нанео „телесне озледе” напредњачком челнику градског парламента. (3)

Србија је земља у којој је владавна права најозбиљније угрожена. (4) Све постаје могуће. Или, како би рекао Пиноче: „За пријатеље све, за непријатеље закон”.

ПРАВНА СВЕСТ У СРБА ИМА КОРЕН У ЦРКВИ

За хришћане, право и правда су веома важни. Уосталом, Господ наш Исус Христос је осуђен на монтираном судском процесу, који је значио кршење и јевреј-

ских и римских закона. У свом тексту „Суђење Господу Исусу Христу – правни аспекти”(5), Жељко Степановић то доказује на основу подробне анализе. Он каже да „не само да су чланови Синедриона кршили помнуте одредбе *Мишне*, које су процесне природе, већ се и нису трудили да установе оно што је било од највеће важности, а то је: да ли је Исус заиста похулио својом изјавом да јесте Христос и Божији син. Као судије, они су били уједно и у улози бранилаца; сходно томе, били су дужни изнаћи сваку могућност ослобођења, као и сваку олакшавајућу околност./.../ Исус је навео четири сведочанства, када је тврдио да је Месија и Божији син: сведочанство Јована Крститеља, Исусова дела, сведочанство Бога Оца, као и *Светио њисмо*. Тиме је сусрео Јевреје на њиховом терену: у јеврејском кривичном (и грађанском) судском поступку, два сведока била би довољна - Исус је навео два пута више./.../ Мада су свештеници покушали да оптуже Исуса да не поштује храм, сами су показивали крајње непоштовање према њему. За време великих празника, у самом храму направили би пијаци на којој су се продавале (по свој прилици и препродавале) животиње за жртвовање онима који су долазили из удаљених крајева и нису могли понети своје./.../ Тако се круг водећих свештеника богатио на рачун народа, па и оних сиромаша који су сматрали својом дужношћу приношење жртава по Мојсијевом закону”.

Што се тиче кршења римског закона, Степановић вели да је Христос Својим следбеницима говорио да „пошто живе под заштитом римске силе, треба да јој дају потпору коју захтева све дотле док се то не сукоби са узвишенијом обавезом. Док се мирољубиво покорвају земаљским властима, они у сва времена треба да се прво покорвају Богу”(5). Он није био анархиста – на-

против: „Иако је често критиковао јеврејске вође, Исус није оправдавао оне који се оглушују о њихове праведне захтеве; за то нема оправдања - чак ни лицемерство народних вођа не може бити изговор: “Све дакле што вам реку (књижевници и фарисеји) да држите, држите и творите; али што они чине не чините, јер говоре, а не чине.” (Матхеј 23,2). Није ни оспоравао надлежност јеврејским судовима, па ни Синедриону, да суди по закону Десет заповести. (Матхеј 5,22) /.../ Исус није никада изјавио да претендује на престо - ни речју, нити било каквом конклюдентном радњом”(5).

Дакле, Христос је распет због осуде неправедним судом. Зато је правда битијно утемељена стварност, а не „постмодерна” произвољност, заснована на пилатовском релативизму, он ваплоћеном у питање: „Шта је истина?”

СВЕТИ САВА И ПРАВНА СВЕСТ У НАС

Велики српски историософ, Жарко Видовић, у свом огледу „Свети Сава и римско право”(6), показује и доказује да је правна свест у Срба проистекла из Светосавске Цркве. Он каже: „Прихватајући Римско право Свети Сава одваја световну власт од црквеног ауторитета, јер световни закони нису црквени. Одлучујући моменат у томе опредељењу Светог Саве (и у самој српској повести, у завету) је прихватање Римског права као једине основе српске државности, с једне стране, и основе за однос Цркве према држави, с друге стране. Да схватимо значај тога опредељења, морамо имати на уму следеће чињенице из историје: прву, да је Римско право творевина и тековина једног „паганског” (гентилног), претхришћанског народа и културе, дакле, тековина

„природног” људског искуства и разума, а не неко божанско Откровење, дело надахнутости Светим Духом; другу (чињеницу историјску), да се за ту тековину определио један хришћански монах, дубок верник, чак првосвештеник Српске Православне Цркве! А определио се из хришћанских побуда! Па ако такав човек увиђа и признаје чисто правну (тј. инструменталну, установску) природу државе, онда је тиме искључен сваки клерикализам („клеронационализам”, „клерократија”) из српске повести, јер правну природу државе има да брани сама Српска Православна Црква, уколико је верна **свом**, светосавском предању.” На тај начин, каже Видовић, у српској историји избегнуте су замке цезаропапизма и папоцезаризма, које су довеле до страшних потреса на Западу. То је била основа Душановог законика, који јасно каже да судије морају судити по закону, а не по страху од цара. Жарко Видовић на то указује: „Судија је, каже још Цицерон, „закон који говори”. (6) Својом речју и појавом судија представља ауторитет самог закона, чак власт закона, јер по Римском праву власт припада - не људима, него - само закону! Судија је заштићен законом о правима судије, јер је и сваки човек, заштићен законом (о својим правима), јачи и од најсилнијег властелина на територији где живи.” Зашто је тако? Зато што власт, како каже Видовић, не припада цару, него закону. Чак и мероплах – сељак са правом на земљу, има право да се суди са царем, и нико не сме да му се свети због тога.

Ауторитет судије бранила је и величала Црква. По Видовићу: „Народна песма *Урош* и *Мрњавчевићи* запамтила је ту улогу Цркве: пошто је донео праведну пресуду, по Закону (*Књизи царосјавној*), Марко Краљевић је морао да се од гнева очевог склони у цркву: сам

Бог штити судију који је пресудио по закону (Римског права!). Наравно да судија мора да има истовремено и независност од локалних власти (од „друштвено-политичке заједнице“) колико и од самог цара. Али он мора да има и подршку од неке локалне институције, довољно снажне да, заједно са судијом, сузбије самовољу и насиље локалне (сепаратистичке) властеле или „гентила“. Та институција је Црква: она и чини Римско право јачим од локалних обичаја, колико и од војне силе којом заповеда сам цар. Довољно је прочитати главе „О слободи манастира“ (гл. 12) или „Како треба произвести игумана“ (па онда и иконома, еклесијарха, у гл. 13, 14, 15.) у *Хиландарском ѿиѿику*, или у *Сѿуденичком ѿиѿику Свеѿоѿа Саве*. Реч је овде о постављењу, о оној истој „инвеститури“ око које су на Западу вођене вековне борбе и ратови између световних владара и витезова, с једне стране, и Римске епархије (папства), с друге. *Свеѿосавски ѿиѿику* говори овде о „правди“ (тј. праву, IUS) манастира: „... Манастир је слободан, од свих владика и власти и није ни под чијим правдама и власти до „под једином слављеном Богородицом Наставницом, под молитвама преблаженог светог оца“ (Симеона, Стевана Немање) „и онога који игуманује у њему... да има непоколебљиву и неизмењену слободу... А ако ко усхте да га, потакнут демонским искушењем, поработи... стави под нечију власт... да је крив... нека му је анатема... да буде као следбеник Јуде издајника, а краљ има да буде осветник против оног који хоће да повреди манастирску правду...“ (6)

Тако су, сматра Видовић, манастири у нашој историји свагда били изнад локалне племенске обичајности и племића, а народ у песми „Урош и Мрњавчевићи“ показује да је њихов ауторитет изнад власти краља Вука-

шина: „Манастир се при томе, као заступник јединствене и саборне Цркве, залаже за Римско право (против обичаја, тзв. „обичајног права“), чиме се државно јединство унапређује баш у интересу заштите права личности које, ако хоће, могу и да се издвоје из племена, па било да то чине својим световним животом или духовним (одласком у манастир, пустињачким животом итд). Та улога Цркве и манастира, ограничена, наравно, на „православни милет“, биће очувана и под турском влашћу - уколико та власт буде поштовала и признавала права Пећке патријаршије. То је нарочито јасно изражено на територији Цетињске митрополије (Црне Горе и Седмеро Брда), где је за владику (митрополита) могао да буде биран само онај ко је пре тога - макар и један дан - био игуман (архимандрит) Цетињског Богородичиног манастира. (Тако је и Његош био завладичен.) Све је то по законима и канонима светосавске *Кормчије*.” (6)

Закони на земљи потичу од Богом дароване људске слободе јер је, по Видовићу, „Христос показао да (правни, световни) закони не потичу од Бога, него да је сам човек, својом свешћу о слободи, способан да доноси законе. Такви закони су Римско право, које Христос признаје. Човек је Грехом „бачен“ да живи одвојен од Бога, „сиромашан, без надзиратеља“ (*Луча Микрокозма, Посветиша*, 1–30). Човек није способан да сам ствара духовну заједницу, али за државу и законе јест. Ту слободу су, међутим, Римљани тумачили као човеково божанско достојанство.” (6)

У Риму, *civis* (домаћин, а не грађанин – грађанин је новије значење) био је носилац права. Врлина Римљанина је тројствена, а право шесточлано, о чему Видовић пише: „*I: ius connubii*, право да склапа брак (поседним обредом) и да тако постане *pater familias*. Отац (*pater*)

није исто што и родитељ, него је то сличност Оцу, тј. дожанству (или дожанском претку), те се та сличност и стиче само мистеријским обредом. Тако ни „familia” није исто што и породица, него је то заједница оних који учествују у праву и достојанству оца, тј. само његовим посредством уживају право. Сва права (осталих пет) потичу од *очинсѿва, које значи доѿоликосѿ*. (Занимљиво је да се у свим индоевропским језицима обредна реч „отац” и „мати” разликује од речи „родитељ” и „родитељка”, чисто биолошке функције!); 2: *ius suffragii*, право домаћина да гласа за одлуке скупштине (или против) и да предлаже и бира непосредно све, па и највише магистрате заједнице, оне који ће бити највиши државници. То је, наравно, и право да јавно образлаже своја мишљења, одобравања и негодовања; право јавне речи; 3: *ius honorarium*, право домаћина да и сам буде биран, да се кандидује за сваку част, па и част највишег магистрата државе, републике; 4: *ius militiae*, право домаћина да буде miles, тј. наоружани заштитник, витез, да са другим домаћинима формира и оружани војни одред, да буде и заповедник одреда (легије, армије), па и да врши војне вежбе; 5: *ius commercii*, право домаћина да се имовином издвоји из заједнице (као „приватник”), право својине, право да слободно располаже својом имовином; на томе праву се заснивају сви закони који чине (касније тако названу) „робну производњу” и „слободно економско тржиште”, слободне понуде и потражње; 6: *ius provocationis*, право домаћина да јавно и пред скупштином изазове и тужи и највишег државника (магистрата), да се спори и са силом саме државе, да пред суд позове и највишег државника, самог главару државе, а да овај мора да се одазове суду! Та „провокација” се у етатизму (свеједно да ли традиционалном или револу-

ционарном) сматра непријатељским актом држављанина, а у Римском праву је она коначна потврда свих права домаћина. Тим правом се даје коначна потврда да је право схваћено - не као право државе, него - *йраво домаћина*. Зато се у Римском праву држава и назива *civitas*, што значи: простор римског домаћина као таквог. За разлику од етатистичке (данас већ тоталитарне) државе, у којој је право државно, *civitas* је *йравна држава*, јер је она у Римском праву *орјан йрава домаћина*, а не установа власти над њим. У правној држави власт, наиме, припада само закону, и то - наглашавамо! - *закону о йраву домаћина*.” (6)

По Видовићу, функција државе је судијска, а и сам цар је врховни судија који влада по закону, а не по самовољи.

Што се закона тиче, они се не баве људским осећањима, него његовим поступцима, који потичу од слободе воље: „Закони не описују оно што не зависи од човекове одлуке: веру, осећање, расположење, поглед на свет, трансценденцију (дух и духовну заједницу, Небеско Царство). /.../ Правни поредак озакоњује понашање, јер се тако могу утврдити правац и одговорности, као и сав систем правне сигурности домаћина (грађанина). Зато се и каже: закон не тражи ништа немогуће (*Lex non cogit ad impossibilia*), дакле, ни утопију, ни нека осећања („братства-јединства” као озакоњеног осећања), ни љубав ни осећања поштовања, него само поступке уважавања права других и својих. Можеш и да мрзиш суграђанина (сународника, странца, иноплеменика, свеједно), али *не смеш ниједним йосйуиком* да повредиш његова права и достојанство. Зато правна свест јасно разликује царство земаљско од Царства Небеског (трансценденције), што је Свети Сава утврдио као темељ живота у свакој заједници. Зато право може

да припада само конкретним субјектима. А држава може да буде само инструмент права јер она није субјект; само идеологија приписује држави својства суштог (постојећег, „бића”), одричући, наравно, та својства (моћ одлучивања, слободу, одговорност, достојанство, право) живим људима.” (6)

Правна држава је, сматра Видовић, само она држава која потврђује личност као највишу вредност цивилизације. Правна свест је могућа само као свест о личности – и зато је правна држава најразвијенија тамо где вера у човекову боголикост чини основу друштва: „Хришћанство је свест да је личност незаобилазна реалност свих збивања у свету и у надсветовности.” (6) Јавно и државно право се изводе из права личности – то је посебан облик понашања којим личност врши своја или крши своја и туђа права коришћењем јавних установа. Правна свест се бори против обоготворења државе на штрб личности, због чега је Цар Констатин, који је укинуо култ царева као богова, равноапостолни хришћански цар. Видовић каже: „А *Жички сабор* - кад је и Србија, ауторитетом Светога Саве, усвојила Римско право као основу поретка - отворен је 1221. слављењем истовремено и св. Равноапостолног цара Константина и Спасовдана, празника непокретног и покретног који су се те године подударали. То је, у време Латинског царства, била истовремено и демонстрација против „латинске јереси”, дуалистичке вере крсташких легија које су у „Византији” газиле правни поредак и успомену равноапостолних царева Константина и Јустинијана, православних кодификатора Римског права.” (6)

Просветитељски приступ праву, каже Видовић, који истиче егоистичну индивидуу у односу на личност које нема без духовне заједнице, покушава да це-

ло питање сведе на разум. Али, по Видовићу, „питање смисла је питање *осећања смисла*, дакле, питање духовно, а не разумско. Само тим осећањем човек одржава своју правну свест и способан је да се супротстави бесправљу, безакоњу и злочину, јер су и злочин и обесправљење човека могући само ако починилац зла одрекне смисао битију и човеку кога лишава права или чак живота. Злочину претходи (макар и несвесна) метафизичка пресуда којом човек осуђује жртву, и тек се тим судом (о бесмислу постојања) претвара у злочинца./.../ Уважавати достојанство, право (с тим и живот и срећу) човека је исто што и *осећајти смисао њејовој постојања*; осећањем смисла човек верује у нешто што не може разумом бити доказано; тим осећањем се човек снажно укључује у духовну заједницу. Црква је - у „византијском” и светосавском схватању Римског права и хармоније вере са правом - таква заједница. Но, мада је Црква била пропагатор и чувар тога права, у његовој основи нема ни цезаропапизма, ни папоцезаризма, ни клерикализма (клеро-национализма или клеро-етатизма), јер Црква је иницијатор за то да би у основу права била уграђена *хармонија Цркве и државе, вере и правне свесности*. Јер само вера доноси - и тражи! - од човека правну свест.” (6)

Основа римског права је осећање личне части домаћина, који поседује три врлине: *fides* (поузданост човека који је давањем речи показао поузданост и веру), *pietas* (побожност, осећање човека да је бесмртан, по части сличан божанству и да је дужан својим прецима, који су и после смрти остали у заједници) и *virtus* (чојство, оно најбоље у човеку, што га чини човеком). Правна свест сматра суштином човека оно што је у њему најбоље, а не оно најгоре.

Из такве свести проистиче православно осећање саборности, о коме Видовић каже: „Сенат је био глава римског народа: *Senatus populusque romanus* (Сенат и народ римски). Док су били само понтифекси, првосвештеници, римски цареви су имали положај првог међу сенаторима. А кад су (са војним култовима дуализма) постали „божанства”, цареви газе достојанство сенатора. Њихов углед је могао да се обнови само међу хришћанима, и то у грчкој сфери империје. Познати западни историчар црквених сабора, Франц Дворник говори о томе како су при обнови Римског права улогу римског сената имали епископи Цркве, на саборима у „Византији”, почев од Првог, Никејског сабора, г. 325. Само је њихов морални ауторитет могао да обнови углед сената и правну свест Римског царства, тада већ крштеног народа грчког, „православних Римљана”. Зато и при доношењу закона у Србији - од Жичког сабора па до Душановог - главну улогу има сабор „српске хришћанске господе”, духовне у првом реду, па онда и световне. И Стојан Новаковић каже: у нашем Римском праву је, као и у „Византији”, законодавац само Црква, почев од Светог Саве, јер су „закони вредели као саставни део вере” (наравно, православне).” (6)

Хришћанство и римско право нису у супротности: „Христос признаје Римско право, јер је то право полазило од права личности и реалности личне душе (којој је и упућено Откровење). Христа није осудило, него га је, напротив, ослободило оптужбе Римско право. Зато „византијско” Хришћанство (православно) полази од Римског права као јединог хришћанског статуса света и световности. Па и сам апостол Павле се позвао на право римског домаћина (право које је уживао) и то га је спасило (види *Дела айостјолска*, почев од строфе 25 у глави 22, па до краја те књиге).” (6)

Наравно, како каже Видовић, Христос Својим васкрсењем надилази право и доказује пророчку, а не законску веру, јер пророчка вера у васкрсење је од Духа Светог. Па ипак, Римско право није препрека заснивању хришћанства као велике заједнице Ромеја из које се рађају православне државе, попут Србије: „„Византинчев” свет је координантни систем у којем се он сналази лако и тражи своје место. Апсциса (хоризонтална, световна и земна раван) тога света је Римско право, ордината (вертикала по којој се човек уздиже и стреми Небу) је вера. У таквом систему се човек сналази лако и никад се не губи. Тачно зна своје место (које је сам собом одредио). Апсциса у светосавској Србији је *Кормчија*, а ординату је Свети Сава оцртао у *Жичкој беседи*, одакле ће она даље да се оцртава све до у Косовски Завет. Хармонија (вере и правне свести) није никаква „обичајност”, него лична духовност. Она се постиже бестрашћем као чистотом става вере према правном поретку. Хармонија зато није идеологија, него стање личности православног Римљанина (тј. римског домаћина). То је „егзистенција”, суштина пробуђена осећањем.” (6)

Револуционарна, а не правна свест, разградила је Србе као народ светосавског схватања заснованог на Законоправилу. Тај процес је трајао дуго, и нанео нам је велику штету.

О ОПАДАЊУ СРПСКЕ ПРАВНЕ СВЕСТИ

Опадање српске правне свести није скоријег датума. Одавно је примећено да су Срби из турског ропства изашли са правном свешћу којој су била страна висока правна начела законитости и судске независно-

сти усвојена у епохи Немањића („Све судије да суде по закону...а да не суде по страху од царства ми”, чл. 172; „Меропхом ва земљи царства ми да нест вољан господар учинити през закона ништа, разве што јест царство записало у Законице”).(7)Отуда је Слободан Јовановић, примећујући да наши државни службеници у свом раду не одвајају приватну од јавне личности, истицао да код Енглеза „јавне личности не знају за севап, па ни за хатар, ни за инат - три турске речи које су извитопериле цео наш јавни живот”.(8) Управо, имајући у виду низак ниво правне свести код тек ослобођених Срба, мудри Јован Ристић је упозоравао: „Зато је и речено за законе, да без нарави ништа не вреде. Нашта најбољи закони, кад се не поштују?”(9) Оно што је у правној свести Срба с муком обнављано током 19. и на почетку 20. века, урушено је током живота у две Југославије. Када је у питању правна свест, Срби су се крајем 20. века нашли у својеврсном стању шизофреније; располућени између архетипске свести кристализоване у Јевросиминим речима „ни по бабу, ни по стричевима, већ по правди Бога истинога”, као обичајно-правног одраза поруке Душана Силног „да судије не треба да суде у страху од царства ми” и нове свести изграђене на Брозовој поруци да „судије не треба да се држе закона ко пијан плота”.

По свему судећи Вучићева владавина, а нарочито „унутрашњи дијалог” о Косову и Метохији, оставиће дубоке трагове на правној свести данашњих Срба. Да би правилно проценили тај утицај, морамо пре тога да знамо шта је уопште правна свест и какав је њен значај у процесу стварања и примене права.

ИЉИН О СУШТИНИ ПРАВНЕ СВЕСТИ

Чини се да нико није дубље продро у суштину правне свести и њен значај за правилно функционисање правног поретка једне државе од генијалног руског правника и филозофа, Ивана Иљина. У својој чувеној расправи „О суштини правне свести”, која на жалост још увек чека српског преводиоца и издавача, Иљин најпре дефинише област деловања правних норми, истичући како „право по својој суштини налаже и забрањује само спољне радње људи и претпоставља постојање у човеку одговарајућих душевних стања, све док се не докаже супротно”. „Право не може и не тежи да регулише својим нормама душевно-духовни живот човека, већ своју пажњу усредсређује на оно што је споља видљиво и испољено: било би апсурдно прописивати човеку у хетерономном (несамосталном) поретку таква деловања, чија је вредност условљена њиховом аутономношћу и чије остваривање не подлеже евидентирању и провери”. Једном речју, закључује Иљин, „право је спољашњи поредак живота”.

Мада „право, споља гледано, нема потребе за правном свешћу и често нема приступ правној свести... у стварности право живи од правне свести и што је правна свест зрелија и беспрекорнија, право боље испуњава своју сврху”. Јер, лек није у добрим законима и правним моделима, већ у високој правној свети. У прилог овој тврдњи, Иљин наводи како „парламентаризам не искључује корупцију; слободни избори не искључују класне програме (Иљин се под утиском руске револуције залагао да партије програмски и организационо надиђу све партикуларне, па и класне интересе, З. Ч.); двобој и убиство се не могу спречити спољашњим ме-

рама; мобилизација армије је неостварива у условима свеопште принуде; и само зрела правна свест може да из живота искорени мито, класну политику, убиство и дезертерство”. Једном речју, „право може да створи спољни поредак живота само кроз унутрашњу уређеност душе, тј. кроз правну свест”.(10)

Иљин је не само утврдио место и улогу правне свести у стварању и примени права, већ је дефинисао и аксиоме „здраве правне свести” појединца и народа.

АКСИОМИ ЗДРАВЕ ПРАВНЕ СВЕСТИ

Први аксиом је „закон духовног достојанства”, који писац одређује као „осећање сопственог достојанства” које треба да поседује човек здраве правне свести. Ово осећање је „знак духовног самопотврђивања, без кога нису замисливи ни борба за право, ни политичка самоуправа, ни национална независност”. Јер, „човеку као субјекту права и творцу права неопходно је самопоштовање”. Иљин скреће пажњу да се „уважавање свог духовног „ја” налази у основи животне борбе за субјективно право”. „Грађанин лишен тог осећања”, закључује Иљин, „политички је неспособан, а народ који није вођен овим осећањем је осуђен на тешка историјска понижења”.

Иљин улогу права и државе види у стварању такве форме живота која ће погодовати неговању духовног достојанства сваког појединца. Грађанин који је свестан свог духовног достојанства је најсигурнија брана против непотизма, корупције и насиља, као најтежих болести сваког друштва. Зато што се „духовно самопотврђивање састоји у томе да човек пронађе правилно решење у конфликту између духовног призива и инстинкта само-

очувања”. „Самопоштовање које грађанин гаји према себи”, примећује Иљин, „не трпи ни ласкање, које понижава како оног коме се ласка, тако и оног који ласка, ни подмићивање, које изопачује мотиве нечијег понашања и разара сам темељ правне свести, ни насиље, које негира идеју права као идеју духовне аутономије, ни неприципијелне компромисе, који се граниче са издајом”.

Поштовање сопственог духовног достојанства треба да има сваки грађанин једне државе, али и народ као органска духовна заједница. Тачније, „осећање сопственог достојанства неопходно сваком поједином грађанину, истовремено одређује и духовни ниво народа у целини”. Иљин закључује како „национална духовна култура може да расте само ако самопоштовање поседују, не само изабрани појединци који непосредно стварају националну културу, већ и широке масе народа. Без самопоштовања нема ни вере у сопствене снаге, а без вере у сопствене снаге не може бити стварног духовно-стваралачког полета и процвата. При томе, природно је да човек у себи поштује не само своју личну духовну снагу, већ и њен национални карактер. Исказивање поштовања према националном „ми” основа је истинског поштовања према личном „ја”. (11)

Други аксиом здраве правне свести је „закон аутономије”. Реч је о способности појединца и народа да „сам себе определи и сам собом руководи”. Зато што „духовном бићу приличи да самостално увиђа и зна шта је добро а шта зло, где се завршава право и где почиње обавеза, да самостално тражи и налази, налази и одлучује, одлучује и поступа сагласно својој одлуци и, извршивши радњу, отворено призна да је радњу извршио свесно и намерно, следећи своје убеђење и преузимајући на себе сву одговорност за учињено”. Сходно то-

ме, грађанин не сме да буде „објект власти и проста психо-физичка индивидуа, већ духовно биће, такво, за кога је аутономија (самосталност одлучивања и деловања, З. Ч.) потребна као ваздух”. „Бити грађанином у истинском смислу те речи значи водити аутономни духовни живот, имати аутономну правну свест и самостално изграђивати свој живот и живот своје државе”. Аутономни (слободни) духовни живот стоји у непосредној вези са осећањем духовног достојанства, као првим аксиомом здраве правне свести, јер је „истинита аутономија (слобода) доступна само оном ко се духовно самопотврдио и у себи учврстио духовно достојанство.” Стога, Иљин упозорава да „ослободити се, не значи разуздати се, већ научити се слободном прихватању права и обавеза”. У основи „спољњег самоопредељења човека мора да се налази духовна зрелост. Зато роб уистину може бити ослобођен изнутра, а не споља.” Следствено, „духовна аутономија је услов здраве правне свести и само таква правна свест је способна да носи терет спољне слободе”. С тим у вези, Иљин указује, како „слобода штампе није право на ширење лажи и клевета; слобода окупљања није право уништавања; слобода својине није право на злоупотребу права”. Без изградње унутрашње, односно духовне аутономије (слободе) код грађана, спољашња, односно правна аутономија (слобода) постаје у пракси предмет злоупотреба.

Иљин упозорава како „државна власт треба да васпитава народ да води самосталан живот... јер изградити државу значи створити у народу способност за духовну аутономију”. Да би одговорила том задатку државна власт мора да „овлада самосталном правном свешћу”, која је „духовно компетентна да ствара право и поредак”. (12)

Трећи аксиом здраве правне свести, по Иљину је узајмно духовно поштовање људи, јер „правни односи почивају на узајмно духовном признању људи”. Ступајући у правне односе субјекти признају своје духовно достојанство и духовно достојанство другог субјекта, као и обострану аутономију да изјавама воља стварају право. При том је први аксиом – осећање сопственог духовног достојанства, органски повезан са трећим аксиомом здраве правне свести – узајмним духовним поштовањем људи. Јер, „да би човека поштовали, он најпре треба да поштује сам себе”, „ко не уме да поштује себе, неће умети ни да поштује друге”. Пошто се узајмно поштовање заснива на узајмном поверењу грађана, „онај који очекује поверење од другог, мора сам да верује себи”. „Онај који не верује ни својој одлуци, ни својим речима, тај почиње да изазива неповерење код других, а пошто о другима суди полазећи од себе, почиње да губи поверење у друге”. „Без узајмног поверења”, даље објашњава Иљин, „није могућа морална веза међу људима, а правни односи неминовно се дегенеришу, па се свака лаж и кривица, свака обмана и сплетка, свако вероломство и издаја показују као апсолутно штетни и чак погибелни у животу људи”. Лаж, закључује Иљин, „уништава јединство људи, њихову комуникацију, њихову солидарност и њихову организацију”.

Здрава правна свест подразумева постојање у једној држави не само међусобног поштовања и поверења између грађана, већ и поштовање и поверење државне власти према сваком грађанину, у коме држава треба да види „аутономни духовни центар - правно способног субјекта”. Узајмно поштовање народа и власти чини, по Иљину, „неопходну основу државног живота”. „Поверење у власт јесте духовна снага која

власт претвара у стварни орган народа и у исто време даје народу стварно вољно јединство. Нормално је да власт види у својим грађанима достојне и пожељне сараднике у послу државне изградње; она треба да верује њиховој вољи и њиховом признању; она треба да рачуна на њихову подршку”. (13)

„УНУТРАШЊИ ДИЈАЛОГ” НА ТАСУ ИЉИНОВИХ АКСИОМА

Кроз „унутрашњи дијалог” о Косову и Метохији Срби треба да прихвате да је противправна сецесионистичка државолика „реалност”, извојевана у терористичкој побуни и НАТО агресији, стварнија и јача од њиховог права на одбрану уставног поретка и територијалне целовитости државе. Кроз „унутрашњи дијалог” Срби треба да прихвате да је сепаратистичка акција етничког чишћења насилно отцепљене територије Србије јача од њиховог права на живот, слободу, имовину и државу. Кроз „унутрашњи дијалог” Срби треба да се помире са тим да је правда селективна и недостижна, а да су безакоње и сила „старији” од права.

Ако је, према Иљину, први аксиом здраве правне свести осећање духовног самопоштовања од стране свих грађана појединачно и народа као целине, онда је јасно да „унутрашњи дијалог” о КиМ, замишљен као помирење једног народа са обесправљеношћу, насиљем и понижењем, бесповратно уништава код Срба сваки осећај самопоштовања сопственог духовног достојанства. После таквог „дијалога” достојанство сваког грађанина Србије, а нарочито оних који оличавају државу – полицајаца, официра, тужилаца, судија, чиновника, остаје без унутра-

шње заштите правне свести, и препуштен је голој спољној заштити апарата принуде. Које то право може ефикасно да заштити апарат принуде државе која се добровољно одрекла заштите своје територије? Јер, ако је у једном моменту воља албанских сепаратиста била - све, а воља државних органа Србије - Народне скупштине, Уставног суда, полиције, војске, правосуђа – ништа, зашто би после тога воља тих истих државних органа поново добила превласт у односу на вољу било ког преступника? И зашто би држава која је капитулирала пред сепаратистима, била јача од мафије? Ако је аболиран велеиздајник, ко гарантује да неће бити аболиран убица и силеџија? Онај ко политичким ђајкама о страним инвестицијама и „европској будућности” купује невиност за велеиздају, шаље јасну поруку да је тужилачко-судска правда у Србији на продају и кад су у питању друга кривична дела. Једно је сигурно, држава која убеди грађане да не треба да бране Устав, добиће, према Иљиновом закључку, појединце незаинтересоване за нарушавање било чијег достојанства, а самим тим и било ког права.

Кроз „унутрашњи дијалог” Срби не само да треба да се сагласе са „реалношћу” коју су против њихове воље насиљем други створили, већ су им други, по речима Вучића, одредили и рок у коме треба то да ураде. Дакле, од Срба се очекује да у унапред одређеном року својим потписом конституционализују туђу одлуку о ампутацији Косова и Метохије из уставно-правног поретка Србије.

Овакав понижавајуће несамосталан исход „унутрашњег дијалога” у потпуности је супротан другом Иљиновом аксиому здраве правне свести – закону аутономије. Грађани који би ћутке пристали да се туђа одлука о легализацији сепаратистичке побуњеничке творевине прогласи за Србијин уставно-правни акт, показали

би не само одсуство било каквог личног и националног самопоштовања, већ и одсуство способности за самостално одлучивање и управљање (аутономија). Грађани који пристану да им туђин наметне конституционални оквир, омеђујући територију њихове државе, престају да буду субјекати здраве правне свести и аутоматски се претварају у несамосталне објекте власти. То је сигуран доказ да би у Србији после таквог „унтрашњег дијалога“ лако био извршен обрачун са последњим остацима демократског поретка.

Ако, према Иљину, здрава правна свест почива на узајамном поверењу грађана и државне власти, онда би „унутрашњи дијалог“, који би део грађана Републике Србије изручио непријатељској противправној творевини тзв. републици Косова, посејао трајно семе неповрења и унутрашњег раздора између грађана и државних власти. Без елементарног поверења у државу и овако бедна правна свест деградирала би на ниво из времена непосредно после ослобођења од Турака, када је тражећи заштиту већина Срба одлучивала да се „заклоне пре за грм но за државу“. (14)

ШТА НАМ ЈЕ ПОТРЕБНИЈЕ: СТРАНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ ИЛИ ВЛАДАВИНА ПРАВА

Мексико, који је члан Северноамеричког споразума о слободној трговини (НАФТА), не недостају стране инвестиције. Бугарска је чланица ЕУ и не недостају јој стране инвестиције. И поред инвестиција, Мексиканци и Бугари напуштају своје државе одлазећи у САД и Канаду или државе старе Европе. Зашто? Шта је то што не постоји у Мексику и Бугарској, а постоји у државама

у које они одлазе. Одговор је једноставан – владавина права и све оно што она подразумева.

Данас Србију масовно напуштају високообразовани кадрови и то углавни из једног разлога - осећаја бесперспективности. При том, Србију напуштају, примера ради, лекари са специјализацијама, који су запослени, а неки од њих имају и решено стамбено питању. У чему се онда састоји њихов осећај бесперспективности? У томе што су живели у земљи у којој „закон није исти за све, било да штити или кажњава”. Стране инвестиције неће спречити средњу класу да напусти Србију, уколико у њој не буде успостављена истинска владавина права.

Као што показује историја колонијализма и садашњег неоколонијализма, метропола економски инвестира у колоније вођена сопственим економским интересом. Метрополе су, ради обезбеђења трајне културне доминације и акултурације, у колонијама пресађивале поједине своје законе. Међутим, метропола се никада није трудила да у колонијама изградити функционалан и правичан правни поредак, онакав какав постоји код ње.

Иљин нас учи да само слободни грађани са личним и националним самопоштовањем могу да изграде слободну државу у којој ће право бити изнад воље појединца. Да ли тај испит из државности данашњи Срби могу да положи показатељи дани последње одбране Устава и Државе од велеиздаје под фирмом „унутрашњег дијалога” о Косову и Метохији. Србија у којој су држава и право на продају (Устав за тзв. европску будућност) не заслужује ништа боље од колонијалне управе странаца.

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА У ОБЛАСТИ ПРАВА: ПУТ КА КОЛОНИЈАЛНОМ СТАТУСУ СРБИЈЕ

Освајање унутрашње, духовне слободе најважнији је предуслов за стицање спољне, политичке слободе. Јер је у условима унутрашње поробљености, спољна борба осуђена је на сигурни неуспех. С тога, Срби и Руси немају данас значајнији задатак од културне еманципације свог народносног бића од доминације западног цивилизацијског модела. При томе се чини да је с обзиром на значај државе, еманципација сопствене правне културе и правне свести најважнија. Да би ова борба била успешна неопходно је демистификовати кључне појмове идеологије новог светског поретка или прецизније, разоткрити испод испод пропагандне љуштуре прави садржај ових појмова.

Глобализација је, како примећује аутор ове одреднице у једној британској енциклопедији друштвених наука, „један од најчешће коришћених и најмање дефинисаних појмова у речнику савремене друштвене науке”. Оваква појмовна безобличност својствена је већини политичких појмова који састављају идеологију привидно дезидеологизованог савременог постиндустријског друштва. Прецизније, појмовна безобличност је тактичко средство којим се скривају праве политичке намере глобалистичке псеудоелите и истовремено се истрајава на шизофренизацији грађана. Само споља гледано глобализација се може свести на интернационализацију или детериторијализацију; суштински ради се о наставку процеса вестернизације источних цивилизација у форми колонизације као битијном, иманентном виду егзистенције држава западног цивилизацијског типа. Из реченог произилази да су глобализација

и колонизација само два на први поглед супростављена спољна лица или тачније маске вишевековног процеса вестернизације.

Наиме, **глобализација** и **колонизација** проистичу из истог духовног корена, идеологије супериорности западне цивилизације. На то јасно указује и савремени терминолошки синоним за колонизацију – еуфемизам „акултурација”. Њиме се означава прелазак примитивних друштава у цивилизацију *ad culturam*, што је суштина процеса пресађивања једне omnipotentне културе, на пример правне, на другу. При том се колонизаторски карактер процеса вестернизације, већ вековма уназад, прецизније од момента узурпаторског крунисања Карла Великог за цара, скрива иза тобожње универзалности или, савремено речено, глобалности западних вредности. Универзалност постоји у вредносном, нормативном домену, али не и у примени норми, што зависи од конкретних интереса колонизатора. Овакви двојни стандарди најбоље потврђује колонизаторски карактер глобализације. **Демократизација** има својство идеолошке легитимизације процеса западне колонизације. С тога, ако глобализацију, акултурацију и демократизацију посматрамо из историјске перспективе онда су њихове претече, идејни и практични завичаји, с обзиром на дуализам средњовековног Запада папски и царски универзализам, прозелитизам и колонијализам, римокатолицизам и природноправна философија. Реч је о новим видовима живота исте цивилизације.

Када се процеси глобализације у праву посматрају из овакве појмовне и историјске перспективе онда савремена хармонизација националних права са наднационалним правним поретцима, какав је примера ради, поредак ЕУ или поредак Бретонвудских финансијских

институција и Светске трговинске организације, представља наставак западне средњовековне римокатоличке тенденције да се створи *ius commune*. Само се из угла хиљадугодишње тежње да се учини неприкосновеним, до сакрализације, римско право (уз истовремено фалсификовање порекла и имена), може разумети садашња глорификација процеса хармонизације националних права. Као што је сакрализација римског права служила заправо сакрализацији власти римског епископа - папе, тако и савремена сакрализација хармонизације права, којом се тобоже обезбеђује ефикаснија и уједначенија заштита права појединаца и омогућује њихова сигурнија економска и свака друга комуникација, само служи сакрализацији власти глобалистичке псеудоелите. Као што су у средњовековним западним државама носиоци универзализма у праву биле заједнице учених правника, које су формирале заједничко правничко мишљење (*communis opinio*), тако су и данас главни носиоци процеса глобализације права уске интересне и стога лако контролисане и усмераване заједнице правника. Ексклузивност знања универзалног права обезбеђивала је у прошлост, али и данас ексклузивност друштвеног положаја и близину сигурним изворима финансирања. Отуда су у савременој правничкој заједници ретки они који су као Карл фон Савињи спремни да тврде да је право „огледало једног народа, његових колективних нарави и духа”. Насупрт томе, већина савремених правника је спремна да за добре апанаже следи „веберовско” схватање да право није дело конкретног друштва, већ образованих правника, што га чини претежније универзалним, него националним феноменом.

Отуда главна, суштинска мета процеса глобализације права јесте аутохтона правна култура једног на-

рода, без које нема правне свести, а без ове дуговечне државе. Међутим, на првој, видљивој линији удара се налази државни суверенитет, јер у процесу хармонизације права држава најпре губи уставотворство, као кључни атрибут унутрашње суверености. Хармонизација права подрива начело правне сигурности, јер су домаћи судови и управни органи дужни да правилно примењују постојеће домаће право, као што проистиче из ССП Србије са ЕУ. Правилно примењивање значи да се домаће право тумачи у складу са правним тековинама ЕУ. Из тога следи да хармонизација права подрива начело поделе власти, јер судови и управни органи постају творци права, односно општих правних норми. При том се угрожавање државног суверенитета и супрематије домаћег права лицемерно скрива иза поделе наднационалног права ЕУ на тзв. меко (нпр. препоруке) и чврсто (нпр. директиве) право, што је из угла њихове обавезности лажна класификација. Жртва процеса глобализације права је и сама демократија, иако се, као што смо рекли, овај процес одвија под легитимацијом демократизације друштава са наводном аутократском традицијом. Измештањем законодавне функције са националних представничких органа на органе наднационалне заједнице или на међународне банкократске установе поништава се народна сувереност. Тиме се потврђује да је демократија као облик владавине несвојствен наднационалним државоликим формацијама.

Ипак, право је одувек било не само национални, већ и светски друштвени феномен. Зато је рецепција од најстаријих времена пратила радњу правотворства. За разлику од вишевековне традиције рецепције западног права, која је одувек, мање или више, имала идејне и практичне одлике колонизације и културне вестерни-

зације других цивилизација, рецепција права у византијском цивилизацијском кругу се одвијала на сасвим другачији начин. Уместо правне акултурације која се спроводи „одозго”, што је својствено Западу, рецепција права у византијском комонвелту се одвијала „одоздо”. Христијанизацијом појединих народа, која се у највећем периоду одвијала у оквиру аутокефалних народносних цркава, стварало се духовно јединомислије, као вредносна основа за изградњу заједничке правне баштине, садржане, пре свега, у номоканонима. Поступност у преузимању и метод састављања домаћих редакција византијских номоканона код Срба и Руса, потврђује тезу да се није радило о процесима насилне, апсолутне рецепције са одликама акултурације. То је посебно очигледно у законописном раду Св. Саве, који је из текста Законоправила елиминисао најауторитативније коментаторе ондашње византијске правничке заједнице због њихових цезаропапистичких и источно папистичких правних тумачења. Језички национализам Св. Саве, исказан код превођења појединих правних института из византијских закона, а на коме је формиран средњовековни српско-словенски језик, потврђује да је могућа и таква хармонизација права која не осиромашује, већ обогаћује једну правну традицију. Одбијање кнеза Владимира и краља Милутина да преузму из престижног византијског правног система смртну казну, уместо древне словенске новчане глобе, вире односно вражде, показује да се у византијском комонвелту истовремено одвијао процес поступне рецепције и усавршавања домаћег права, као и процес чувања аутохтоне правне културе народа.

Искуство византијског цивилизацијског круга када је у питању рецепција права, може бити од великог

значаја у методолошком смислу за евроазијске интеграције и цивилизацију руског света у настајању. Мада нам се често због вишевековног наметања западне цивилизацијске супериорности, која нам се хипнотичким методама представља као рајски вечно млада, византијски државноправни експеримет чини давно превазиђеним.

Срби, Руси и други православни народи византијског цивилизацијског круга немају избора: или ће, ослобађајући се од западног духовног ропства, изградити сопствени, аутентични поглед на државу, право и друштво, једном речју своје социјално учење или ће бити сужњи западне цивилизације. Клицу су посејали руски религиозни философи, правници и историчари друге половине 19. века. Њихово дело је прекинула несрећна револуција. Наш је задатак да ово дело наставио и довршимо.

НЕОПХОДНОСТ ПРАВНОГ ПАТРИОТИЗМА

Ако желимо истинску обнову, морамо се угледати на свете претке, који су са уверењем да „правда држи земљу и градове”, знали да од успостављање владавине закона нема пречег, ни важнијег државног посла. Не смемо никад заборавити да смо наследници византијске правне културе, баштиници Савиног Законоправила и Душановог законика и високе правне свести изражене у заветним речима „немој, сине, говорити криво, ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинога”. Ми смо обавезни да потомцима оставимо неподељену и на добрим законима устројену Отаџбину, у којој ће снага закона бити од јача силе и самовоље сваког појединца. Треба да будемо свесни да је и после два века нашој Отаџбини данас насушно потребна истина садр-

жана у поуци изреченој на почетку нововековне обнове српске државности, да је „закон вилајету то што је једном човеку храна, пиће, ваздух, одело и кућа, како човек, кад хране, пића и проче нестане, умрети мора, тако и вилајет без закона мора да пропадне, да опет у ропство дође”. Ипак, чињеница је да је добар закон без високе правне свести мртво слово, па зато морамо бити одлучни да поведемо дугу борбу за обнову узорите правне свести у нашој Отаџбини.

Правни патриотизам је неопходан:

1. Зато што свако истинско саможртвено служење Отаџбини мора започети борбом за законитост и правну једнакост, зато што само држава у којој закон господари над вољом појединца може бити Отаџбина свих њених грађана;
2. Зато што једино појединац стварно заштићен у својим правима може бити веран својој Отаџбини;
3. Зато што се љубав према Отаџбини прворазредно испољава кроз добровољно потчињавање свих грађана њеним законима;
4. Зато што од делотворне примене закона зависи снага ауторитета власти наше Отаџбине, како пред својим грађанима, тако и пред странцима;
5. Зато што је патриотска борба за правно уређену Отаџбину животни интерес свих који Србију доживљавају као своју државу, били они Срби или припадници националних мањина;
6. Зато што је борба за правну једнакост најбоља школа националне солидарности, правичности и пожртвованости;
7. Зато што се владавином закона Отаџбина чува од политичког авантуризма и револуционарних потреса;

8. Зато што се патриотизам лишен правне свести претвара у демагогију, демагогија води у тиранију, а тиранија у друштвене немире, инострану интервенцију и сигурну смрт Отаџбине;
9. Зато што нас историја горко учи да патриотизам који жртвује законитост и правну једнакост чини да Отаџбина некоме буде мајка, а другом маћеха.
10. Зато што нећемо да се бавимо тобожњом геополитиком одвојеном од праведне државе; јер, патриота мора бити осетљив и на социјалну правду. Не можеш, у име „патриотске геополитике”, пљачкати народ и продавати отаџбинске ресурсе туђину.

Борба за правну једнакост мора бити патриотска:

1. Зато што су само грађани Србије власни да лично или преко слободно и непосредно изабраних представника у представничком телу државе Србије, правно уређују своју Отаџбину, сагласно својим вредностима, интересима и потребама;
2. Зато што ни једна правна норма донета од власти коју непосредно нису изабрали грађани Србије не може никада у нашој Отаџбини да буде правно обавезујућа;
3. Зато што домаћи правни поредак мора да има супрематију над нормама међународног права, а ратификовани међународни споразуми морају да буду у сагласности са Уставом Србије.

Ако овако схватимо правни патриотизам, онда смо дужни да прогласимо:

1. Противправним и ништавим све домаће нормативне акте и међународне споразуме који нису у складу са уставноправним поретком Републике Србије, као

и оне који државу Србију доводе у политичку, војну и економску зависност. Прва слободно изабрана власт ће на уставом и законом прописани начин поништити све такве акте, а против одговорних лица биће покренути кривични поступци, као и поступци за накнаду штете;

2. Владавине права нема без успостављања јединственог уставноправног поретка на целој територији Републике Србије. Зато је очување територијалне целовитости и ефективно успостављање суверенитета на целом подручју државе Србије, а посебно на окупираној територији Косова и Метохије, предуслов за делотворну заштиту појединачних личних и политичких права свих грађана Србије. Слаба држава, урушеног правног поретка и лишена суверености, не може бити гарант заштите и остварења субјективних права свих њених грађана.
3. Заштита уставности и законитости и стриктна примена норми важећег Устава Републике Србије је витални национални политички интерес;
4. Истовремено свесни да важећи Устав Србије од 2006. године, као компромисна и противречна творевина политички неслободне конституитивне нације, не представља добар темељ за јачање и изградњу правног поретка наше Отаџбине;
5. Пошто само политички слободан народ може суверено да врши уставотворну власт, важећи Устав Републике Србије, и поред свих слабости, не може да се мења, у целини или делимично, све док траје евроатлантска окупација Косова и Метохије као неотуђивог дела државе Србије.

Шта треба да буде основа правног поретка будуће Србије? Пре свега, Република Србија треба да се уставом народносно дефинише искључиво као држава српског народа;

– Српски језик и ћирилично писмо су у службеној употреби у Републици Србији и други језици и писма се не могу користити пред државним органима и органима и установама које врше јавно овлашћење;

– Пред уставом и законом су равноправни грађани као носиоци суверености, без обзира на њихову националну припадност;

– У правима не могу да буду равноправне националне мањине као колективитети са већинским државотворним српским народом;

– У погледу очувања језика, културе и националног идентитета несрпске етничке заједнице уживају посебну заштиту државе;

– Органи власти, било државни или самоуправни, треба да буду конституисани на основу демократског принципа један грађанин – један глас;

– Принцип позитивне дискриминације у корист било које мањинске групе мора бити укинут, јер органима власти одузима ауторитет демократског легитимитета;

– Република Србија треба да буде организована као унитарна децентрализована држава са јединственим правним поретком;

– Свака федерализација под видом економске или политичке регионализације мора да буде уставом забрањена, јер угрожава сам опстанак државе Србије, а услед свог етатистичког карактера није на корист грађанима;

– Уставни поредак државе Србије треба да одликује вишестепена локална самоуправа са великим бројем јединица, асиметричних надлежности ускла-

ђених са локалним приходима и планом привредног развоја државе;

– Представничко тело државе коју је створио народ слободарских и егалитарних традиција мора да буде организовано по принципу један грађанин – један глас. Увођењем дводомног представничког тела ослабио би се утицај грађана као носилаца суверености у вршењу власти што је одувек био интерес непријатеља Србијине независности. Увођење дводомног представничког тела одговара политици регионализације и територијалног распарчавања наше Отаџбине;

– Да би представничко тело изражавало веродостојну политичку вољу бирача као носилаца суверености, потребно је обезбедити правне механизме који ће омогућити истински слободне изборе;

– Народна скупштина треба да представља жижу политичког живота наше Отаџбине. Стога се мора реafirмисати контролна функција коју Народна скупштина има у односу на Владу;

– Поред једнодомног представничког тела, непосредно од народа изабрани председник државе, значајних надлежности у свим гранама власти, представља друго снажно уставноправно јемство очувања изворне политичке воље бирача, стабилности правног поретка и државне независности. Са slabим председником државе изабраним од стране Народне скупштине, политичке партије би постале неограничени господари политичког и правног живота наше Отаџбине;

– Независна регулаторна тела и агенције треба да буду укинуте, јер формирају скуп паралелних систем власти који дерогира демократски заснован систем власти (народна скупштина и влада) проистекао из политичке воље бирача;

– Независног судства нема без судијске сталности и пристојне материјалне обезбеђености. Судска власт је првобитна и најважнија функција државе, од чијег ваљаног вршења зависи њен целокупни ауторитет, стабилност и опстанак. Зато правосуђе треба да буде предмет посебног старања;

– Мрежа судова у држави Србији треба да омогући да сваком грађанину правда буде доступна. При том посебно мора да се води рачуна да се судови образују у привредно и демографски запустелим областима, као и у местима која се налазе уз државну границу наше Отаџбине;

– Пре него што се изврши поступна морална и стручна обнове правосуђа погубно је увођење апсолутизоване и неуравнотежене поделе власти и потпуно препуштање судске власти у руке независних струковних тела. Моралне и стручне обнове правосуђа нема без исте такве обнове правних факултета;

– Нужна је хитна и свеобухватна реформа процесног законодавства која мора да уважи најважније потребе наше Отаџбине. Нема делотворне заштите права грађана уколико се не обезбеде процесни инструменти за стриктну реализацију стандарда брзог суђења. У циљу ефективне заштите државног поретка наше Отаџбине неопходно је да се кривични судски поступак у потпуности уреди на истражном начелу са активном улогом суда у свим фазама поступка. Институт споразума о признању кривице треба укинути, јер је израз слабе државе која невољно гони починиоце кривичних дела. Начело утврђивање материјалне истине у кривичном поступку је у најдубљем интересу наше Отаџбине и у складу је са хришћанском етиком српског народа. За озбиљну и успешну борбу против корупције као највеће пошасте која квари правни живот наше Отаџбине и директно угрожава њену независност морају се обезбедити делотворни про-

цесни инструменти у рукама судије пре изрицања правоснажне пресуде. За разлику од кривичног судског поступка, интерес грађана и државе налаже да се парнични поступак у потпуности устроји на оптужном начелу, које ће суду дати пасивну улогу у поступку;

– У кривичноправној области наша Отаџбина је остала без заштите, јер је важећи Кривични законик декриминализовао и таква класична кривична дела против државе каква је издаја, сводећи групу кривичних дела против државе на минималан број деликата. Обимна и пооштрена кривичноправна заштита нужна је за државу чији је део територије окупиран;

– У народу у коме је наслеђена имовина била светиња, право приватне својине мора бити делотворно правно заштићено од сваког вида узурпације. У циљу спречавања имовинске пропасти породица мора се установити законски имовински минимум који се не може положити као хипотекарно јемство и који се изузима од извршења;

– Сви облици својине треба да буду равноправни и да уживају једнаку правну заштиту. Ни у једној делатности се не може дискриминисати државна својина;

– Стечена права из радног односа не могу ретроактивно да се мењају, или укидају;

– Брак и породица ће уживати посебну правну заштиту, а при њиховом регулисању законодавац ће поћи од традиционалних вредности својствених српском народу. Биће онемогућене све радње којима се нападају традиционалне породичне и брачне вредности.

Наравно, у Вучићевој Србији није и не може бити тако. Он се одриче Косова и Метохије, руши традиционални поредак, насрће на породичне вредности, а све са маском обновитеља и препородитеља. Његово штеточинство ће се тек видети.

ВУЧИЋ И ЊЕГОВИ „ПАТРИОТИ”

Међутим, постоји једна важна ствар која спречава да се све види јасније но икад. Око Вучића се налазе људи који себе сматрају патриотима. Они знају да је Вучић издајник, али се праве да то нису приметили, и да њихов вођа глуми западњака, а у ствари је „наш”.

То самоубеђивање је јадно. Од Бриселских споразума до данас све је било и остало читко и видљиво. Академик Коста Чавошки је о томе одавно писао: „Ако Вучићу и већем делу наше обмануте и лаковерне јавности још није јасно шта све Европска унија од Србије тражи, ваља навести њене следеће захтеве: ’свеобухватну нормализацију односа између Србије и Косова у облику правно обавезујућег споразума’, који се једино може закључити између суверених и независних држава; усклађеност Статута Заједнице српских општина са приштинским законима; међународни позивни број за Космет; изградњу зиданих објеката на граничним прелазима према Космету; прихватање косовских пасоша на границама Србије (*Полијтика* од 10. децембра 2014); присиљавање Срба на северу Косова да признају интегритет самозване косметске државе (*Полијтика* од 11. децембра 2014).”

Нема, дакле, никакве сумње да је самозвани Космет не само за Европску унију него и за саму Србију независна и суверена држава с правим граничним прелазима, с посебним међународним позивним бројем и с којом треба закључивати правно обавезујуће међународне уговоре. Зато Европска унија и упозорава Србију да примењује све досад постигнуте споразуме у доброј вери, „како би и Србија и Косово напредовали на европском путу” (*Полијтика* од 17. децембра 2014). То се, на-

равно, ни на који други начин не може разумети него као тврдња да ће самозвани Космет и Србија, независно један од другог, ући у Европску унију ако до тог уласка, у будућности до које допире наш поглед, икада дође. Сви наши главари, укључујући и њихове поклицаре и потркуше, то добро знају, али још немају храбрости да то саопште нашем наивном и лаковерном народу.”(15)

Али, сада су стекли храброст. Врховни Кловн нас убеђује да на Косову и Метохији немамо ништа, чак ни метар земље.

ШТА ИМАМО НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ? СЕБЕ, НАРАВНО!

Недавно је Александар Ђикић, Србин са Косова и Метохије, јасно посведочио да човек може да изгуби кућу и стан, али тиме не губи Косово и Метохију. Изгубити Косово и Метохију значи изгубити државни разлог. Држава није сточна пијаца, ни трампа сличица фудбалера. Држава попут Србије, са миленијумским трајањем, не може да остане без темеља, ма колико он био нападан. Чим нема темеља, кућа се руши. Јер, одузимање Косова и Метохије значи остајање без Републике Српске, Рашке, Војводине, па је брзо решење за Косово само синоним за издају, после које постајемо историјски пајаци. Плашење Србије ратом је само прича за таблоиде, јер Шиптари са НАТО-ом држе територију од Ђенерал Јанковића до Панчићевог врха, па им не пада на памет да ратују кад су већ све постигли. „Рат” је могућ само као фингирана акција чији је циљ да се покаже да ми, авај, не можемо да бранимо свету српску земљу, него треба да је предамо, заувек, Империји и Шиптарима.

Што се тиче Вучићеве тврдње да на Косову „немамо ништа”, она је погодила сваког Србина Косовца: јер, то би значило да тамо немамо „ни куће, ни земљу, ни фирме, ни Дечане, ни гробља, ни жртве, ни људе... Ништа!?” Е то је било поражавајуће. Људе је погодило да председник све то не види. Ни њих, ни њихове жртве, ни гробља, ни Дечане, ни фирме, ни земљу, ни куће. Ништа. А правдање свега тога будућношћу наше деце је лицемерје које није новијег датума. Било је тога и у доба деведесетих, и у доба „жутих” па и сада.”(16) Ђикић је указао и на лаж о референдуму: „Референдум може да се распише само у случају промене Устава, у домену преамбуле Устава. Многи заборављају да преамбула Устава не говори само о КиМ као делу наше државе него и о обавезама наших представника да то бране „у свим домаћим и међународним односима”. Да ли они то раде? Да ли се држе Устава? Референдум о томе да ли је наше заиста наше или није иде у прилог томе да постанемо пајаци историје. Глупи Августини, такорећи. Али будимо реални, данас у Београду власт може све. У постојећим односима у друштву, под међународним притисцима (Немачке, пре свега), са медијском сценом, може да побије и закон гравитације, али ће јабука ипак пасти.”(16) Он је јасно рекао и да је прича о Заједници српских општина обична петљавина да би се Косово признало као држава: „ЗСО је фикција, којом се већ пет година замајавају Србија и међународна заједница (источна пре свега, јер је западној све јасно). Узгред, она се по Бриселском споразуму не зове тако, него Заједница општина са српском већином, што је фундаментално другачије од ЗСО. ЗСО је у бриселском процесу имала улогу клина из чувене приче „Клин-чорба”: Убаците клин у воду, затим додате брашно, уље, месо, поврће,

со, бибер... па кад се чорба скува, извадите клин и баците га у смеће, а остане вам богата чорба. Е тако вам је и овде: убацили сте ЗСО у ништа и „победили” са 5:0. Онда сте дали: цивилну заштиту, полицију, судство, међународни позивни број и тако даље, па ћете сада још и потписати неки споразум о месту Косова у УН, посвађаћете се с пријатељима, па ћете на крају извадити ЗСО као онај клин из приче и бацити у смеће, а Косово ће бити чланица УН. ЗСО ће бити формирана, о томе говорим већ пет година, али сумњам да ће нам бити на корист, јер ће пре свега бити организациона јединица у уставном систему Косова”. (16) Сматрајући да опозиција нема снаге да заустави Вучића у издајничком походу, Ђикић мисли да би Црква могла да окупи народ и поведе га под стегом Завета. Без обзира на слабости којих, у земаљској Светосавској Цркви, није мало.

Важно је, каже он, да „међународно право не признаје насиље. Оно подлеже сили, али не признаје насиље. Тако да држава не може ни вертикално ни хоризонтално да се сече и дели којекоме.” (16)

ПУТ ЗАВЕТА ИЛИ ПУТ ПАЈАЦА

Вучић је, свакако, одабран да као Врховни Кловн цео народ поведе путем пајациа без историје, путем Глупог Августа. Како би Мило Ломпар рекао у „Похвали несавремености”, он није „ориђинал”, самосвојни чудак наших приморских градова, коме се подсмехну, али га, на свој начин, и поштују. Он је кловн, а кловн је увек у дослуху са ритмовима епохе и траговима новца који ту епоху чине „купопродајном”. У кловновском времену зато све и бива прљано подсмехом и изругивањем,

да би се „доказало” како ништа није вредно живота и жртве, и како је све на продају, и како су сви на продају. Као што каже руски свештеник Александар Горбунов, исмевање и изругивање је особина апокалиптичног доба: **„Подсмевање истини је црта последњих времена.** Како је говорио западни религиозни философ Кјеркегор (1813-1855): “Када би Христос дошао у наше време Њега не би предали смрти, већ би Га једноставно исмејали”. Било је време када су мученици умирали, сведочећи јавно о правди Божијој. Данашња пак идеологија понизила је и исмејала човека да би уништила истину. Тако су у совјетско време покушавали да убију смехом религију, објављујући хумористичке часописе *Безбожник* и *Антирелигиозник*. Хитлер је говорио: “Више волим да од неких не правим мученике. Довољно ми је да их прикажем као најобичније злочинце. Ја скидам с њих маску пристојности и, ако је то недовољно, показујем их пред свима како су смешни и ништавни”. Иза ових изјава не можемо а да не чујемо глас Ничеа, омиљеног Хитлеровог писца који се у свом Антихристу овако обраћа “богословима”, то јест, “онима који верују у Христа”: “Зар ви мислите да ћемо вам дати да постанете мученици за вашу лаж?” (Овде говори сам ђаво, замењујући истину лажју, а мученике злочинцима). **Блажени прогнани правде ради** - теши нас Господ - **Блажени сте кад вас узасрамоте и успрошне и рекну на вас свакојаке рђаве речи, лажући, мене ради.** Православни психијатар Н. Гурјев дејство смеха у односу на оно поводом чега он настаје, пореди с дејством преврнутог двогледа којим се посматрају предмети: они се удаљавају и смањују се. Све на шта је усмерен смех постаје мање значајно и однос према њему постаје лакши. Смех једнако умањује и добро, и зло. Ако се подсмехнемо нечему добром, оно као да престаје да буде добро и трудити се око његовог стицања нема ви-

ше великог смисла. Ако је смех окренут према злу и оно постаје мало, невино, делује да није нимало страшно, да не вреди не само да се човек против њега бори, него чак да се од њега уклони или једноставно да га се чува.”(17)

Зато је, понављамо, Вучић доведен на власт. Косовски завет се не може издати без непрестаног „ријалити” ругања свему светом и честитом.

Па ипак, Косовски завет је, као и Христос са „Лазом, честитим кољеном” и Милошем, оним који, „страшном мишљу прсих надутијех”, корача „кроз дивјачне тмуше азијатске”, нешто што се не да и не може исмејати. Зато ће се сви Срби, док им је света и века, крепити Косовски заветом и Христом, Који је Истина тог Завета. Од издаје никад није било ничег осим проклетства и несреће. Својевремено је Милован Данојлић упозорио: ”Са пет милиона долара могу се решити сви земаљски проблеми, али и створити неки који су, у смрти и у вечности, нерешиви. Једна од тајни нашег језика је и клетва пала на Вука, Вукашина и Вујицу”. (18)

Знајући то, и Александар Вучић има времена да се врати Богу и себи, да га не би, како рече Владика Николај, „покрила језива тама туђинска са лепим именом и шареном одећом”, и да опет буде на стази светих предака на којој су једино могући и потомци.

Што се нас осталих тиче, знамо да је ова стаза једина која води у Небеску Србију, темељ и кров Србије земаљске.

Молитвама Светог кнеза Лазара и свих витезова косовских, Господе Исусе Христе, Боже наш, помилуј нас. Амин.

УПУТНИЦЕ (Инијернеиу ѿрисијуиљено 15. Јјула 2018. године)

1. <http://www.politika.rs/scc/clanak/297380/Selakovic-Ustavni-sud-da-se-proglasi-nenadleznim-za-Briselski-sporazum>; <http://www.politika.rs/scc/clanak/313471/POLITIKA-SAZNAJE-Ustavni-sud-odbio-da-odlucuje-o-Briselskom-sporazumu>; <http://media.hereticus.org/2017/11/Hereticus-1-2-2016.pdf>
2. <http://borbazaveru.info/content/view/10768/1/>
3. <http://ozonpress.net/politika/tanaskovic-osuden-zbog-incidenta-u-skupstini-grad>
4. <http://www.pecat.co.rs/2018/03/dragana-boljevic-o-vladavini-prava-nema-cenkanja/>
5. <https://www.religija.me/osnove/Sudjenje-Isusu-pravni-aspekti.pdf>
6. <https://www.vidovdan.org/istorija/zarko-vidovic-sveti-sava-i-rimsko-pravo/?script=cir>
7. М. Павловић, Правна европеизација Србије: 1804-1914, Крагујевац, 2008, стр. 1-4.
8. М. Павловић, О правној свести код Срба, Архив за правне и друштвене науке, 1-3/1996, стр. 453.
9. Исто, стр. 446.
10. http://www.odinblago.ru/filosofiya/ilin/o_sushnosity_pravosozn/22/
11. http://www.odinblago.ru/filosofiya/ilin/o_sushnosity_pravosozn/15/
12. http://www.odinblago.ru/filosofiya/ilin/o_sushnosity_pravosozn/17/
13. http://www.odinblago.ru/filosofiya/ilin/o_sushnosity_pravosozn/19/
14. М. Павловић, Правна европеизација Србије: 1804-1914, стр. 4.
15. Коста Чавошки, Страшљиви Тома из Бајчетине, *Геолиитика* бр. 82, јануар 2015, стр. 23.

16. <https://stanjestvari.com/2018/07/13/aleksandar-b-djic-nakosovu-nikome-nije-do-rata/>
17. http://www.pravoslavniodgovor.com/Svet_oko_nas/pokusaj_razotkrivanja_Apokalipse/tesko_vama_koji_se_smejete.htm
18. Милован Данојлић: Песници, Завод за уџбенике, Београд, 2007. С. 491.

О СВЕТИМ ГРАНИЦАМА СРБИЈЕ ИЛИ НЕ ПОМИЧИ СТАРЕ МЕЂЕ КОЈЕ ПОСТАВИШЕ ОЦИ ТВОЈИ (Приче Соломонове, 22,28)

ГРАНИЦЕ НИСУ ВАЖНЕ?

Несрећника на месту Председника Србије, на први поглед само Кловна Без Смисла За Хумор, треба сагледавати мистички, као оличење безбожничке тајне безакоња, чији је коначни циљ да Србе избаци из светосавског и светолазаревског завета. Најзначајнији доказ да је у питању духовни, а не само политички, разоритељ Српства је, као што смо видели, његово настојање да Косово и Метохију преда Арбанасима и НАТО-у, под изговором мењања граница зарад „успостављања трајног мира и безбедности на Балкану”. При чему он, наравно, зна да Косово и Метохија нису за нас пука територија, него стожер идентитета. Уосталом, прича о границама увек је мистичка, без обзира на дводимензионалну политичност. И то није прича само о нашим границама, наравно. Ако је нешто важно, границе су важне, мада српски идиоти (у античком значењу те речи – они који не брину о пословима заједнице) од настанка несрећне Југославије о томе нису много мислили.

Кад су 1939. године правили Бановину Хрватску, у њу су укључили територије које никад нису биле хрватске, са све Дубровником.

Исто су то чинили и кад су, као Титове слугерање, правили авнојевске границе, за које су тврдили да су са-

мо административне, и да ћемо „ћувати братство и јединство као зјеницу ока свога”, као што им рече Дебели Мртвац Гроз. Тако је нека ништарија, мајор из Краљева, Душан Ристић, на конгресу АСНОС-а у Београду у јесен 1944. године претио оним својим сународницима који су се занимали за границе: “Морамо пречистити са свима онима који данас нама чангризају, те причају: *Не знам докле ће границе биџи, чије ће Косово биџи, нагвладаће нас Хрвати!* /.../ Свесне народне масе прегазиће све те шпекулације”. (1)

ПОСЛЕДИЦЕ НЕБРИГЕ О ГРАНИЦАМА

Касније, кад се распадала Југославија, границе шумске скупштине брозоглаваца, цртане у Јајцу 1943, постале су итекако важне. О томе је, још почетком деведесетих година прошлог века, писао блистави српски ум у дијаспори, др Марко С. Марковић: „Будимо свесни да је „српска кривица” била измишљена западном пропагандом и запечаћена за столом европске Арбитражне комисије којом је председавао Робер Бадентер. Завршни акт Хелсиншке конференције захтева преговоре међу суседима пре стварања нових држава. Али онима који су одлучивали о нашој судбини није био циљ мир него рат. Стога је Бадентер пронашао једну стару изреку римског права: “*Ut possidetis iuris*” (Дословно: „Као што имате”. Или: „По праву којим већ располажете”). А шта Изетбеговић „већ има”? Има Босну, коју је Тито, по своме ћефу, прогласио републиком и за собом оставио. Значи, сва правничка комедија Арбитражне комисије се сводила на признање тог наследства. Тиме је уједно, са сигурношћу, изазван и рат на тој територији. Теоријски,

преговори нису одбачени, али ако буду неуспешни или уколико до њих уопште не дође, границе федералних република су, по том начелу, морале бити аутоматски признате као државне. Другим речима, преговори су били обезвређени. У интересу Туђмана и Изетбеговића је било да преговоре избегну. Утолико пре, што је Баден-тер прецизирао да, после признања нових држава, Срби неће имати право да силом мењају границе. Ето како су једним правним триком Срби од опљачканих постали пљачкаши и од нападнутих унапред били жигосани као нападачи.” (2)

Због „небитних” граница протераше Србе из нове НДХ, и толико људи погиде у страшном рату за југословенско наслеђе.

САКРАЛНО ЗНАЧЕЊЕ ГРАНИЦЕ

У древности, границе су биле свештене. Познати италијански философ Ђорџо Агамбен, у свом огледу о Кафкином „Замку”, бележи, између осталог, и ово: „Земљомер је, с обзиром на своју улогу у постављању граница или међа, имао посебну важност у Риму. Како би неко постао *agrimensor* (или, према називу свог инструмента, *gromaticus*) морао је да прође веома тежак испит, без чијег је полагања бављење овом професијом могло бити кажњено смрћу. У Риму границе су имале до те мере свети карактер да је онај ко би их дрисао (*terminum exarare*) постајао *sacer* и било ко га је могао некажњено убити. Али постојали су и једноставнији разлози за важност земљомерства. Како у грађанском тако и у јавном праву могућност познавања граница територија, утврђивања и додељивања комада земљишта

(*ager*) и напослетку одлучивања у граничним споровима, условљавало је само спровођење права. Земљомера су, утолико, дакле, што је био *finitor* – онај који успоставља, познаје и одређује границе – звали и *iuris auctor*, *сїваралац њрава* и *vir perfectissimus*!.../Изворна небеска природа ове темељне *constitutio limitum* за Римљане је била неупитна. Из тог разлога Хигинова расправа „Успостављање граница” почиње овим речима: „Међу свим ритуалима и чиновима који се односе на мере, најистакнутије је успостављање граница. Оно има небеско порекло и непрекидно трајање /.../” (2,46-48)

То се види и у српској историји.

НАШИ СВЕТИ ЗЕМЉОМЕРИ

Свештено постављање граница било је на почетку српске државе какву данас знамо. Први васпоставитељ сакралних граница бејаше Свети Симеон – велики жупан Стефан Немања, о коме његов син Сава пише: „Јер нека је знано свима нама и другима, да Бог, који твори људима на боље, не хотећи људске пропасти, постави овога ваистину приблаженога господина нам и оца, овога самодржавнога господина, нареченога Стефана Немању, да царује свом српском земљом. И пошто је обновио очеву дедовину и још више утврдио Божјом помоћу и својом мудрошћу даном му од Бога, и подиже пропалу своју дедовину и придоби од поморске земље Зету са градовима, а од Рабна оба Пилота, а од грчке земље патково, све Хвосно и Подримље, Кострц, Дршковину, Ситницу, Лаб, Липљан, Глбочицу, Реке, Ушку и Поморавље, Загрлату, Левче, Белицу. То све мудрошћу и трудом својим све ово придоби што му је припадало од српске земље, а одузето му некада насиљем од своје дедовине.” (4)

Границе Немањине дедовине биле су границе српске отаџбине: јер, да парафразирамо Владiku Николаја, граница се не пружа тамо докле мач може доћи, него тамо где су земље отаца.

И први архиепископ српски беше велики *agrimensor*, о коме Жељко Познановић пише: „Свети Сава је, у складу са канонима, националну Српску цркву поделио по географским целинама. Особита пажња при томе је обраћена на крајеве који су били верски заостали или су били под утицајем римокатоличке пропаганде. Осим тога, он је обратио пажњу и на национални карактер наше Цркве. У Призрену је пре његовог доласка био епископ Грк, кога је поставио охридски архиепископ, па га је Свети Сава приморао да поднесе оставку и на његово место је поставио епископа Србина. Поред старих епископија у Расу, Призрену и Липљану, основане су још две на Приморју – Хумска, са седиштем у манастиру Пресвете Богородице на Стону, и Зетска, са седиштем у манастиру Светог Архангела Михаила на Превлаци код Котора, као и шест епископија у унутрашњости Србије (Жичка, Хвостанска, Будимљанска, Дабарска, Моравичка и Топличка). За епископе нових епархија Свети Сава је поставио своје ученике монахе – аскете Хиландарце – и предао им аутентичан препис свих црквених књига, одредивши да се преписи по епархијама могу вршити само из тих аутентичних примерака. Епархије су биле подељене на протопопијате, чија је дужност била непосредно просвећивање народа, крштавање и венчавање. На тај начин се преко јачања Цркве и сакрализовановања породице јачала и сакрализовала сама држава /.../ То је и време одржавања црквеног сабора у Жичи на коме је Свети Сава још једном утврдио основе праве вере, проклевши све јереси. Сва епископска седишта

постављена су у манастирима, местима молитве и поста и духовним тврђавама, која су тако и просторно, дакле геополитички, одређивала српску нацију”. (5,102-103)

Да је ова темељност сакралних граница била веома битна, знамо и из новије историје: на Лондонској конференцији 1913. Беч је вршио притисак на велике силе да Високи Дечани припадну Албанији. Скадар и Елбасан, српски градови (у Елбасану су почивале мошти првог нашег свеца владара, Јована Владимира), већ су доживели такву судбину. Јован Цвијић је окупљенима приказао фото-документацију о Дечанима и изложио истраживања француског византолога, Габријела Мијеа, па је план Аустроугарске да нам Албанци узму Дечане – пропао.

КОСОВСКА СВЕШТЕНА ГРАНИЦА

Косово и Метохија су срце нашег духовног земљомерја. Јасно је да су они то пре свега својим православним храмовима и олтарима. Колевка народа је ова област нарочито од 1253, кад други српски архиепископ, Свети Арсеније Сремац, средиште аутокефалне цркве премешта у Пећ, која се, у то време, налазила у дубини наше државне територије (Жича је стално могла бити на удару римокатоличких крижара, Угара). Велике светиње, попут Пећке патријаршије, Грачанице, Девича, Љевишке, Дечана, Светих Архангела биле су и остале српске тапије на Светој земљи, као и најбоље сведочење о Светородној лози Немањића, која се, по угледу на лозу Јесејеву, налази осликана, са двадесет два лика, у задужбини Стефана Дечанског, на источном зиду. Косовски бој је крвљу Лазара и његових саподвижника заувек запечатио светосавско

опредељење за истину и правду, макар и у поразу (привидном, јер је пролазан). Он је мученичком крвљу својом и својих витезова запечатио и наше свете границе. Као што је писао Димитрије Богдановић у „Књизи о Косову”: „Избор бојишта није случајан: простор испод Лаба и Ситнице, на брежуљцима испод Приштине, не само што је у тактичком погледу погодан за судар већих оружаних маса, него је у стратегијском погледу кључ свих комуникација које из Подунавља воде ка Јадрану, односно из Повардарја на север и северозапад ка Босни, преко старог Раса и Лима. Како је то формулисао Јован Цвијић: ко држи Косово, тај не влада само Србијом, него и централном балканском облашћу око Скопља. То је дакле једна од најважнијих стратегијских позиција на Балканском полуострву”. (6)

Ове су границе потврђене крвљу оних јунака из Србије и Црне Горе који су, као Срби Лазареви, пали у Првом балканском рату 1912, па нам, са оне стране гроба, кажу: „За Косово Куманово”. Оне су запечаћене и крвљу голготника што пређоше Албанију, да би се после, преко Солунског фронта, вратили и донели нам слободу 1918. године.

Како онда, тако и данас – косметске су границе свете. Зато се нашим непријатељима жури да Вучић потпише коначну предају, да бисмо заувек били избачени из Завета.

ВУЧИЋ И УСТАВА ПРОТИВ БЕЗАКОЊА

Устав Србије, чланом 8, јасно ставља до знања да је територија Републике Србије јединствена и недељива, а њена *граница нейовредива*, а чланом 97 наглашава да др-

жава мора штитити своју територијалну целовитост, на шта Александар Вучић не обраћа пажњу, кршећи и своју председничку заклетву прописану у члану 114 Устава: „Заклињем се да ћу све своје снаге посветити очувању суверености и целине територије РС, УКЉУЧУЈУЋИ И КОСОВО И МЕТОХИЈУ као њен саставни део”. Отвореним залагањем за тзв. разграничење са Албанцима, што не може бити ништа друго него најпре признање независности Косова од стране Србије, а онда и разграничење између две суседне и суверене државе, чланице УН, као и тајним преговорима о томе без одобрења Народне скупштине Републике Србије, Александар Вучић је постао уставорушитељ: јер, Устав је „устава”, брана људској самовољи, па ма ко био у питању. Без Устава, земљом влада право јачег.

Александар Вучић је, насрнувши на територијалне границе Србије у име „светле будућности”, решио да уништи и сваку другу границу која ову земљу одваја од дивљаштва предполитичког доба. Кључни покретач издајничких „Бриселских споразума”, који су Косово и Метохију извели из уставног оквира Србије и постали основа лажне државе косметских Арбанаса, није се зауставио на томе, него је наставио да руши и хара.

БЕЗГРАНИЧНО БЕЗАКОЊЕ

Професори правних факултета Србије већ су се одавно огласили указујући на Вучићево разарање уставних граница. Он је, својим најавама промена у кривичном законодавству и казненој политици, нарушио поделу власти на законодавну, извршну и судску, мешајући се у надлежност Народне скупштине (чл. 99 ст. 1 тач.

7 Устава); одбијањем оставке министра полиције - иако су министри за свој рад одговорни председнику Владе, Влади и Народној скупштини - нарушио члан 125 ст. 3 Устава; тврдњом да нека лица нису кривичноправно одговорна - иако је ово домен судске власти - нарушио чл. 143 ст. 1 Устава; давањем изјаве о развоју истражног поступка - иако је за то надлежно јавно тужилаштво - нарушио чл. 156 ст. 1 Устава.

Иако би, по чл. 111 Устава, према којој председник Србије „изражава државно јединство Републике Србије”, морао да поднесе оставку на место председника Српске напредне странке, он непрестано изражава своју страначку припадност и активно пропагира партију којој је на челу. Он на овај начин угрожава и негира уставно државно јединство сврставањем на страну само једне политичке опције и вређањем на личној основи свих који другачије мисле. За ове потребе он злоупотребљава све државничке послове, јавне и медијске наступе, почевши од конференција за медије, дипломатских сусрета, отварања фабрика страних инвеститора... Нико не може да разликује када се обраћа као Председник Србије а када као председник СНС. Он држи конференције за медије у страначким просторијама СНС, даје сагласност за носиоца изборне листе СНС на локалним изборима, саопштава резултате локалних избора уместо локалних изборних комисија, користи полицију за прогон политичких противника.

Поистоветивши себе и своју партију са државом Србијом, Александар Вучић је прекршио Устав који каже да „политичке странке не могу непосредно вршити власт, нити је потчинити себи” (Чл. 5 ст. 4). Иако Устав гарантује да у „Републици Србији нема цензуре” (чл. 50), слобода мишљења и изражавања (чл. 46) је под сталним

ударом, као и слобода научног и уметничког стваралаштва (чл. 73); медијске слободе су скоро укинуте, иако према слову Устава „свако има право да истинито, потпуно и благовремено буде обавештаван о питањима од јавног значаја и средства јавног обавештавања су дужна да то право поштују” (чл. 51); у таквим условима, најзад, и уставна одредба која каже да су „избори слободни” (чл. 52) потпуно је обесмишљена.(7)

НАЈСВЕТИЈА ЉУДСКА ДУЖНОСТ

Циљ Александра Вучића је нестанак свештених граница, не само територијалних, него и свих других. Зато он влада преко злочиначког неморала ријалити програма, преко чудовишних лажи у медијима, преко подмићивања оних који немају образа, преко разарања сваке сигурности живота, преко потапања последњих спратова светлости у Србији.

Ипак, овај народ зна, као што то зна (мада покушава да угуши глас своје савести) и најнеуспешнији студент у историји Правног факултета у Београду, сада на месту Председника Србије: „Ал` тирјанству стати ногом за врат,/ довести га к познанију права,/ то је људска дужност најсветија”. Његош нас је томе учио, са високе катедре на Ловћену.

Боримо се, јер смо ученици великог учитеља, владике Рада, за обнову свештених граница живота, за право и правду. Ону правду која држи земљу и градове.

УПУТНИЦЕ (Инијернеиу ирисџуиљено 12.2. 2019.)

1. <https://srbin.info/2013/01/11/vladimir-dimitrijevic-platformersi-realizam-vuka-brankovica/>
2. Марко С. Марковић, Православље и Нови светски поредак, <http://www.skripta.info/wp-content/uploads/2016/03/Marko-S.-MarkovicPravoslavlje-i-novi-Svetski-poredak.pdf>
3. Ђорђо Агамбен, Голотиња, Ренде, Београд, 2017.
4. Свети Сава, Житије Светог Симеона, https://www.rastko.rs/knjizevnost/liturgicka/svsava-sabrana/svsava-sabrana_06_c.html
5. Жељко Познановић, Српска идеја, Слободна књига, Београд, 1999.
6. Димитрије Богдановић, Књига о Косову, САНУ, Београд, 1986.
7. <http://www.nspm.rs/hronika/nakon-filozofskog-i-fakulteta-politickih-nauka-protest-gradjana-podrzalo-i-28-profesora-pravnog-fakulteta-u-beogradu.html>

CIP - Каталогизација у публикацији -
Народна библиотека Србије, Београд

323(497.11)
821.163.41-92

ЧВОРОВИЋ, Зоран, 1969-

Кловнократија : Србија за владе Александра Вучића /
Зоран Чворовић, Владимир Димитријевић. - Пирот :
Пи-прес, 2019 (Пирот : Пи-прес). - 155 стр. ; 21 cm

Тираж 200. - Библиографија уз свако поглавље.

ISBN 978-86-6023-391-4

1. Димитријевић, Владимир, 1969- [аутор]

а) Србија - Политичке прилике

COBISS.SR-ID 274604812

